ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ��ن � ا��ح�� ا��حين، ا���د � وا���ة وا���م ع�� رس�ل
� وع�� آ�� وص��� و�� وا�ه. ޖަލްސާ ފެށުނީ.
5
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: މިއަދު މި ބޭއްވެނީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ 58 ވަނަ ޖަލްސާ. 10
ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެންދެއްވި އެންމެހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރްޚަބާ
ދަންނަވަން. މީގެކުރިން ބޭއްވުނު 8 ޖަލްސާ ގައިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދިޔައީ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު 24 މާއްދާގެ (ހ)
ގައި ވާގޮތުގެމަތިން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނެންވާނެ އަސާސީ ސިފަތަކާއި
އަސާސީ އުސޫލުތަކާމެދު ބަޙުސްކުރުމުގެ މައްސަލަ. އަދި، އެގޮތުން 15
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހައިލި 3 މަރްޙަލާގެތެރެއިން ފުރަތަމަ މަރްޙަލާގެ
ވާހަކަދެއްކެވުން ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވަނީ. މިއަދުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އެޖެންޑާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިވަނީ އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް. އާދެ، މިހާރު ވާހަކަދައްކަވަންއެދިވަދާއިގެންފައިވާ 9 ބޭފުޅުން
އެބަތިއްބެވި. އެހެންވީމާ، މިއަދުވެސް އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 20
ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. އާދެ، އެންމެފުރަތަމަ މިއަދު ފުރުޞަތު
މިއަރުވަނީ މުލަކަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސުލައިމާނަށް.
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް
ސުލައިމާން ވާހަކަދެއްކެވުން: ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތޫ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ދަންނަވާލާނީ 25
މިއީ އަޅުގަ ނޑު މި މައުޟޫޢުގައި ވާހަކަދައްކާ 2 ވަނަދުވަސް. އެހެންވީމާ،
ކުރީދުވަހަށްވުރެ ގިނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދައްކަން އެބަހުރި. ޢިއްޒަތްތެރި
1

ރައީސްގެ އަރިހުން ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާއެކު އަޅުގަ ނޑު އެދެން
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ކިތަންމެ ދިގުވިޔަސް މައުޟޫޢުއިން ބޭރުވަނީކަމަށް
ދެކެވަޑައިގައިނުގަތުން. ސަބަބަކީ އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލަމުން ގުޅުވާލާނަން 30
މައުޟޫއާ. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަ
މިހާރު މިދައްކަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮންނަޖެހޭނެ އަސާސީ އުސޫލުތަކާއި
އަސާސީ ސިފަތަކާއި ބެހޭގޮތުން. މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީގެ
އަސާސީ އުސޫލުތަކާއި އަސާސީ ސިފަތަކާއި ބެހޭގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު މި
ޤާނޫނުއަސާސީ ވާންޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނޯޅޭފަދަ ޢިބާރާތްތައް 35
ހުންނަ އަދި ތަފްސީލު ލިބިގެންވާ ނޯޅޭނެފަދަ އެއްޗަކަށް. ކުރީދުވަހު
ވަޒީރުންގެ ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލިސް، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޝީދު ވިދާޅުވިފަދައިން ޙަޤީޤަތުގައި
ޤާނޫނުއަސާސީގެ މުހިންމު ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ބޭނޫންވާވަރަށް ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭނެ ފަހުންވާނެގޮތަކަށް 40
އޮންނަން އެބަޖެހޭ. މިގޮތުން މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ އަސާސީ އުސޫލުތަކާއި
ސިފަތާކާއި ބެހޭގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހިތަށް އަރާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން އޮންނަންވާނީ އޭގެދަށުން ހެދިގެންދާ
ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކެއްގެ މައްޗަށް. އެކަންތައް ގެންދާނީ ކިހިނެއްތޯ،
އެ ވިސްނުން ބަހައްޓައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށްދާން މިޖެހެނީ. 45
މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް ވިސްނޭގޮތުގައި އިޤްތިޞާދީ ހަމަހަމަކަން
މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް އޮންނަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު މި އިޝާރާތްކުރަނީ ޓެކްސް
ނެގުމުގެ އޮނިގަ ނޑު ފަދަ ކަނޑައެޅިފައިވާ މިހާރަށްވުރެ ހަރުދަނާ
ގޮތްތަކެއް މިކަންކަން ހަމަޖެއްސުމުން މިހާރުގެ ޓެކްސްނެގުމުގެ އުސޫލު
މިއޮންނަގޮތުން މުދަލުގެ އަހުލުވެރިން އަތުންނެގޭ ބައަށްވުރެ ޢާންމު 50
ރައްޔިތުންގެ އަތުން ނެގޭ ބައިވެސް ކުޑައެއްނޫން. އެހެނީ އިމްޕޯޓް
މުދަލުން ޓެކްސް ނެގުމަށް ވިޔަފާރިވެރިން އެ މުދާ ވިއްކަނީ އެބައި
އިތުރުކޮށްފައި. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ ފައިސާ އެނެގުނީ ޢާންމު
ރައްޔިތުންގެ އަތުން. މީގެ ބަދަލުގައި މިހާރަށްވުރެ ހަމަޖެހޭ އިންސާފުވެރި
2

އުސޫލަކުން މިކަން ގެންދިއުމުގެގޮތުން ފިހާރަތަކާއި ވިޔަފާރި ކުންފުނި ފަދަ 55
ތަންތަނުން ޓެކްސް ނެގޭނެ މިހާރަށްވުރެ ހަރުދަނާގޮތެއް އޮތުމުން
އިޤްތިޞާދީގޮތުން ޢާންމު ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަން އުފެދި
އެންމެންގެ ޙައްޤުތައް ބަރާބަރަށް ލުއިގޮތަކަށް ލިބިގެންދާނެ. 2 ވަނަ
ނުކުތާއަކީ ރާއްޖޭގައި މިހާރު މިއޮތީ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލު. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ލާމަރުކަޒީ އުސޫލު އޮންނަންވާނީ ހަމައެކަނި ނަމެއްގައެއްނޫން. 60
ޢަމަލީގޮތުން ހާމަވާންޖެހޭނެ. ވަސީލަތާއި ޚިދުމަތާއި ޚަރަދު ރާއްޖޭގެ މީހުން
ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރަށަކަށް ނިސްބަތުން ހަމަހަމަގޮތެއްގައި ލިބިދޭންޖެހޭނެ.
ބައެއް ރަށްރަށުގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާއި އިލެކްޓްރިސިޓީއާއި ތަޢުލީމާއި
ޞިއްޙަތާއި މިފަދަ ޚިދުމަތްތައް ލިބިދޭއިރު މިއިން ޚިދުމަތެއް ނުލިބި
އިޙްމާލުކޮށްލެވިފައިވާ ރަށެއް އޮވެގެންނުވާނެ. އެއްފަސްކޮށް މަރްކަޒީ 65
ރަށްތަކެއްގޮތުގައި ބައްޓަންކޮށްގެންނަމަވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ ޚިދުމަތް
ލިބިދިނުމުގައި އިންސާފާއި ހަމަހަމަކަން އޮންނަންޖެހޭނެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ދެން، އޮތް ޕޮއިންޓަކީ ހަމަ އެހެންމެ އިދާރީގޮތުން ލިބިދޭންޖެހޭ
ހަމަހަމަކަމާއި އިންޞާފު ޤާއިމުކުރުން. އަޅުގަ ނޑު މި އިޝާރާތްކުރަނީ
އޮފީސް އޮފީހުގެ މަވައްޒަފުންނަށް ލިބިދޭ ޚިދުމަތަށް. މިގޮތުން މަގާމުތަކުގެ 70
ފެންވަރު ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތުމާއި އެއްދަރަޖައެއްގެ މުވައްޒަފުންގެ މެދުގައި
މުސާރައިގެގޮތުން ތަފާތެއްނެތި ހަމަހަމަގޮތެއްގަަ�އި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ
މުސާރައެއް އޮތުމާއި އޮފީހަކުން ލިބިދޭ އެހެނިހެން ޚިދުމަތްތައްވެސް
މިސާލަކަށް ވަޒީފައިގެ ދަރަޖައިގެ ޙައިޞިއްޔަތުން ހަމަހަމަގޮތެއްގައި
ލިބިދިނުމަށް. މިސާލަކަށް ރަށްރަށުގެ ރަށު އޮފީސްތައް އެއަރކޯން ކުރާނަމަ 75
އެފަދަ ހުރިހާ އޮފީހެއްވެސް ހުންނަންވާނީ އެއްފެންވަރެއްގައި އެއަރކޯން
ކުރެވިފައި. ކަރަންޓުބިލު ދެއްކުންފަދަ ކަންކަމަށް ލިމިޓެޑް ބަޖެޓެއް
ކަ ނޑައަޅާނަމަ ހުރިހާ އޮފީހެއްގައިވެސް އޮންނަންވާނީ އެގޮތަށް. ވީމާ،
މިކަންކަމަށް ވިސްނުން ބަހައްޓައިގެން ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތައް މި
އަސާސީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ހެދެމުންދާއިރު މިގޮތަށް 80
ބައްޓަންވާނެގޮތަކަށް އަޅު ގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން ބަހައްޓަންޖެހޭ.
3

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިދެއްކި ހުރިހާ ވާހަކައެއް މިހާހިސާބުން
ދެން މި ގުޅުވާލަނީ މައުޟޫޢުއަށް. ޙަޤީޤަތުގައި މިހުރިހާކަމެއް މިގޮތަށް
ބައްޓަންކޮށް ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގައި.
85
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އެންމެފަހުން ނިމިގެންދިޔަ ޖަލްސާގައި ޖަލްސާނިމިގެންދިޔަ ވަގުތު
މުޙަންމަދު ރިޔާޟް ވާހަކަފުޅުދައްކަމުންދިޔައީ އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަދެއްކެވުން: އި�ލިިޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް. އެމަނިކުފާނުގެ ވާހަކަ އެދުވަހު ނުނިމޭ. 90
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވިދާޅުވި. ދެން ޖެހިގެން އަންނަ އެންމެ ފުރަތަމަ
އެމަނިކުފާނަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާނަމޭ. އެހެންވީމާ، މި ޖަލްސާގައި ހިނގާ
އުސޫލުން ބަލާާ�އިރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްހެން.
ޝުކުރިއްޔާ.
95
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް އެ ވިދާޅުވީ. އަޅުގަ ނޑު އަތަށް މި
ލިބިފައިވާ ލިސްޓްގައި އެގޮތަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ނެތީމަ. އަދި،
އަޅުގަ ނޑަށްވެސް ހަމަ އެކަން ހަނދާންނެތިގެން އެހެންދިޔައީ. އެއީ،
ވަރަށް ހިތާމަކުރެވުނުކަމެއް. ދެން، މިހާރު އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި 100
ވާހަކަދައްވާ ބޭފުޅާގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ނިންމާލާފައި އެބައި ކުރިއަށް
ގެންނަދަވަން. ދެން، އަޅުގަ ނޑު އިލްޔާސް ޙުސައިނަށް ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް މަޢާފަށްއެދެން އެކަން އެހެން ދިޔަކަމަށްޓަކައި.
ޝުކުރިއްޔާ. ގެންދަވާ އިނގޭތޯ.
105
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުވެސް ވަރަށް ލަދުގެންފިން އިނގޭތޯ.
އަޙްމަދު ސުލައިމާން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން އަލް އަޚް އިލިޔާސްއަށް ފުރުޞަތު ދީފައި މިވަގުތުގައި
ވާހަކަދެއްކެވުން: އިށީންނަން. އިލިޔާސް ނިންމަވާލެއްވީމަ ދެންއޮތް ބައި ކުރިއަށް ގެންދަން.
4

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އެއީ ވަރަށް ޢުރުއްވަތްތެރިކަމުގެ ވަރަށް ރީތި މިސާލެއް އެދެއްކެވީ. 110
އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށްޓަކައި އިށީނދެ ވަޑައިގަންނަވާފައި
އދ. ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ހުސެއިންގެ ވާހަކަ ކުރިއަށް
ގެންދެވުން އެދެން.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީީ� މެންބަރު .` ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ، އަޅުގަ ނޑު ހީކޮށްގެންހުރީ 115
އިލްޔާސް ޙުސައިންް� އިބްރާހީމް އަޅުގަ ނޑާއި ދޭތެރޭގައި ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅުގޮތެއް ކޮށްދެއްވީކަމަކަށް.
ވާހަކަދެއްކެވުން: ބައެއް ޢިއްޒަތެރި މެންބަރުން ހާޒިރުވަންދެން އަޅުގަ ނޑަށް އެ ފުރުޞަތު
ނުދެއްވާ ލަސްކޮށްލެއްވީ އަޅުގަ ނޑު ދައްކާ ވާހަކަތައް އެބޭފުޅުންނަށް
އިއްވާލަދެއްވުމަށް ކަމަށް. ޤާނޫނުއަސާސީ�ގެީ މަސްގަ ނޑު އިރާލާ ނޮޅާލާ
ކުދިކުދިކޮށްލައިގެން އެމީހަކަށް ޖަހައިގަނެވުނު އެތިކޮޅެއް ޖަހައިގަނެ 120
ދިރުވާލާ ހަޖަމުކުރަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމެއްނުވޭ
މާރީތިކޮށް ދިގު ޢިލްމީ ވާހަކަތަކެއް ލިޔެގެން އައިސް ކިޔައިދޭކަށް.
އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އަރައިގަނެ އޭގެ މުގައްދަސުކަން
ނަގާލަމުން ގެންދާ ވާހަކަތައް ހަނދާނަށް ގެނެސްދޭން. ފަރުދާގެ އަދިރި
ފަރާތައް ބަލައިލާން. އެވާހަކަތަކާއި ދޭތެރޭގައި ޚިޔާލު ބަދަލުކޮށްލަން. 125
އަލަށް ހަދާ ޤާނޫނުއަސާސީއެއްގައި ހިމެނެންވާނެ އަސާސީ ސިފަތަކާއި
އަސާސީ އުސޫލުތަކާމެދު ބަޙުސްކޮށް ގޮތްތަކެއް ނިންމުމުގެ ކުރިން ޚިޔާލު
ފާޅުކުރާއިރު ޚިޔާލަށް ގެނެވޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ކިޔަމަންތެރިނުވެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޙުރުމަތްތެރިކަން ކަ ނޑާލުމަށްފަހު ކުރަމުންގެންދާ
ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ. މިދާއިރާއަށް ބަލައިނުލާ ޚިޔާޅު ފާޅުކޮށްނުލައި 130
ރަނގަޅު ސިފަތަކަކާއި ރަނގަޅު އުސޫލުތަކެއް ހޯދައިގަނެވޭނެ މަގެއް
ނުފެންނާނެ. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް އުނދަގޫ ނުކުރައްވާތި، ޚިޔާލުތަކަށް
ހުރަސް ނާޅުއްވާތި. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަތައް އަޑުއަހަން ބައެއް ފަރާތްތަކަށް
ވަރަށް ހިތިވާނެ. އެހެނަސް ވިސްނާލެއްވީމަ ވިސްނައިގަންނަން ވަރަށް
ފަސޭހަވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރީދުވަހު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން 135
5

ގެންދިޔައީ ރައްޔިތު އަޙްމަދެއްގެ ނަމުގައި އެދުވަސްވަރު ލިޔަމުންދިޔަ
ލިޔުންތަކެއްގެ ވާހަކަ. އެ ލިޔުންތަކަކީ ވަރަށް ޖަޒުބާތީ ލިޔުންތަކެއް. އަދި،
ވަރަށް ކިޔާހިތްވާގޮތަށް ލިޔެފައިހުރި ވާހަކަތަކެއް. އެހެނަސް މިހާރު
އިވެމުންދާ އަޑުތަކާއި ވަރަށް ތަފާތު. ވާނީވެސް އެހެން. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ އަދަދު ހަމަހަމަކޮށް ބޭތިއްބުމަށް 140
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މިހާރު އެބަ ގޮވާލައްވާ. އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންނަކީ ޖިސްމާނީގޮތުންނާއި ދީނީގޮތުން ހަމަހަމަކުރެވޭނެ
ބައެއްނޫން. އިސްލާމްދީނު އެކަމެއް ހުއްދައެއްނުކުރޭ. އެހެނަސް
އަޅުކަންކުރުމާއި ޘަވާބު ހޯދުމާއި ފާފަކުރުމުގައި ހަމަހަމަވާނެ. ވަކި
ޖިންސަކަށްވީތީ އެއްވެސް ތަފާތުކަމެއް ޚާއްޞަ ސިފައެއްނެތް. 145
އިސްލާމްދީނުގައި ހުރި ފުރިހަމަކަމަކީ މިއީ. ލައްޒަތަކީވެސް މިއީ.
މިކަންޖެހޭނީ ޤަބޫލުކުރަން. ވިސްނާލަންޖެހޭ ތަންކޮޅެއް އެބައޮތް. އެއްވެސް
ބައްޕައަކަށް ދެ ޖިންސު ހަމައަށް ދަރިނެއް ނުހޯދޭ. ކިތަންމެ ބޮޑަށް
ބޭނުންވިޔަސް އެއްވެސްކަމެއްގައި މިގޮތަށް ދެ ޖިންސު ހަމަހަމަ ކުރެވޭނެ
ގޮތެއްނެތް. އެކަންވާނީ މުސްތަޙިއްލު ކަމަކަށް. އަދި ކުރެވޭނެ 150
ކަމެއްވެސްނޫން އެއީ. ދަޢުލަތުގެ ވުޟާރާތައް ދެ ޖިންސު ހަމަހަމައަށް
ބެހޭކަށް ނޯންނާނެ. ދަޢުލަތުގެ ކެބިނެޓްގައިވެސް ދެ ޖިންސު ހަމަހަމައަށް
ބޭތިއްބޭކަށް ނޯންނާނެ. މިގޮތަށް މިކަންތައްތައް ކުރުމަކީ ފިތުރަތީ
އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކާއި ދެކޮޅުހެދުންކަމުގައި ބެލެވޭނީ. އެހެންވީއިރު
ރައްޔިތުންގެ ދެ މަޖިލީހުގައި ކޮންމެހެން ދެ ޖިންސުގެ މީހުންނަށް 155
ހަމަހަމައަށް ގޮނޑި ހަމަޖައްސާކަށް ނުޖެހޭ. މި އަޑަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ފައްޅިތަކުން ނުކުމެގެންއުޅޭ އިސްލާމީ ފިތުރަތާއި ފުށޫއަރާކަމެއް.
އިސްލާމުންގެ ސާފު އަޤީދާ ލޮޅުން އަރުވާލުމަށް ރާވައިފައިވާ ނުލަފާ
ރޭވުންތަކެއް. ޞަލީބީ ހަނގުރާމަތަކަށްފަހު ފާދިރީންތައް ރޭވި ރޭވުމެއް.
ފައްޅިތަކުން މިޚިޔާލު ނުކުމެގެން އުޅެނީ. އެ މަޅީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން 160
މުސްލިމުން ޖެހިގެންނުވާނެ. ޕާކިސްތާނުގައި ޖެނެރަލް ޕަރުވޭޒް މުޝައްރަފު
ވަނީ އެމިރިކާނުންގެ އެހީގައި އެ މަޅީގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޖެހިފައި.
6

އަންހެނުންގެ އަދަދު ހަމަނުވެގެން އެތައް ފަހަރަކު އެކިހިސާބުގައި
ޕާކިސްތާނުގެ އެކި ހިސާބުގަ ނޑުގައި އިންތިޚާބުތައް ބާއްވަންޖެހުނު. އަދި،
އޭގެފަހުންވެސް ގިނަ އުނދަގޫތަކާއި ކުރިމަތިލާން ޖެހެމުންދަނީ. 165
ފިރިހެނުންނެކޭ އެއްފަދައިން އަންހެނުން މަސައްކަތްކޮށްގެން ގޮނޑިއަށް
އަންނަންވީ. ހަމަ އެއްވެސް ހުރަހެއް އޮވެގެންނުވާނެ. ފިރިހެނުންނެކޭ
އެއްގޮތަށް ކޮންމެ މައިދާނެއްގައިވެސް ވާދަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
އެކނަބަލުންނަށްވެސް އޮންނާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން، އަޅުގަ ނޑު
ދެންނެވީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި، ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ 170
މަޖިލީހުގެ ހައިބަތު ކުޑަކޮށްލާ މިހާރު މިއޮތްގޮތް ނޫންގޮތަކަށް
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާ މުޢައްސަސާ ބަދަލުކޮށްލަން ފެންނަކަމަށް
ދެކެވޭ ވާހަކަތަކަކީ ވައިރަސް ވެއްދުންކަމަށް ދައްކާ ވާހަކަތަކެއް ކަމުގައި.
އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިން މިގޮތަށް މި ވާހަކަ. އެއީ، ވަރަށް ކެރިގެން
ދެންނެވި ވާހަކަ އަކަށްވެސް ވެދާނެ. އަދި، އަނެއްހެން ހަމަ ބުނެލެވުނު 175
އެއްޗެއްކަމުގައި ބެއްލެވިޔަސް އެންމެ ރަނގަޅު. އާދެ، މިހާރު މިއޮތް
ޤާނޫނުން ގޮތަކަށް ޚާއްޞަ މަޖިލިސް ބަދަލުކޮށް މިހާރު މިއޮތްގޮތް
ނޫންގޮތަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުން ބަދަލުކޮށެއް ނުލެވޭނެ.
އެހެންވުމުން އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހެނީ މި ވައިރަސްވައްދާ
ލޯވަޅުތައް ބަންދުކޮށްލަން. ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ނާއިބު ރައީސް 180
މިކަމާއި ބެހޭގޮތުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވާހަކަދައްކަވައިދެއްވައިފި. މި
މަޖިލިހަކީ އުވާލެވޭނެ މަޖިލިހެއްނޫންކަމަށް އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވެދެއްވި.
ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާއަށްވެސް މި މުޢައްސަސާ އުވާނުލެވޭނޭކަމަށް
ވިދާޅުވެދެއްވި. ވީމާ، މި މުޢައްސަސާއަކީ އެހެން މާ ފަސޭހަގޮތަކަށް
ބަދަލުކުރެވޭނެ މަޖިލީހެއް ނޫންކަމަށް މިވަނީ. މި މަޖިލިސް އޮންނާނީ ހަމަ 185
މިގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ބާރުތަކާއި ހައިބަތުތަކާއި ކަރާމާތުތަކާއި
އެކީގައި. ކުރިއަށްދާނީވެސް މިގޮތަށް. ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާވިޔަސް އަދި
އެހެންމީހަކުވިޔަސް ނުފޫޒެއް ނުހިންގޭނެ. އުވައެއްވެސް ނުލެއްވޭނެ. މި
މުޢައްސަސާގައި ބާރުއޮންނާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޢިއްޒަތްތެރި
7

މެންބަރުންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބައެއްފަހަރު ގެންގޮއްސައި ބޭނުންގޮތެއް 190
ހަދާލެވިދާނެ. ބިޑިވެސް އެޅުވިދާނެ. އެއީ، މައްސަލައެއްނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ރައްޔިތުން އެދޭގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ
މަސައްކަތް ފަށަންވެއްޖެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އަބަދުވެސް އަޑުު�އުފުލަން.
ވާހަކަދައްކަންލިބޭ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި އެވާހަދައްކަން. ކުރިން
ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ މާއްދާތަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ފަށަންވެއްޖެ. 195
އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ވަރަށް އަވަހަށް އެ
މައްސަލަ ޚާއްޞަ މަޖިލީހަށް ވައްދާނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު މި
ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު އަރުވާހިތްވޭ. އެއީ، ދެ ބޭފުޅަކު އަޅުގަ ނޑާއި
އެކަމާބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާވަނީ ކޮށްލައްވާފައި. އެހެންވީމާ، އެއީ، ވަރަށް
ރަނގަޅުކަމެއް. އެެ�އަށް ފުރުޞަތުދެއްވަންވެއްޖެހޭނެ ރިޔާސަތުން. 200
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބާރު ކެނޑިގެންދަނީ ބައަކު
ކަ ނޑުވާލީމަ. އެ އަމިއްލައައް ކެޑިގެންދާ އެއްޗެއްނޫން އެއީ. މިޒާތުގެ
ވައިރަސްތައް ވައްދާ ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް އޮޅުވާލާ ވަކިގޮތަކަށް
މަޖުބޫރުކުރީމަ ވާ ގޮތްތައް އެގޮތަކީ. މިހާރު އިވޭ އަޑަކީ ރައްޔިތުންނަށް
ވޯޓުލާން ނުކުތުމަށް މަޖުބޫރުކުރުވާ ވާހަކަ. މިއީވެސް ވަ ރަށް ފާޑެއްގެ 205
ވާހަކައެއް. ޝަރުތު ހަމަވާ މީހަކު ވޯޓު ނުލައިފިނަމަ ކުއްވެރިކުރާނެ
ވާހަކަ. އަނެއްކާވެސް މިއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ބޮޑު އޮޅުވާލުން
ގަ ނޑެކޭ. ވޯޓުލާން ނުނުކުންނަނީ ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކަށް.
އަދި، ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކުން މަޙްރޫމްކުރެވިފައިވާތީ. އެހެން
އެއްވެސްކަމަކާއި ހެދިއެއްނޫން. ސިފައިން މެދުވެރިކޮށްކުރާ އަނިޔާތަކެއްގެ 210
ސަބަބުން ރައްޔިތުން ބިރުގަންނަންޖެހެނީ. އެކަމާ ހެދި ފަހަތައްޖެހެނީ.
ސަރުކާރުން ރާވާ ކަންތައްތަކަށް ރައްޔިތުންގެ އެއްބާރުލުމާއި ތަރުޙީބު
ނުލިބެނީ އަސާސީ ޙައްޤުތައް ފޯރުކޮށްނުދެވޭތީ. އެ ސަބަބުތަކަށް ފުރަތަމަ
ފަރުވާ ހޯދަންވީ. ރައްޔިތުންނަށް ބިރުދައްކައިގެން ކަންތައްތަކަށް
މަޖުބޫރުކުރުވާތީ އަދި ދޮގު ވަޢުދުތައް ކުރަމުންދާތީ. މިނިސްޓްރީތަކުން 215
ނުފުއްދޭވަރުގެ ބޮޑެތި ވަޢުދުތައްދަނީ ވަމުން. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލާ މި
8

ވަޢުދުކަކީ 27 އަހަރު ވީއިރުވެސް ފުއްދާދެވުނު ވަޢުދުތަކަށްނުވި. ކޮންް�މެ
ރިޔާސީ އިންތިޚާބަކަށް އަންނައިރު..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާއެކު އެދެން 220
އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ވާހަކަދައްކަވަނިކޮށް
މިކަހަލަ އެއްޗެއް ދަންނަވަން ބޭނުމެއްނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން
ބޭނުންވާނެ އަސާސީ އުސޫލުތަކާއި އަސާސީ ސިފަތަކުގެ މައްޗަށް
ވާހަކަދެއްކެވުން. އެހެންވީމަ، ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅު އެއާ ގުޅޭގޮތަށް 225
ގެންދެވުން އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ދެން އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިން މިކަހަލަ
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ޙަމަލާތައް އަޅުގަ ނޑާ ދިމާލަށް އަންނާނެ އަޅުގަ ނޑަކީ މިތާނގައި
ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަކަދައްކަން ފަށައިފިއްޔާ ހަމަ އެކަހަލަ ޙަމަލާތައް އަންނާނެ މީހެއް އެއީ 230
މައްސަލައެއް ނޫންހެން އަޅުު��ގަު ނޑަށް ހީވަނީ. ރިޔާސީ ކޮންމެ
އިންތިޚާބަކަށް ފަޅުކޮނެ ދިނުމުގެ ދޮގު ވަޢުދުތައް ވަމުން ގެންދޭ. މުޅި
ސަރުކާރުގެ ކަމަކަށް އެދުވަސްވަރު ވެފައި އޮންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް
އޮޅުވާލުމާއި ދޮގުހެދުން. މިއީ ދޮގު ވާހަކަތަކެއްް� ނޫން ރައްޔިތުންގެ
އެތައް ބަޔަކު ދެނެ އެބަތިބި އަޅުގަ ނޑުމެން އެރަށަށް އަރާލިއްޔާ 235
މިވާހަކަތައް ދައްކާ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނޭ އަސާސީ ސިފަތަކާ މެދު
ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރު މިފަދަ ޚިޔާލުތަކަ�ށްަ ވިސްނާނުލާ
ޤާނޫނުއަސާސީއަކަށް ޢަމަލުނުކުރެވޭ ފަޅިއާއި މެދު ޚިޔާލުނުކޮށެއް މިއަކަށް
ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ނުގެނެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ.
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާއިރު ޚިޔާލުކުރަންޖެހޭ އަސްލު މައްސަލައަކީ 240
ޙަޤީޤަތުގައި މިއީ. މިކަންތައްތައް ރަނގަޅުކޮށްގެން ނޫނީ ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރެވޭކަށް ނޯންނާނެ ކިތަންމެ ވަރަކަށްވެސް ރިޔާސަތުން
މަނާކުރެވިދާނެ. ވެރިކަމުގައި ދެމިތިއްބަވަން ހިންގާ ޖަރީމާތައް
9

ހުއްޓާލައިގެން ނޫ�ނީީ ރައްޔިތުން ރުހޭގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީއެއް
އިޞްލާޙެއް ނުކުރެވޭނެކަން ހަމަ ކަަ�ށަވަރު. ފުރަތަމަ ކަ�މަަކީ 245
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކޮށްދިނުން، ރައްޔިތުންނަށް ދޮގު
ވަޢުދުތަކުން ފާޑުފާޑަށް އޮޅުވާ ނުލުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެޖެންޑާ ތިޔަ
ގެންދަވަނީ ވަރަށް ރީތި ގޮތަކަށް އެކި ބޭފުޅުންނަށް އެކި ގޮތަށް ތިޔަ
އިޝާރާތް ކުރައްވަނީ. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަން ފެށޭ ދުވަހެއް އަދި
އެނގޭކަށެއް ނެތް. ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ނިންމާލާ ބަޙުު�ސްކުރުމުގެ 250
މަރުޙަލާ ނަގާނީ ކިތައް މަސްދުވަސްބާއޭ އަޅުގަ ނޑު ހިތަށް އަބަދުވެސް
އަރާ މި ނުކުތާއަށްވެސް އަޅުގަ ނޑު ދޭތެރެ ދޭތެރެއިން އިޝާރާތްކޮށްލަން
މިތާނގައި އަދި ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ނަގަން.
އެހެންނަމަވެސް މިއަދު އަޅުގަ ނޑަށްވެސް މި ޖެހުނީ ކިޔުނުހާ އެއްޗެއް
މިތާނގައި ކިޔަން އެއީ މި ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދާ ގޮތާ ހެދި. 255
އަދި ގޮތްތަކެއްް� ކަ ނޑައެޅުމުގެ މަރުޙަލާ އޮތް ހިސާބެއް ވިސްނާލަންވެސް
ނޭނގެ. ހަމަ ދިގުލައިގެން ދަނީ މާއްދާއެއްގައި އަތްލެވޭނެ ދުވަހެއް
ނޭނގެ. މަނިކުފާނު އުފައްދަވައިގެން ތިޔަ އުޅުއްވާ މަރުޙަލާތައް
ފުށުއަރައިގެން ދާއިރުވެސް ރިޔާސަތުން ބަލަހައްޓަވައިގެން ތިޔަ
އިންނަވަނީ. ފުރުޞަަ�ތު ދީގެން ވަގުތު ނަގާލައްވަނީ. ކޮންމެ ބޭފުޅަކުވެސް 260
ދިގުކޮށް ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންވާނެ. އަޅުގަ ނޑުވެސް ބޭނުން ދިގުކޮށް
ވާހަކަދައްކަން. ދެއްވާ ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން ހިއްޕަވާނެ އެއީ އެބޭފުޅުންގެ
ތަބީޢަތް ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ވާނީ އެހެން. އެހެނަސް ރައްޔިތުން
ބޭނުންވަނީ ވީހާ އަވަހަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާތަކަށް ދާން،
އިޞްލާޙުކުރުމުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފަށައިގަންނަން. މިކަން މި ނުވެގެން 265
އުޅުނު ސަބަބެއް ހޯދުމަކީ މިހާރު އޮތީ ރައްޔިތުން ފަޅީގައި.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ މިވަނީ ކިހިނެއް ކަމެއް. ރިޔާސަތުން
ފުރުޞަތު ދެއްވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިޔުނު އެއްޗެއް މިކިޔަނި ހަމަ
އިޞްލާޙަށްޓަކާ. މަނިކުފާނު މިހާރު ތިޔަ ހައްދަވާ ގޮތުން ވާ ގޮތަކީ
ރައްޔިތުން އިތުބާރު ނެތް އަނިޔާވެރި ސަރުކާރަށް އެކި ކަންތައްތައް އެކި 270
10

ގޮތްގޮތަށް ރާވާލުމަށް ފުރުޞަތު ދެވެނީ. މަނިކުފާނު ޓީވީއާއި ރޭޑިއޯއަށް
ދެއްވަނީ....
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު...
275
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބު ރީ މެންބަރު ރައްޔިތުންގެ މެންބަރުން ބަދުނާމުވާ ގޮތަށް އިންޓަވިއުތަކާ އެއްޗެހި..
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ގަވާއިދުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައިވާ 280
ގޮތުގެ މަތިން ދަންނަވަން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގަވާއިދަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުން އެދެން.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ކޮށްގެން ހުރި ހުވައާއި އެއްގޮތަށް މި ގަވާއިދާވެސް އެއްގޮތަށް
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ވިސްނިފައި މިއޮތީ. ދެން 285
ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ ކޮން އެއްޗެއް ކަމެއް އަޅުގަ ނޑުގެ ސިކުނޑިއަށް
މިއަންނަނީ. އެހެން މީހުންވެސް ދައްކާ ވާހަކަ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުވެސް
މިދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ އެއްޗަކީ މަނިކުފާނު ޓީވީއާއި
ރޭޑިއޯއަަ�ށް އަރާ އިންޓަވިއު ދެއްވަނީއޭ ރައްޔިތުންގެ މެންބަރުން ބަދުނާމު
ވާގޮތަށް. އަދި ޓީވީން ދައްކަމުން ދަނީ މިތާ ހުރި ހުސް ގޮނޑިތައް 290
އެވަގުތު އެއީ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން. އެގޮތަށް ވިދާޅުވަންޏާ ސަރުކާރު ފަޅިން
ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނާއި ރައްޔިތުން ހޮއްވަވާފައި މިތާ ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންނާ ހަމަ އެއްވަރުވާނީ އެއްގޮތަކަށް ވާހަކަދައްކަވަންވާނީ ވަކި
ކޮޅަކަށް ބުރަވާ ގޮތަށް ރިޔާސަތުން މިފަދަ ޢަމަލުތައް ކުރައްވާތީ
އަޅުގަ ނޑު ކުށްވެރިކުރަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލަކީ މިފަދަ ދިގުދެންމުމުގެ 295
ޢަމަލުތައް ހުއްޓާލައްވާ ވީހާ އަވަހަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ މުހިންމު މާއްދާތައް
އިޞްލާޙުކުރަން ފެއްޓެވުން. އުންމީދުކުރަން މިކަންތައް ކޮންމެވެސް
ދުވަހަކުން ވާނެކަމަށް 2008 ގެ ކުރިން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި
11

ޤައުމުގައި އަށަގެންފައި ހުރި ނުބައި އަނިޔާވެރި ކަންތައްތަކަކީ މިހާރު
މިއޮތް އަނިޔާވެރި ސަރުކާރު ހަމަ ދަމަހައްޓަން ހިންގި ކަންތައްތަކުގެ 300
ނަތީޖާކަން އަޅުގަ ނޑަށް ކަށަވަރު. ވީހާ އަވަަ�ހަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު މީގެ ކުރީ ދުވަހެއްގައިވެސް މިގޮތަށް
ދެއްކުނު ވާހަކަ ހަމަ އެއީ މިތާނގައި ދައްކަން އެކަށީގެންނުވާ ވާހަކަ
ކަމަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުންވެސް ވިދާޅުވެފައިވަނީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު 305
ދަންނަވަން ތިޔަ ގޮތަށް ވާހަކަ ކުރިއަށް ނުގެންދަވާށޭ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުން އެދެމޭ.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އަދިވެސް އެއްފަހަރު ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަ ނޑަށް މިތާނގައި ފާޅުކުރެވޭ
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ޚިޔާލުތަކަކަށް ވާނީ އަޅުގަ ނޑަށް މިތާ ހޮވާފައި ތިބި ދާއިރާއިން 310
ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަށް އަރުވާ ޚިޔާލުތައް އަދި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް
ހިތާ މި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ގެންދާ ކަމަށް ހީކުރަން.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
315
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާސަތުން ވަކި މެންބަރުންނާމެދު ތަފާތުކޮށް ކަންތައް ކުރާތަން އެބަ
ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ފެނޭ. މި މަޖިލީހުގައި 1 ގަޑިއިރު ވަންދެން 45 މިނެޓްއިރު ވަންދެންވެސް
މެންބަރުން ވާހަކަދެއްކެވި. އަދި ސަރުކާރުގެ އަނިޔާވެރިކަމާ ސަރުކާރުން
ކަންކުރާ ގޮތް ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކަމަށްވެސް ވާހަކަދެއްކި. އެވަގުތުތަކުގައި
މަނިކުފާނު އަޅުއްވާ ނުލައްވާ. އެހެންވީމަ، މިހާރު އދ. އަތޮޅުގެ 320
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަދައްކަވަނިކޮށް އެކަމަށް ހުރަސްއަޅުއްވާތީ
އެކަން ކުށްވެރިކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ބަލަަ�އެއް ނުގަންނަން. 325
އެއީ އަޅުގަ ނޑު ވަކި މެންބަރަކަށް ވަކި ގޮތެއްް� ނުހަދަން. އެ ދައްކަވާ
12

ވާހަކަފުޅުގައި އަދި ބައެއްފަހަރު ޢިބާރާތް ގެންނެވިޔަސް ޤާނޫނުއަސާސީގެ
މާއްދާއެެ�އް ގެންނަންވާނެ ވާހަކައާއި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން
ބޭނުންވާ ސަބަބުތަކާ އެގޮތަށް ވާހަކަ ގެންދަވަންޏާ އަޅުގަ ނޑަކަށް
ހުއްޓައެއްް� ނުވެސް ލެވޭ. އެކަމަކު މިހާރު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދައްކަވާ 330
ވާހަކަ އެގޮތަށް ނުގެންދަވާތީ އަޅުގަ ނޑު އެވާހަކަ ދަންނަވަންވެގެން
އިނގޭތޯ. ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އާދެ، އަނެއްކާވެސް މަސައްކަތްކުރާނަން ކުރިއަށް ދެވޭތޯ. ދެން އެކިއެކި
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ޙަމަލާތައް އަންނާނެ އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފުރާނަ 335
ވާހަކަދެއްކެވުން: ހުރިއްޔާ މިވާހަކަތައް ދައްކާނަން. މި ތަޅުންގަ ނޑަކީ މިއީ
އަޅުގަ ނޑަށްވެސް ޙައްޤު ލިބިގެންވާ ތަޅުންގަ ނޑެއް ވާހަކަދެއްކުމުގެ
އެހެންނޫންނަމަ އަޅުގަ ނޑު ހުވައެއް ނުކުރީމުސް މިތަނަނަށް އައިސް.
އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ އެއްޗަކީ މިނިސްޓަރަކަށް ހެދުނު އެއްޗެއް
ހަދަމުންދާ ވާހަކަ މިނިސްޓްރީތަކުގައި ކޮންމެ މިނިސްޓްރީއެއް ވެފައި 340
މިއޮތީ ކުޑަކުޑަ ސަރުކާރަކަށް. އެ މިނިސްޓަރަކަށް ފެންނަ ގޮތަކށް
ކަންތައްތައް ކުރަމުން ދަނީ. ބަޖެޓް ބޭނުންކުރަމުން ދަނީ ކުރެވޭ ކަމެއް
ނުކުރެވޭ ކަމެއް ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޭނގެ. އެޓޯލްސް މިނިސްޓްރީއިން
ރައްޔިތުންގެ އެކައުންޓްތަކަށް ހަދަނީ ހަދާނެ އެއްޗެއް.
345
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ މި
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ހިމަނަންވާ ސިފަތަކާއި އުސޫލުތަކާ މެދު ވާހަކަދެއްކެވުން
އެދޭ ވާހަކަ އިނގޭތޯ.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ބައްލަވާ ޤާނޫނުތައް ތަންފީޒުކުރަން ތިބި މީހުންނަށް މި އެއްޗެހި
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ޚިޔާލުފާޅުކުރާއިރު ނުގެނެސް ހަދާންކޮށް ނުދީ ކިހިނެއްތޯ ރަނގަޅު އެއްޗެއް 350
ވާހަކަދެއްކެވުން: ލިޔެވޭނީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުގެ ނުކުތާއަކީ. އެހެންވީމަ، އެހެން
ބޭފުޅުންނަށްވެސް ފުރުޞަތު ދެއްވިހެން އަޅުގަ ނޑަށްވެސް ދެއްވާށޭޭ�
ވާހަކަދައްކަން ޤާނޫނުއަސާސީން އަޅުގަ ނޑަށް އެ ފުރުޞަަ�ތު އެބަ
ލިބިދެއޭ. ކުރިންވެސް ހުވާ....
13

355
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކތާ)
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މޫސާ މަނިކުފާނު ތި ރިޔާސަތުގައި އިންނަވަނިކޮށްތޯ މިތަނުގައި މެންބަރަކު
މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަކަދައްކަވަމުން ގޮސް ރައްޔިތުންނާ މުޚާތަބު ވާގޮތަށް ބަކަރިތައް ކޮށިން
ބޭރަށް ނުނެރޭށޭ ބުނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކަ ނޑައެޅިގެން އެއީ އެމީހުން 360
ބަކަރިކަން ސާބިތުވާ ގޮތަށް. އެވަރު ވީއިރުވެސް މަނިކުފާނު އިންނެވީ،
މަނިކުފާނަަ�ށް ހަނދާންކޮށްލަ ދިނީ އެކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަށް ކަންތައްތައް ހަނދާންކޮށް ދެއްވުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް. 365
އެކަމަކު ތިޔަ ވިދާޅުވާ ކަހަލަ ހަނދާނެއް އަޅުގަ ނޑުގެ ނެތް
ހަމަގައިމުވެސް. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގަ އި އޮތް މައްސަލައަށް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާށޭ
ހަމަަ�ގައިމުވެސް ލަސްކުރާކަށް މަސައްކަތްކުރަނީ އަޅުގަ ނޑެއް ނޫނޭ.
އެހެންވީމަ، މައްސަލައަށް ސީދާ ވާހަކަދައްކަވައިގެންނޭ މިކަން އަވަސްވާނީ. 370
އެހެންވީމަ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަ ނޑު އެދެން ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު މައްސަލައެއް މިއީ މި މައްސަލައާއި މެދުގައޭ މި ޚިޔާލުފާޅުކުރަނީ.
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް އެޖެންޑާ ހައްދަވާއިރު މި މަރުޙަލާތަކަށް ބަހާލީތީ އެންމެ ބޮޑަށް މައްސަލަ 375
ވާހަކަދެއްކެވުން: ނެގި މީހަކީ އަޅުގަ ނޑު. އަޅުގަ ނޑަށް އިނގޭ މިހެން ވާނެކަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެބަހުރިކަން އިޙުސާސްތަކާއި ޝުޢޫރުތަކާ އެއްޗެހި.
އަޅުގަ ނޑު މިއީ އެެ�ޓޯލްސްގައި 18 އަހަރުވަންދެން އުޅުނު މީހެއް.
އަޅުގަ ނޑަށް އިނގޭ އެތާނގައި ރައްޔިތުންގެ އެކައުންޓްތަކަށް ހަދާ ގޮތް.
ހއ. އަތޮޅަށާއި، ލ. އަތޮޅަށާއި ކޮންކޮން ބައެއްކަން ފޮނުއްވީ. އެމީހުން 380
ގޮސް ފުރަތަމަ ކުރީ ކޮން ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑަށް އިނގޭތީ މިވާހަކަތައް
މިދައްކަނީ. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާއިރު މިހިރަ ވާހަކަތައް
14

ނުދެއްކިއެއް މިކަމެއް އިޞްލާޙެއް ނުވާނެ. މިތަނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި
ޤާނޫނުތައް މުގުރާލާ މަރުކަޒަ ކަށް ވެގެންނުވާނެ. ރައްޔިތުންގެ އެކައުންޓުން
ފައިސާ ނަގައިގެން ޚަރަދުކުރާ ގޮތާ އެ ތަފްސީލުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 385
އިނގެންޖެހޭނެެ.� މީގެ ދޮޅު އަހަރެއްހާ ދުވަސް ކުރިން ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންތަކެއް އެއްވެެ�ސް ކުށަކާ ނުލާ ބަންދުކޮށް
އެބޭފުޅުންގެ އަބުރާ ޢިއްޒަތަށް ހަޑިހުތުރުވާ ގޮތަށް ސައްލާތަކެއްކޮށް
ޓީޝާޓްތަކެއްގައި ރަތް އަކުު�ރުން ބަޣާވާތެއްގައި މިހެން ލިޔެ މި މުޑުދާރު
ކަންތައްގަ ނޑު ހިންގީ އެޓޯލްސް މިނިސްޓްރީން މިހާރުވެސް ބައެއް 390
ކަތީބުން ނިދަންލާނީ އެ ޓީޝާޓްތައް. މި ހުރިހާ ކަމެއް ހިންގީ އަތޮޅުވެހި
ކިޔާ ތަނެއްގައި މާލޭގެ ދެކުނު ފަރާތުގައި ހުންނާނެ އެތަން. އަޅުގަ ނޑުގެ
ސުވާލަކީ މިއީތޯއޭ ތިޔަ ގެންނަވަން މަސައްކަތްކުރައްވާ ރީފޯރމް
އެޖެންޑާއަކީ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުންނޭ ބުނެ
އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ހުރިހާ މާއްދާތަކެއް މުށުތެރެއަށްލާ ދި ވެހި ޤައުމުގެ 395
ވަރަށް ޢިއްޒަތްތެރި ބަޔަކު ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
ބޭފުޅުން ކޮޅަކަށް ހަދާލީ ގޮތް ދިވެހިން ހަނދާނެއް ދުވަހަކުވެސް ނުނެތޭނެ.
އަޅުގަ ނޑު އެ ހަނދާންތައް އާކޮށްފައި ހަމަ ރޮވޭ ހަމަގައިމުވެސް އދ.ގެ
ރައްޔިތުންނެއް ދުވަހަކުވެސް އެކަންތައްތައް ހަނދާނެެ�އް ނައްތައެއް
ނުލާނެ، ނުވެސް ލެވޭނެ. އދ. އަތޮޅުގެ ލޮބުވެތި ދަރިއަކަށް ހަދާލި ގޮތް 400
ދުވަހުން ދުވަހަށް ދާނީ ތާޒާވެ ހަނދާންވެ އާވަމުން. ރީތިކުރުމުގެ
ބޭނުމުގައ މިއަދު މާފޮޅުވުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ލައްވާ އޮނަރަބްލް
ކިއުއްވިޔަސް ކުރި އަނިޔާތަކުގެ އަސަރު މިއިންނެވި އޮނަރަބްލް ޤާސިމް
އިބްރާހީމްގެ އެތެރެ ހަށިން ފެންނަން އެބަހުރި.
405
ރިޔާސަތުންވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެެ�ރި މެން ބަރު އަޅުގަ ނޑު އަނެއްކާވެސް ގަވާއިދުގެ 21
ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުމަށް އަދިވެސް އެއްފަހަރު ދަންނަވަން.
15

(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ) 410
ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ގަވާއިދުގެ ހުރިހާ މާއްދާއެއްވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކިޔައިފިން އެ މާއްދާތައް
މުޙަންމަދު ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން: ހުރި ވާހަކަ ދެންނެވީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭ. އެހެންނަމަވެސް ވަކި
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުު�ން މިތާނގައި ފާޑުފާޑުގެ
ވާހަކަދައްކަވާއިރުގައި މަނިކުު�ފާނު އިންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް 415
ކެތްތެރިކަމާ އެކުގައިހެން. މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަނިޔާވެރިކަމުގެ
ވާހަކަ ނުވަތަ ބޭފުޅުން ދައްކަވާއިރު މަނިކުފާނުގެ ހަށިކޮޅަށާއި މޫނުފުޅަށް
ތިޔަ އަންނަ ބަދަލު މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން
ކެތްރިކަމާއެކު އަޑުއައްސަވާ އަދި ދައްކަން ހުރި ވާހަކަ ވަރަށް ބައިވަރު
އެބަހުރި. ބައިވަރު ބައިވަރު. 420
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅެއް
ނުވޭ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު އދ. ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަދިވެސް
އެއްފަހަަ�ރު ކުރިން ދެންނެވިހެން ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުމަށް 425
ދަންނަވާފައި ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް ދަންނަވަން.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތޭތޯ ބަލާނަން.
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު މޭޒުމައްޗަށް
ވާހަކަދެއްކެވުން: އަރަންޖެހިއްޖެ ހިނދެއްގައި މޭޒުމަތީ ހުރެގެންވެސް މި އަޑު އުފުލާނަން. 430
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ ޑި�ކްޮޓަރުން ވަނީ މިއިންނެވި
ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް ލިބުނު ވޭނާއި އަސަރުތައް ދިރާސާކޮށްފައި ބަލި ހާލު
ބޮޑުވެގެން އަމިއްލަ ޚާއްޞަ ޑޮކްޓަރަކަށް ދައްކާލަން އެދުމުން ދިން
ޖަވާބާ ހަދާލި ގޮތް މިއަދުވެސް ވަރަށް ރީތިކޮށް ހަނދާން އެބަހުރި. ޖަލުން
އަޅުގަ ނޑާ އެމަނިކުފާނާ ދިމާވީ ބަރާބަރު 55 ދުވަސް ކުޑަގޮޅީގައި 435
އޮވެފައި. ތަޙުޤީޤަށް ނެރުނު ރެއެއްގައި އެއްމަގުން ގެންދެވިގެން.
16

އަޅުގަ ނޑަށް ޤާސިމްކަން ކަށަވަރުވީ އަތްޖެހޭ ހިސާބަށް ކައިރިވެވުނީމަ.
މުޅި މީހާ ހުރީ ވިހަވެގެން ދުޅަވާގޮތަށް ދުޅަވެފައި ކަރުގައި ފާޑެއްގެ
އެއްޗެއް އަޅުވާފައި ހުރި. އެ ނޭނގެ މައި ބަދައަށް ލިބުނު ގެއްލުމެއްގެ
ސަބަބުންކަމަށްވެސް ވެދާނެ. ސިފައިންނާ ދެކޮޅަށް އަޅުގަ ނޑު ދުވެފައިގޮސް 440
ބަގަލްގިރު ކޮށްލިން. ކޮށްލީމަ އެނގުނީ މީހާ ހުރީ ތުރުތުރު އަޅާކަން.
މިކަމާވެސް ސިފައިން ދެކޮޅު ހެދި މަލާމާތް ކޮށް ހެދި..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ ތިއީ
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކާ މަޢުޟޫގެ ބަޙުު�ސްގެ ބައެއް ނޫނޭ. 445
އެހެންވީމަ، ތިބައި ކުރިއަށް ނުގެންދަވާށޭ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހަމަ
ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ އަދިވެސް އެއްފަހަރު މިދަންނަވަނީ ހަމަ ގަވާއިދު
ރިޔާސަތުން ކުރާ ހުއްދަ ޢަމުރަށް ކިޔަމަންވެ ވަޑައިގަންނަވަންވެސް
ޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެކަމަށް ގަވާއިދުގައި އެބައޮތް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑަށް
ދެން މަޖުބޫރުވާނީ މި ޖަލްސާގައި ތިޔަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނަން 450
އިޢުލާނުކޮށްފައި ބޭރަށް ވަޑައިގަންނަވަން ދަންނަވަން. އެހެންވީމަ، އެހެން
ހެދުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު އަދިވެސް އެއްފަހަރު މިދަންނަވަނީ ގަވާއިދަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތަވާށޭ.
455
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
މާޅޮސްމަޑުލު އުތުރުބުރީ މެންބަރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑުވެސް މިތާނގައި ބައެއް
އިބްރާހީމް ޝަހީދު ޒަކީ މެންބަރުން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާ އަޑުއަހަމުން އަޅުގަ ނޑު 460
ވާހަކަދެއްކެވުން: ރީކޯލްކޮށްލަނީ މި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ބަދަލުގައި ނާއިބު
ރައީސްއަކަަ�ށް ހުންނަވައިގެން ، ހުންނެވި ފަހަރެއްގައި ބ. އަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ފާއިޒް ފެކްޓްސްއަށް ކަމެއްގައި އޮންނަ
17

ކަންތައްތަކަށް ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރު އެ މަޢުޟޫން ބޭރުނުވެ އެފަހަރު
ހުއްދަކުރެއްވި ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވަން މިހާރު ވާހަކަފުޅު 465
ދައްކަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުޟޫން ބޭރުނުވެއެކޭ މަޢުޟޫން
ބޭރުންވެސް ވާހަކަދައްކަވާ. އެހެންނަމަވެސް އެފަހަރަކު އެ ފެކްޓްސްއަކަށް
ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރު ޖަލުގެ ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަދައްކަމުން
ގެންދިޔައިރު އެއީ ހަމަ ރަނގަޅުކަމެއް ކަމަށް ބައްލަވައިގެން އެފަހަރު
މަޖިލީހުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވީ. އަނެއްކާ މިހާރު އެ ގެންދަވަނީ 470
އޮނަރަބްލް ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ ވާހަކަ ދައްކަމުންދާއިރު އެއީވެސް
ފެކްޓްސްއެއްކަމަށް ބައްލަވަނީނަމަ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެ މަޢުޟޫއަކުން
ބޭރެއް ނުވޭހެން. އެހެންވީމަ، މިކަން ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވައިދިނީ.
އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވަން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުޟޫން ބޭރުނުވެއެކޭ
މަޢުޟޫން ބޭރުވަމުންވެސް އެބަދޭ. އެހެންނަަ�މަވެސް ދާދި ދެންމެއަކު 475
ފުރަތަމަ މި ފްލޯ ދެއްވި މެންބަރު ފުރަތަމަވެސް ވިދާޅުވީ މަޢުޟޫއިން
ބޭރުވެފައި ތިމަންނަ މަޢުޟޫއަށް އެނބުރި ގަންނާނަމޭ. އެހެންވީމަ،
އެފަހަރުވެސް އެގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާތީ
ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވާލީ މިކަންތައް. ޝުކުރިއްޔާ.
480
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުން ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅެއް ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑަކަށް މުޅިން ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭ. ދެން އދ. ގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން. އަދިވެސް ހަމަ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ 485
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނިގެންވާ ސިފަތަކުގެ ވާހަކައޭ. އެހެންވީމަ،
އެގޮތަށް ވާހަކަފުޅު ބިނާކުރައްވާށޭ.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިވާހަކަ މިދައްކަނީ މިގޮތަށް
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް މިވާހަކަދައްކަނީ މިގޮތަށް މި ޚިޔާލުފާޅުކުރަނީ ހަމަ މަނިކުފާނު 490
18

ވާހަކަދެއްކެވުން: އެޖެންޑާގައި ހިމަނާފައި ވާތީ. މިވާހަކަތައް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން
ބޭނުންވާތީ. އެހެންވެ މިއާދޭތެރޭ މި ޚިޔާލު ފާޅުކުރަނީ. ކުރަމުން ދާ
ކަންތައްތަކާމެދު ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނެއޭ އެއާމެދު ބަޙުސްކުރަންޖެހޭނެއޭ
ޚިޔާލުފާޅުކުރަންޖެހޭނެއޭ އެއީ މަނިކުފާނުގެ އެޖެންޑާ. އެހެންވީމަ،
އެކަންދާނީ އެގޮޮ�ތަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އުޅޭހާވެސް ވާހަކައަކީ 495
ޢިއްޒަތްތެރި މިއިންނެވި މަނިކުފާނު އެ ހުންނެވި ގޮތަށް ބެހެއްޓޭނަމަ އެ
ހާލެއްގައި ނުޖެހުނީހޭ. ކޮންމެވެސް ބަޔަކު ޖެހޭނެއޭ އޭގެ ޒިންމާ ނަގަން.
އެހެންނޫނީ ކޮބާތޯއޭ މި ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަކީ ރައްޔިތުންގެ އެންމެންގެ
ވޯޓު ލިބިގެން ކަމަށް ހުވާކޮށްގެން ތިއްބެވުމުގެ ބޭނުމަކީ ޒިންމާތައް
އުފުލުން. އެހެންވީމަ، އުފުލަންޖެހޭނެ ޤާސިމްއަށް ލިބުނު ގެއްލުންތަކުގެ 500
ޒިންމާ އުފުލާ ބަޔަކު ތިބެންޖެހޭނެ އެއީ އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކައަކީ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކެބިނެޓްގައާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
އެމަނިކުފާނުގެ މުދާތައް އަނިޔާވެރި ސަރުކާރުން ނަގާނެ ވާހަކަވެސް
ދެއްކި އެ ބޮޑުންތައް މިއަދު ކޮބާބާއޭ އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރާ. މީހެއްގެ
މައްޗަށް ކުށެއް ސާބިތު ނުވަނީސް ދައުލަތާ އިދިކޮޅު ޢަމަލެއް ކުރި ކަމަށް 505
ގޮވި ބޮޑުންތައް މިއަދު ކޮބާތޯ ދައުލަތުގެ ޓީވީއާއި ރޭޑިއޯއިން ދަންޖައްސާ
މަރަން ގޮވި މީހުންތައް މިއަދު ކޮބާތޯ ދީނީ އާޔަތްތައް ކި�ޔާި ބޮޑެތި
ކާހިނުންނާ ދައުލަތާ އިދިކޮޅު ބޮޑެތި ޖަރީމާތައް ހިންގި މީހުންގެ ގޮތުގައި
އިޢުލާނުކޮށް ހެދީ ކޮން ޙައްޤެއް އޮވެގެންތޯއޭ އަޅުގަ ނޑު މިބުނަނީ
އެއީތޯއޭ ރީފޯރމްއަކީ. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާއިރު މިފަދަ 510
ތަޅުންގަ ނޑުތަކުގައި މިވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާނަން
ގޮވާނަންވެސްމެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޭގައި ހޫނުކަން ހުރިހާ ހިނދަކު
މިކަންތައް ދާނީ މިގޮތަށް. އޭނާއަކީ އދ.ގެ ރަސްގެފާނު. އޭނާދެކެ
ލޯބިވާނެ. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ މިއަދު އޭނާއަށް ވަޒީރުންކަން ދީގެން
ތިޔަ ފޮޅުވަނީ ކޮން ވާހަކަތަކެއްތޯ. އަޅެފަހެ، އެ މަލުގައި ވަހެއް 515
ހުންނާނެތޯއޭ. ހަމަ ނުހުންނާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިފަދަ އަޑި
ނޭނގޭ ނުފޫޒުތައް ކަ ނޑުވާލެވިގެން ނޫނީ ޤާނޫނުއަ�ސާަސީ އެންމެ
19

އެކަށީގެންވާގޮތަށް އިޞްލާޙެއް ނުކުރެއްވޭނެ. ޤާނޫނުއަ�ސާަސީ އޮތްތާކު
ވަޅުޖެހިފައި ހަމަ އޮންނާނީ. ނުފޫޒު ގަދަ މީހުން ހަމަ ހަދާނީ ހަދާނެ
އެއްޗެއް. ކ.އަތޮޅު ހުރާއަށް ދާދި ފަހުން އެމް.ޑީ.ޕީ އިން ކުރި 520
ދަތުރެއްގައި މީހަކު ރަޙީމްކުރުމާ ގުޅިގެން ސީދާ އަޅުގަ ނޑު މިނިސްޓަރ
އޮފް އެޓޯލްސް އެ އިންނެވި އޮނަރަބަލް ވަޙީދުއްދީނާ ގުޅިން ހަތަރުފަސް
ފަހަރު. އެކަންތައް ހައްލުކޮށް އެމަނިކުފާނަކަށް ނުދެއްވުނު. މިއީ
އެމަނިކުފާނު ކޮށްދެއްވަން ބޭނުންފުޅުކަމެއްނަމަ ކޮށްދެވުނީސްކަން
އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ އަލިކަން ޔަޤީންވާ ފަދައިން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ. 525
ފަހުން އެނގުނު ގޮތުގައި ސިފައިންވަނީ ރަޙީނުކުރެވުނު މީހާ
ދޫކޮށްނުލުމަށް އަންގާފައި. ސިފައިންނަށް އެރަށަށް ދެވެންދެން އޭނާ
ދޫކޮށްނުލުމަށް އޮތީ އެތާ ތިބި މީހުންނަށް އަންގާފައި. މީހުންނަށް
ބިރުދައްކާ ބޮނޑިދޭން މިކަހަލަ ނުބައި ރޭވުންތައް ހުންނަނީ ދުރާލާ
ރާވާފައި. ޤާނޫނުއަ�ސާަސީއާ ޤާނޫނުތައް އޮންނަނީ އެއްކިބާކޮށްލާފައި. 530
އެއްފަރާތަކަށް އެއްލާލާފައި. ހެއްވާކަމަކީ އަދިވެސް އޭނާހުރީ މާލޭގައި
ހުރުމުގެ ހުއްދައެއް ނުލިބިފައި. އޭނާ ކުށްވެރިވީ މިކަމުގައި. ދެން،
ދާދިފަހުން ދިމާވި ކަމެއްވެސް ހަމަ މިތާނގައި އަޅުގަ ނޑު ވަޙިއްދީނުގެ
ސަމާލުކަމަށް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެއީ، ތިޔަ ބޭފުޅުންނަކީ
މިޤައުމުގައި ވިސްނާ ފިކުރުކުރަން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށްވާތީ.... 535
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު ހަމަ ހަމަގައިމުވެސް މިހާރު މިއީކީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް އަނެއްހެން ވަކި ބޭފުޅަކަށް ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން
އެގޮތަށް އެކި މިނިސްޓަރުންނަށް އެހެން ވާހަކަފުޅުދެ އްކެވެން އޮތް
މަޖިލީހެއްނޫން މިއީކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ އެގޮތަށް 540
ވާހަކަ ނުގެންދަވާށޭ. ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ކޮޅުމަޑުލު މެންބަރު ޙުސައިން އާދެ، މިކަން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއަކަށް ޔަޤީންވާނެކަން. އެއީ، މި ގަވާއިދުގެ 545
20

ރަޝީދު ޙަސަން ވާހަަ�ކަދެއްކެވުން: މިތަނުން ފާސްކުރި ގަވާއިދެކޭ އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވާނަން. މިތަނުން
އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް އެއްބަސްވި ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި، (ށ)
ގައި ބުނޭ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތް އޮތުމަކުން ހުށަހެޅިފައިވާ
މައްސަލައާ ގުޅުންހުރިކަމަށް ފެންނަ އެހެންކަމަކާމެދު ވާހަކަދެއްކުމަށް މި
މާއްދާ ހުރަހެއްނާޅައޭ. އެހެންވީމާ، އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދައްކަވާ 550
ވާހަކަ ހުއްޓުވުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބޭނުންކުރައްވަނީ އޭނާއަށް
ލިބިގެންވާ ބާރުކަމަށް މި ގަވާއިދުގައި ބުނާ ކަންތަކެއް. އެކަމަކު،
މީހެެ�އްގެ ނަން އިއްވާ މި މަޖިލީހުން އެކަމަށް ތައްޔާރުވަމުންދާތީ މިވާހަކަ
ދަަ�ންނަވާލަމުން މިދަނީ. އޭނާ ދައްކަމުންދާ ވާހަަ�ކައެއް
ހުއްޓަންޖެހޭނެކަމަށް މި ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އެއްވެސްކަމެއް ވިދާޅުނުވެ 555
ހަމަ އޭނާގެ ނަން އިވުމަަ�ށް ތިހިރަ ތައްޔާރުވެވަޑައިގަންނަވަނީ. އެއީ، މި
ގަވާއިދުގައި ބުނާގޮތުން، މެންބަރަކު ދައްކަމުން ގެންދާ ވާހަކައެއް
ހުއްޓާލުމަށް އަންގަވާލުމުގައި މީގައި އަންގަން އެބަޖެހެއޭ އެ މީގެ (ށ)
ގައިވާގޮތަށްވެސް ޢަމަލުކުރައްވަންޖެހެއޭ. މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން
މެންބަރަކު ވާހަކަދެއްކުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގާނަމަ އެ ވާހަކައެއް 560
ހުއްޓާލުމަށް އަންގާ ސަބަބު މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގަންޖެހޭނެއޭ. މީއީކީ
އޭނާއަށް ދީފައި އޮންނަ އިޚްތިޔާރެއްނޫން މިގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ޢަމަލުވެސް ކުރަންޖެހޭނެ. ހަމަ ދައްކާ ވާހަކައަކީ ތިމާ ހިތަށް
ޤަބޫލުކުރަންދަތި ނޫނިއްޔާ ހިތަށް ހިތްހަމަނުޖެހުން ލިބޭ
ވާހަކައަކަށްވާއިރަކަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރު 565
ބޭނުންކޮށް އޭނާ މިތަނުން ވާހަކަދެއްކުން ހުއްޓާލާށެކޭ ނުބުނެވޭނެ،
އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މި މަޖިލީހުގައި ވަރަށް
ގިނަ ބޭފުޅުން ތަފާތު ވާހަކަ ދައްކަވަަ�އިފި. މަޖިލީހުގައި މެންބަރުންނަކީ
ބަކަރިތަކަކަށްވެސް ހައްދަވައިފި. ދައްކަވައިގެން އެވާހަކަވެސް ދެއްކެވި.
ހަމަ އޭރުގައި އެއްވެސްކަމަކަށްނުވެ މަޑުމަޑުން އިންނެވި ގޮނޑީގައި 570
އިންނެވިވެސްމެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަގު ވެއްޓޭ ކަހަލަ ކިތަންމެ ކަމެއް
މިތާނގައި ހިނގަމުންދިޔައިރުވެސް އަޅުއްވާނުލެއްވި. އެހެންވީމާ،
21

އަޅުގަ ނޑު އެބަހިތަށްއަރާ އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރާ މަނިކުފާނާ
ދޭތެރޭގައި އޮތީ ޒާތީކަމެއްވާނަމަ އެކަން މި މަޖިލީހުން ބޭރުގައި
ނިންމަވާށޭ. އެއްގޮތަކަށްވެސް މި މަޖިލީހުގައި މި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށޭ 575
ކިޔާފައި އޭނާ މިތަނުން ބޭރުކުރައްވައިގެން ނުވާނެއޭ. މި ގަވާއިދުގެ
ދަަ�ށުން އޭނާއަށް ވަގުތު ދޭންޖެހޭނެއޭ، ފުރުޞަތު ލިބެންޖެހެއޭ
ވާހަކަދައްކަން. އެހެންވީމާ، ގަވާއިދުން ޚިލާފަށް އޭނާ ޢަމަލުކުރެވެން
މިތަނުން ހުއްޓުވާނަމަ މި ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިމިވާ
ކޮންމެވެސް ސަބަބެއް ދައްކަވަންޖެހޭނެ. އެގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުު�މުގެ 580
ސަބަބުން އޭނާ ދައްކަވަންވާ ވާހަކަ ހުއްޓާލައްވަންނީ އާދެ މިއީ ޤައުމީ
މައްސަލައެއް މިއީ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ޢަމިއްލަކަމެއްނޫން. ޢަމިއްލަކަމެއްވާނަމަ
އެކަމަށް ޢަމިއްލަކޮށް ނިންމަވަންވާނީ މި މަޖިލީހުން ބޭރުގައި. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
585
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ތިކުރިއަށް ގެންދަވާއިރު ވީހާވެސް ކުރުކޮށް
ގެނެސްދެެ�އްވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން. ދެން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަ ނޑަށް ވީވަރަކުން ސަބަބުވެސް ދަންނަވަމުންނޭ މިގެންދަވަނީ. އެއީ،
މިހާރު އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިނިސްޓަރެއްގެ ސަމާލުކަމަށް ކަމެއް 590
ގެންނަވަން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަނީ. އެހެން މަޖިލީހުގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
މުޙާތަބްކުރައްވާ އަދި މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަަ�ވަނީ ހަމަ މި މަޢުޟޫއަށް
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާށޭ. އާދެ، މި މަޢުޟޫއަށް ހަމަ އެ ހަވާލާ ދެއްވި 15
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް މިއޮތީ ހަމަ ހުށަހަޅިފައިވާ 595
މައްސަލައަކާ މެދުގައޭ. އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެ ގުޅުންހުރިކަމަށް ފެންނަ
އެހެން ކަމަކާމެދުވެސް ވާހަކަދެއްކެވިދާނެ. އާދެ، މެންބަރަކަށް
ފެންނަކަމަކަށް ދެކުނީމަ އެކަމަކު، އެއީ މަޢުޟޫއިން
ބޭރުވަނީކަމަށްވަނީވިއްޔާ އެކަމަށް މަގުދައްކަން އިން މީހެއް ކަމަށް
22

އަޅުގަ ނޑު މިތާނގައި މިއިންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ 600
އެއްޗެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމު ން މިދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެން..
އާދެ ކުރިން ތި ވިދާޅުވި ވާހަކަވެސް އާދެ، ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑު
ތިޔަބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅަކަށް އިޙްތިރާމްކޮށް ދޫކޮށްލެވިފައިވާކަން
ތިޔަބޭފުޅުންނަށް އަމިއްލަފުޅަށްވެސް ތި ޤަބޫލުކުރައްވަނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ހަމަ އދ.ގެ މެންބަރުންނަށްވެސް ހަމަ ވީހާވެސް މި 605
ދާއިރާގެ ތެރެއިން ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން. ދެން، ހަމަ މިހާރު
މ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެބަވިދާޅުވޭ. ދެން، އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ
މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް މިވަގުތަށް އެ ފުރުޞަތު ދެއްވިއްޔާހެން ރަނގަޅުވާނީ.
އެއީ، މިވަގުތުގެ ނުކުތާއާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަދެއްކެވިކަން ކުރިއަށް އެދަނީ.
އެދޭތެރޭ ދެން ގަވާއިދަށް ޚިޔާލުހުރިކަމެއް ނެތްހެން ހީވަނީ. އެހެންވީމާ، 610
އިށީނދެވަޑައިގެންދެއްވާ އިނގޭތޯ. އާދެ، އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ މުލަކަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
615
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު އެންމެ ފުރަތަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއީ ގަވާއިދުން ބުނާގޮތުން
ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނެގީމާ މަނިކުފާނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ތި
ޢަމަލުކުރައްވަނީ ކީއްވެތޯއޭ. މިތާނގައި ގަވާއިދެއް އެބައޮތޭ. ދެވަނަކަމަކީ
ކިތަންމެ އަޑުއައްސަވަން އުނދަގޫފުޅިވިޔަސް މި މަޖިލީހުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަ
މަނިކުފާނު ޖެހޭނީ އައްސަވާށޭ. ކެތްތެރިވާށޭ، ކެތްތެރިވާށޭ، ކެތްތެރިވާށޭ. 620
އެކި ބޭފުޅުންނަށް އެކިގޮތް ނުހައްދަވާށޭ. އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަދައްކަވަމުން އެ ގެންދަވަ ނީ އެމަނިކުފާނު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން
ބޭނުންފުޅުވާ ޚިޔާލުފުޅުތައް އެމަނިކުފާނު އެބަވިދާޅުވޭ މިއީ ތިމަންނަގެ
ޚިޔާލުފުޅުތަކޭ. ވިދާޅުވާއިރުގައި މިތާނގައި ބަޙުސްކުރަން ހުޅުވާލެވިފައިވާ
މަޢުޟޫއަކީ އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަންނަން ބޭނުންފުޅުވާ އަސާސީ 625
އުސޫލުތަކާ އަސާސީ ސިފަތަކުގެ މައްޗަށް. އެގޮތުން އެމަނިކުފާނު ވާހަކަ
ދައްކަވާއިރު މަނިކުފާނު ކީއްވެތޯއޭ އެމަނިކުފާނަށް އިންޒާރުކޮށް
23

އެމަނިކުފާނަށް ބިރު ތިދައްކަވަނީ. ތިއީ ޓެރެރިޒަމްގެ ޢަމަލެކޭ މި
މަޖިލީހުގައި ހިންގަވާ. ޝުކުރިއްޔާ.
630
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް އެއީ ގަވާއިދުގެ މާއްދާއަކަށް ޚިލާފުވާ
ކަންތައްތަކެއް ކުރާކަމަށްވަންޏާ ވިދާޅުވާން އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، ގަވާއިދާ
ޚިލާފުވާކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ނުފެންނާތީ އަދި އެކަން ނިންމަން އަޅުގަ ނޑަށް
މިވަގުތު މިތާ މި އިނދެވުނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް ހަމަ 635
ކުރިއަަ�ށް ގެންދަނީ. ދެން، މިހާރު އެދިވަޑައިގެންފައިވަނީ އއ.ގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު މަޖުދީ އިބްރާހީމް.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
640
އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މެންބަރު .` ހަނދާން އާކޮށްދިނުން މަޖުދީ އިށީންނަންކުރި ނުފޫޒު އަމުރު
މުޙަންމަދު މަޖުދީ އިބްރާހީމް ހަނދާންކޮށްދީ ޚަބަރުދާރޭ ތަފާތުކުރާ މިހާރު ސަބުރު. ޢިއްޒަތްތެރި
ވާހަކަދެއްކެވުން: ރައީސް، ހަމަ ކެތްނުކުރެވިގެން އަޅުގަ ނޑު މި ތެދުވެ މި ނިޒާމް މި
މަނިކުފާނަށް މި އަރިސްކުރަނީ. އަޅުގަނޑަކީވެސް އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީއޭ
ވިދާޅުވާ އދ.ނޫނީ އަރި އަތޮޅު ދެކުނުބުރިއަށް ނިސްބަތްވާ އަރިއަތޮޅުގެ 645
މެންބަރަކީމު. އަޅުގަ ނޑަށް ސަބަބު ވިދާޅުނުވެ ހަވާލާދެއްވާ އިށީންނަން
އަމުރުކުރެއްވީމު. އެ އަމުރު ދެވަނަ މެންބަރަކަށް ނުނެރި ހިތަށް އެރިހާ
ގޮތަކަށް ވާހަކަތައް ބައްޓަންކުރެވިގެންދާކަމަށް ބައެއް ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވަމުންދާއިރު ޚާއްޞަކޮށް ރިޔާސަތުން އެހެން ވިދާޅުވަމުންދާއިރު
އެކަން ތަންފީޒުނުކުރައްވާ ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވާތީ އަޅުގަ ނޑު އަރިއަތޮޅު 650
އުތުރުބުރީގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު މަޖުދީ އިބްރާހީމް، މާޅޮހު މަޖުދީއާ ތި
ތަފާތުކުރައްވަނީ މި ގަވާއިދުގެ ކޮން ނިޒާމަކުން ކޮން އުސޫލަކުން ބާވައޭ
އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތަށްއަރާ. މި ނިޒާމް މަނިކުފާނަށް މި އަރިސްކުރައްވަނީ
ތަފާތު ނުކުރައްވާށޭ، ތަފާތުނުކުރައްވާށޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
655
24

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، މެންބަރުންނަށް ވީހާވެސް ތަފާތުނުކޮށްވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު
މަސައްކަތްމިކުރަނީ. ދ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟްވެސް
ވިދާޅުވެފައިވޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑުވެސް ދަންނަވަން ހަމަ ވީހާވެސް ކުރުކޮށް
ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ވިދާޅުވަން. 660
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަރިއަތޮޅުގެ ދެކުނުބުރީ ޢިއްޒަތްތެރި
މުޙަންމަދު ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:މެންބަރު އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި 665
ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާތައް އެކި ބޭފުޅުން އެކި ގޮތްގޮތަށް ބޭނުންކުރާ
ވާހަކަ. މައިގަ ނޑުގޮތެއްގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން އެބޭފުޅާ
ބޭނުންވާ ވާހަކަތައް ފެށުމުގެކުރިން ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާތައް އެކި
ގޮތްގޮތަށް އެކި ބޭފުޅުން ބޭނުންކުރާ ވާހަކަ. މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެކުއެކީގައި ގެނަޔަސް 670
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެބައިތައް އެ އިންނަނީ އެއްކޮށްހެން. ދެން،
އޮނަރަބަލް ވަޙިއްދީނުގެ ވާހަކަ އެވިދާޅުވީ އެމަނިކުފާނު ޤާނޫނުއަސާސީގެ
އެ މާއްދާގެ.. މަޑުކޮށްލާ މަޑުކޮށްލާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑު
ހިތުގައި އޮތް އެއްޗެއް ނޭނގޭނެ ކަންނޭނގެ. އެކަމެއް ނުކޮށްދެވުނީމާ
ޤާނޫނުއަސާސީން އެމިނުފާނަށް ލިބިދޭ ބާރު ނޫނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު. 675
މިސާލަކަށް، އިހަށް ދުވަހު ވިދާޅުވި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅެނީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަރިއަތޮޅު
މެންބަރުގެ ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދަން ފުރުޞަތު ދެއްވުން މިހާރު 680
ރަނގަޅުހެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންވެސް. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ މި
ދަންނަވާ އެއްޗެއް މިދަންނަވަނީ ހަމަ މީގައި އޮތް ގަވާއިދުގައި އޮތް
ގޮތުގެމަތިން. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް މިހާރު އޭނާ ދައްކަވާ ވާހަކަ
25

ޖަސްޓިފައިކޮށްދެެ�އްވަން އެހެން މެންބަރުން ވާހަކަ ދެއްކެވުން އެއީ
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ބޭނުން ކަމެއްނޫންހެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު 685
ހަމަ ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާއެކުއެދެން ހަމަ ޔޫސުފް ރިޔާޟް
އިށީންދެވަޑއިގެންދެއްވުން އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑު އަރިއަތޮޅު މެންބަރަަ�ށް
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ޔޫސުފް ރިޔާޟް އަދިވެސް ކުރިއަަ�ށް ގެންދަވަންތޯ
ބޭނުންފުޅުވަނީ.
690
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު އިށީންނާނަން.
މުޙަންމަދު ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
695
ރިޔާސަތުން ވާހަަ�ކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑަށް ރަނގަޅީ އެހެން ހެއްދެވިއްޔާ. މިދަ ނޑިވަޅުގައި
ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނަންގަވާނެ އެހެންކަމެއް އޮތްކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް
ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަރިއަތޮޅުގެ ދެކުނުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ
ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވަން އަޅުގަ ނޑު އެދެން. އެއާ އަޅުގަ ނޑު 700
ދަންނަވަނީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ މި ނަގަންޖެހެނީ...
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް ފުރުޞަތު ލިބިފައި އޮތީ. އެެ�ހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ކުރިއަށް..
ވާހަކަދެއްކެވުން: 705
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެެ�އްކެވުން: ..ޖަލްސާއަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް ހިނގަމުންދާނަަ�މަ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަރިއަތޮޅު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަދެއްކަވަން
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް
ގެންދަވަން. އެއާ ބެހޭގޮތުން ނިޒަމާބެހޭ ނުކުތާތަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޖަވާބު 710
ދެންނެވިއްޖެ. ދެން، މިހާރު ހަމަ އޭނާގެެ� ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން
26

އެއީ މިވަގުތު އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކުރިއަށް
ގެންދެވުން އަޅުގަ ނޑު އެދޭ ވާހަކަ ދައްކަވަން.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން ދިޔައީ ހަމަ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހަމަ 715
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް ކޮންމެހެންވެސް ހިމަނަންޖެހޭ ވާހަކަތަކެއްކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ
ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަލަތަކެއް. އެހެންވެ، އަޅުގަ ނޑަށް މި މަރުޙަލާގައި ޚިޔާލުގެ ގޮތުގައި
މިވާހަކަތައް މިތާނގައި މި ހަނދުމަފުޅަށްް� ގެނެސްދިނުމުގެ ގޮތުން
ޚިޔާލުފާޅުކުރެވެނީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ މިނިސްޓްރީ އޮފް
އެޓޯލްސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުގެ ވަަ��ރަަށް އިސް މުވައްޒަފެއްގޮތުގައި 720
ހުންނާނެ އައްޝައިޚް ޝުޢައިބް ޢަބްދުއްރަޙްމާންވަނީ ގެއަށް
ފޮނުއްވާލައްވާފައޭ. ޙަޤީޤަތަކީ ޑީ.އާރް.ޕީއަށް ސޮއެކޮށްގެން ނުވަތަ އަދާލަތު
ޕާޓީއަށް ވާހަކަދައްކަވާދެއްވާތީ. ނުވަތަ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ސޮއެކުރިކަމަށް
ޝައްކުކުރެވޭތީ. މިކަހަލަ ފިޔަވަޅުތައް އެޅެމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި މި
ޤާނޫނުއަސާސީއާމެދު ޚިޔާޅުފާޅުކުރާއިރު މިވާހަކަތައް ނުދެއްކެންޏާ 725
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގޭ ކީއްކަމެއްކުރަންކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މިތަނަށް
ހޮވާފަގައި ފޮނުވާފއި މިތިބީކީ. ގެންގޮސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫނިދޫ
މަކުނުތަކެއްހެން އަނެއްކާވެސް ކުޑަގޮޅިއަށް ލާންވީނުންތޯ. ލައްވާފައި
އަނެއްކާވެސް އިސްމާޢީލް ޝަފީޢުއާ ޢަބްދުاله ކަމާލުއްދީން
ފޮނުވަންނީނުންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ކައިރިއަށް، ރައީސް ފޮނުވައިގެންނޭ 730
މިއައީ ހާލު ބަލަންށޭ ކިޔާފައި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުވެގެންދާއިރު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު ޙައްޤުތަކެއްވޭ.
އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރާނީ ވަރަށް މަދު މުހިންމު ބައެއް އެއީ
ތަކުރާރު ގިނަ ނުކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި. އިސްލާމްދީން ހިމާޔަތްކުރުމަކީ
ކޮންމެ ދިވެއްސެއްގެ ޙައްް�ޤަކަށް ވާންޖެހޭނެ. މިކަމަށް ޚާއްޞަ ވަކި 735
ބަންދެއް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިފައި އޮންނަންވާނެ. ކޮންމެ މުކައްލަފަކީ
މި ޙައްޤު އުފުލަންޖެހޭ މީހެއްގެ ގޮތުގައި ހަދަންޖެހޭނެ. މިހާރު
މިއޮންނަގޮތަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް އޮވެގެންނުވާނެ. ތިން ހަތަރުކުދިން
އިނގިލީގައި ލައިގެން އުޅެމުންދާ އަދި އެކުދިންގެ މަންމައަށް
27

ޚަރަދުކުރަންޖެހޭއިރުވެސް 81 އަހަރު ނުވެގެން މުކައްލަފަކަށްނުވެ 740
ކުޑަކުއްޖެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްލެވިގެންނުވާނެ. މުކައްލަފަކަށްވުމާއެކު، ދީނީ
ހައްދުތައް ޤާއިމްކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މިވާހަކަތައް ދައްކާއިރު މިކަމަށް
ސަމާލުކަމެއް ބެހެއްޓުމަކީ އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަކަމެއް. ކޮންމެ ދިވެހި
ރައްޔިތަކަށް ފެންނަ ޤުތުރަތީ މުއްސަނދިކަމުން ހަމަހަމަ ގޮތުގައި ފައިދާ
ލިބުމުގެ ޙައްޤު އޮންނަންޖެހޭނެ. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުވެގެންދާއިރު 745
މިކަމަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދެވި ތަފްސީލުކޮށް ލިޔެވިފައި
އޮންނަންވާނެ. ރާއްޖޭގެ ފަޅު ރަށްތައް ވަކި އާއިލާތަކަށް ފައިދާ ލިބިލިބި
އޮންނަގޮތަށް ދޫކޮށްލެވިގެންނެއްނުވާނެ. ބޮޑުންގެ ނަމުގައި ހުރި ރަށްތައް
ވަގުތުން ނެގެންޖެހޭނެ. މުޅި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ބެހިގެންދާ އުސޫލަކުން
އެފަދަ ރަށްތަކުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިގެން ދާންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ 750
ސަރަޙައްދުު�ތަކުގައި އުޅޭ މަހުން ހޯދައިގަންނަ ފައިދާ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަގޮތުގައި ބެހޭނެ އުސޫލެއް ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ލިޔެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. މުޖުތަމަޢުއިން ވަކި ބަޔަކަށް މަސްވެރިކަމުގެ
ފައިދާ އެޅޭގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި އޮވެގެންނެއް ނުވާނެ. މި ބީދައިން
މަސްވެރިކަމާ ފަތުރުވެރިކަން އޮންނަންޖެހޭނީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ 755
ފައިދާ ބެހިގެންދާ އުސޫލަކަށް ހަމަޖެހިފައިކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން،
އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލަކީވެސް މިއީ. އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް އެރަށުން އަނެއް
ރަށަށް ދަތުރުފަތުރުކޮށް އުޅުމުގެ ފުރިހަމަ ޙައްޤު ކޮންމެ ދިވެއްސަކަށް
ލިބިގެންވާކަމަަ�ށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. މީހުން
އުޅޭ ހުރިހާ ހިސާބަކަށް ދަތުރުފަތުރުކޮށް ޟަރޫރީ ބޭނުންތައް ފުއްދުމުގެ 760
ޙައްޤު ފޯރުކޮށްދެވިފައި އޮންންނަންޖެހޭނެ. ލުއިފަސޭހައިން ކުޑަ ފީއެއް
އޮތުމާއެކީ ދަތުރުފަތުރުގެ ޙަ އްޤު ހޯދައި ދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއިން
ލިބިދޭ ޙައްޤަކަށްވާންޖެހޭނެ. މުއާސަލާތީ ގުޅުމުގެ ޙައްޤު
ޤާއިމްކޮށްދެވެންޖެހޭނެ. ސިޓީ ބިޓީއާ ފޯނުގެ ޚިދުމަތް ނުލިބޭ އެއްވެސް
ހިސާބެއް މި ކުރިއަރާފައިވާ ދުނިޔެ ދައްކަމުންދާ ތަރައްޤީގައި ދިވެހި 765
ފަސްގަ ނޑުގައި އޮވެގެންނުވާނެ. ގަނެވިއްކުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ
28

ދިވެހިރައްޔިތަކަށް ލިބިދެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. ވަކި ބަޔަކަށް ވަކި
ވިޔަފާރިއެއް ކުރެވޭ އުސޫލު ހުއްދަކުރެވިފައި އޮވެގެންނުވާނެ. ހަމަހަމަ
ގޮތުގައި 1 ލާރި 2 ލާރިއަށް ހެދޭނެ ފުރުޞަތު ހުޅުވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ.
ހިތާމައަކީ 27 އަހަރު ވީއިރުވެސް މިފަދަ އަސާސީ ޙައްޤުތައް ހަމަޖެހިފައި 770
އޮތްލެއް ދޯދިޔާކަން. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދާއި މަޢީޝަތުގެ ވާހަކަ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮންނާނެ ގޮތާމެދު ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި
ޚިޔާލުފާޅުކުރާއިރު އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު
ނުކުތާއެއް އެބައޮތް. އަނެއްކާވެސް އަޅުގަ ނޑު ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން
އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަތަކަށް ހުރަސްއަޅަން ނޫޅުއްވާތި. މިއީ ވަރަށް 775
އަސަރުކުރާނެ ވާހަކައެއް ކަންނޭނގެ ދެންނެވެން މިއުޅެނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މިއޮތް އަނިޔާވެރި ސަރުކާރުގައި ވަޒީރުކަމުގެ މަޤާމުގައި ހުންނަވާ ދުނިޔޭގެ
ރެކޯޑް ހޯއްދަވާފައިވާ ބޭފުޅެއް މުއްސަނދި ޤައުމުތަކުގެ އަމީރުން
އަރިހުގައި ސަލާންޖަހާފައިހުރި ލިޔުންތަކެއް ފެނިފައިވޭ. މިއީ ތޯތޯ
ވާހަކައެއްނޫން. މިކަމަކީ ޙަޤީޤަތް. ދިވެހިންނަށް ވެފައިވާ ބޮޑު ޚިޔާނާތެއް. 780
ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާގެ ނަމުގައި އޮފީހާއި ދަޢުލަތުގެ ނިޝާން ބޭނުންކޮށްގެން
އެކިއެކި އަމީރުން އަތުން ސަލާންޖެހި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚާރިޖީ ވުޒާރާގެ
ނަމުގައި އައްދަޢުލަތުލް މަހަލްދީބިއްޔާގެ ނިޝާން ބޭނުންކޮށްގެން. މިއީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް މަޢާފުކުރެވޭނެ ކަމެއްނޫން.
785
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ކޮޅުމަޑުލު މެންބަރު ރިޔާޟް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑަކީ ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް ނިޒާމީ 790
ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން: ނުކުތާއެއްގައި އެހެން ވާހަކަތަކެއް މި މަޖިލީހުގައި ދައްކަނިކޮށް އެއީ މި
އެޖެންޑާގައި ނުވަތަ ޔައުމިއްޔާގައި ހިމަނަން ހެޔޮނުވާވަރު ވާހަކަތަކެއް
ދައްކައިގެން ގޮނޑީގައި ބައިންދާފައި އިން މީހެއް. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް
29

ހީވަނީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންޖެހޭ އެބަ އިޙްތިރާމުކުރަންވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންޖެހޭ ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް މި މަޖިލީހުގައި، އަޅުގަ ނޑު 795
ވަރަށް ގިނައިން ދައްކާ ވާހަކައެއް މިއީ. އެހެންވީމާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
އެބަ ވިދާޅުވާންޖެހޭހެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެންމެ ކުޑަވެގެން މިގޮތަށް
ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި އަޅުގަ ނޑުމެން އިޙްތިރާމާއެކީ ދެއްކޭނެ
ވާހަކަތަކެއްވެސް ހުންނާނެ. އިޙްތިރާމް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނެ.
އަޅުގަނޑަށްވެސް ކުރައްވަންޖެހޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުވެސް 800
މިތަނުން ބޭރުގައިވެސް އިޙްތިރާމު އެބަކުރަން. އެހެންވީމާ، ކަ ނޑައެޅިގެން
ވަކި ކަންތައްތަކެއް ވަކި ގޮތަކަށް ގެންދެވޭއިރު، އަނެއްކޮޅުން އެޖެންޑާގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ގަވާއިދުގައިވެސް ހިމެނިފައި އެބައޮވޭ އެކަށީގެންނުވާ
މަޖިލީހުގައި ދެއްކުން އެކަށީގެންނުވާ ވާހަކައެއް ކުރިއަށް ދާކަމަށް
މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަވާ ކަމަށްވަންޏާ އެކަމެއް އެންމެކުޑަވެގެން 805
ޔައުމިއްޔާއިން އުނިކުރެވޭނެ ވާހަކަ. އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑަށް އެބަހުރި މި
މަޖިލީހުގައި އެގޮތަށް އެކަންކަން ދިމާވެފައި. އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން ބޭނުންވާ ވާހަކައެއް އިޙްތިރާމާއެކުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެއްކިދާނެހެން. މިސާލަކަށް ކުރިން ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅުގައި ވަޙީދުއްދީނަށް ނިސްބަތް ކުރައްވާފައި ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު. 810
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެކަންކަން އެންމެކުޑަވެގެން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ވިދާޅުވަން ޖެހޭނެހެން. ތިފަދަ ކަންކަން ތިމަންނަ ޔައުމިއްޔާއިން
އުނިކުރާނަމޭ. އެހެންވީމާ، އެހެންނޫންކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ފަހުން ބައްދަލުކޮށްފައި ނަމަވެސް މި ނިޒާމީ ނުކުތާ
ނެގޭގޮތާ އި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެއްކޭނެ ގޮތާއި މިކަންތައްތައް ޖެހޭނެ 815
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސާފުކޮށްދެންވަން. އެހެންނޫން ކަމަށްވެއްޖިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑަށްވެސް މަޖުބޫރުވާނެ އެގޮތަށް އެވާހަކަ
ގެންދަން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުވެސް އެބަހުރި އެކަހަލަ ދައްކަން ބޭނުންވާ
ބައެއް ގިނަ ވާހަކަތައް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ
މިހާރު މިދެކޭ ވާހަކަތައް މިދަނީކީއެއް މި ގަވާއިދު ހުއްދަކުރާ ގޮތުގެ 820
30

މަތީން ދާކަމެއް މަކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭ ކަންތައްތައް.
އެހެންވީމާ، އެ އަނިޔާ ނުވަތަ ކަންތައްތަކެއް މީގެ ކުރިން ވޭތުވެދިޔަ
ތަނުގައި މި މަޖިލީހުގައި ހިނގާފައި ހުރިގޮތްގޮތަށް ބަލައިލާއިރު މަޖިލީހުގެ
ކަންތައްތައް ވޭތުވެދިޔައިރު ގޮށްސައި ހުރިގޮތަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ އެކަންތައްތައް ރައީސް ހުރީ އެހެން ގޮތަކަށް ގެންދަވާފައެހެން. 825
އެެ�ހެންވީމާ މިއަދުވެސް އެގޮތަށް ގެންދެވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާގައި ހަމަ ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވަންޖެހޭނީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ހިނގާކަމެއްގެ ވާހަކަ. ދެން އެހެންވީމާ 830
ދެންމެ ތިދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގައި އަނެއްހެން ނަސޭހަތުގެ ގޮތުން ބައެއް
ވާހަކަ ވިދާޅުވިޔަސް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށްދާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ
އިޝާރާތްކުރައްވާފައެއް ނެތް. ދެން އދ. ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަ
ކުރިއަށް ގެންދަވާ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން ހަނދުމަފުޅުކޮށް
މިއަރުވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމަށް އެއާއި ގުޅޭ ވާހަކަ. ވަކިވަކި 835
ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަ އެއީ އެހެން އެގޮތަށް ގެންދެވުމަށްވުރެ އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ
ރަނގަޅީ މައްސަލަ ވިދާޅުވެ ދެއްވާފައި. ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެކަންކަން ޙިމާޔަތްކުރުމަށް އިޝާރާތްކުރައްވާފައި އެގޮތަށް. އަޅުގަ ނޑު
ދެން ވާހަކަދައްކަވާނެ ގޮތެއް ދަންނަވާކަށް ނުޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެދޭގޮތަކީ ވާހަކަފުޅު ގެންދަވާށޭ މި ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން 840
ގެންދެވޭ ގޮތަކަށް. އެގޮތަށް ގެންދެވޭތޯ.
އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ޚިޔާލުފާޅުކުމުގެ މަރުޙަލާގައި
އިލްޔާސް ޙުސައިން އިބްރާހީމް މި ވާހަކަތައް މިދައްކަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް މިހާ ޖަޒުބާތީ ރޫޙެއްގައި
ވާހަކަދެއްކެވުން: އިޞްލާޙުވެގެން ދާއިރު މިފަދަ ޢަމަލުތައް ނުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް 845
ހަމަޖެހިގެން ދޭތޯ. އެކަންކަން ހަނދާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުގެ
ޚިޔާލު މި ފާޅުކުރަމުން ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ
31

އަޅުގަ ނޑަށް މި ކުރެވެނީ ގޯސްކަމެއްކަމުގައި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ހިޔާވަހިކަމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ ދިވެހިރައްޔިތަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ލިބިދީފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. ބޯހިޔާކޮށްލުމުގެ ޙައްޤުނެތް ހަމަ އެކަކުވެސް 850
ދިވެހި ފަސްގަ ނޑުގައި ހުރެގެން ނުވާނެ. ހަމަހަމަކުރެވޭ އުސޫލަކުން މިކަން
ހަމަޖެހިފައި އޮތުމަކީ އެންމެ އަސާސީ އެއްކަންތައް. ރައްޔިތުން
ސަރުކާރެއް އޮތުމުގެ މުހިންމު ބޭނުމަކީ މިއީކަން ކަށަވަރު. ހުޅުމާލޭގެ
ފަސްގަނޑު ދިރުމެއްނެތި ދޫކޮށްލެވިފައި އޮވެގެން ނުވާނެ. ސުނާމީ
ބޮޑުރާޅުގައި ޙާލުގައި ޖެހުނު ދިވެހިން އެތަންމިތާނގައި ބިކަ ޙާލުގައި 855
ވިއްސިވިހާލިކޮށްލާފައި ބައިތިއްބައިގެން ނުވާނެ. މިހާރުވެސް އަޅާނުލެވި
މާގިނަދުވަސްވެއްޖެ. ސީނާ ޝަހަރުގެ ތެރެއަށް ބިކަ ޙާލުގައި ޖެހި
ވިއްސިވިހާލިވާން ދޫކޮށްލެވުނު ބަނީއިސްރާޢީލްބާގާގެ މީހުންނަށް
ވެގެންދިޔަގޮތް ވާން ދޫކޮށްލެވިގެން ނުވާނެ. ހުޅުމާލޭގެ ފަސްގަ ނޑުން
ބިންގަނެފައި ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި ބިކަހާލުގައި ޖެހިފައި ތިބި ހިޔާވަހިކަމެއް 860
ނެތް މީހުންނަށް ދާއިމީ ހިޔާވަހިކަމެއް ސަރުކާރުން ހޯދައިދިނުމަކީ
އެމީހުންގެ ޙައްޤެއްކަން ކަށަވަރު. އަނިޔާވެރި ސަރުކާރުން ކުރާ ބޭކާރު
ޚަރަދުތަކަށްބަލާއިރު މިފަދަ ހިޔާވަހިކަމެއްގެ މަޝްރޫޢެއް ނުހިންގެންވީ
އެއްވެސް ސަބަބެއްނެތް. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުވެ ނިމިގެންދާއިރު
ހިޔާވަހިކަމުގެ ޙައްޤަށް ފުރިހަމައަށް ބަލާލެވެން ޖެހޭނެ. މިއީ އިންސާނަކަށް 865
އޮތް އެންމެ އަސާސީ ޙައްޤު. ހިޔާވަހިކަމަކީ ހަމަ ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް
އޮންނަންޖެހޭނެ ޙައްޤެއް. ލީބިޔާގައި ފެހިފޮތުގައި މިކަން އޮންނަނީ ވަރަށް
ހެއްވާ ގޮތަކަށްށޭވެސް ދެންނެވިދާނެ. ހުސްކޮށް ވީރާނާކޮށް ހުންނަ ކޮންމެ
ތަނަކީ ހިޔާވަހިކަމެއް ނެތް މީހަކު ގޮސް ވަންނަންވީތަނެއް. އެމީހާ އެތާކުން
ދެން ނެރެވޭނެ އެއްވެސް މީހެއް ނުހުންނާނެ. ޚިޔާލުފާޅުކޮށް 870
ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ ދިވެއްސަކަށް ހަމަހަމަގޮތުގައި
އޮންނަންޖެހޭނެ. ވަކި ބަޔަކަށް ވާހަކަދެއްކިފައި އަނެއްބަޔަކަށް
ރައްޔިތުންނާއި ބައްދަލު ނުކުރެވޭގޮތަކަށް ހަމަޖެހިފައި އޮވެގެންނުވާނެ.
މިދިޔަ ކެންޕޭނުގައި ވަކި ބަޔަކަށް ރައްޔިތުން އެއްކޮށްގެން ވާހަކަ
32

ދެކެވުނު. އަނެއް ބަޔަކަށް ހުއްދައެއް ނުދެއްވި. އަޅުގަ ނޑުވެސް މިއީ 875
އެތައް ފަހަރެއްގެ މަތީން ހުއްދައަށް އެދުނު މީހެއް. އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ
ޖަވާބު އަންނަނީ ރައްޔިތުން އެކުގައި ވާހަކައެއް ނުދެއްކޭނޭ.
އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މީހުން ޢިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅުންނަށް އެ
ހުއްދަ ދެވިގެން އެކަން ކުރެއްވި. އެހެންވެ އޮނަބްލް ޔާމީން އަބްދުލް
ޤައްޔޫމު އެމަނިކުފާނުގެ ނ.މިލަދޫ ތަޤުރީރު ފަޅާއަރާ ގޮތް މެދުވެރިވީ. 880
އަޅުގަ ނޑަކީ އެންމެ ޖުމްލައެއް ލިޔެލައިގެން 3 ފޫޓް 6 ފޫޓްގެ ކުޑަ
ޓިނުގޮޅިއެއްގައި 1990 ވަނަ އަހަރު 45 ދުވަސް ވަންދެން އެއްހުޅު
ބިޑިއެއްގައި ބޭއްވި މީހެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ކުށަކީ ސަރުކާރުން ހުއްދަދީ
ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްދެވިފައިވާ މަޖައްލާއެއްގައި ހަމައެކަނި އަޅުގަ ނޑުގެ
ޚިޔާލެއް ފާޅުކޮށްލެއްވީތީ. ދެން މިވާހަކަތައް ދިގުކުރާކަށް ނުދައްކާނަން. 885
މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ރިޔާސަތުން ހިތްހަމަ ނުޖެހޭހެން އަމިއްލަ
ވާހަކަތަކެއް ދައްކަންފެއްޓީމަ. މިއީ އެކަމަކު ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކައެއް.
އަޅުގަ ނޑު އެހެން ފުރުޞަތެއްގައި ބަޙުޘްކުރުމުގެ ތެރޭގައި މިވާހަކަ
ނުގެންނާނެ ގޮތަކީ އޮތްގޮތެއްނޫން. ވީމާ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާއިރު
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން ބޭނުންވާ އަސާސީ ސިފަތަކާއި އަސާސީ 890
އުސޫލުތަކާމެދު ޚިޔާލެއް އެރުވިއްޖެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. މިއީ
އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ޚިޔާލުތައް. މި ޚިޔާލުތަކުން ކޮންމެވެސް ބަޔަކަށް
ފައިދާކުރާނެކަމަށް އުންމީދުކުރަން. އަދި މީގެ ފައިދާ ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާހުވެގެންދާއިރު ފެންނާނެކަމަށް ހީކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
މިހުރިހާ ޚިޔާލުތަކަކަށްފަހު ޤާނޫނުއަސާސީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަަ�ށް 895
އިޞްލާޙު ނުވެއްޖެނަމަ ވާނީ ކިހިނެއްތޯ ބަލާލަން އެބަޖެހޭ. މިއީ
ވިސްނާލަންޖެހޭ މުހިންމު ނުކުތާއެއް. ދުނިޔޭގެ ފިނި ހަނގުރާމަ މިހާރު
މިއޮތީ ނިމިފައި. ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަން ބައިބައިވެ ރޫޅިގެން ހިނގައްޖެ.
އެއަށްފަހު އެތައް ދުވަހެއް ފައިތުވެގެން ހިނގައްޖެ. ރައްޔިތުން އެދޭ
އެދުންތައް އެތައް މިތާގައި ބާރަކަށް ވެގެން ހިނގައްޖެ. އެ 900
ޖުމްހޫރިއްޔާތަކަށް ރައްޔިތުންގެ ބާރު އަތުވެއްޖެ. މާމަލުގެ ފޮނި
33

އިންޤިލާބުތައް ޤާއިމުކޮށްފި. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިން އޭގެން ފިލާވަޅު
ލިބިގަނެ ހޭއަރަންވެއްޖެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ހަމައެކަނި
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙު ކުރުމުގެ ވާހަކަތައް ދައްކާދައްކާ ދުވަސްތަ އް
ނަގާލަން ތިބެވޭކަށެއް މިހާރަކު ނެތް. ދިގުދަންމާކަށް ވަގުތެއްނެތް. 905
ރަަ�އްޔިތުންގެ ޝުޢޫރުތައް ދެނެގަނެ ދުރާލާ ރަނގަޅު ވިސްނުމަކަށް
ދަތުރު ހަދަން ވެއްޖެކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ފިކުރީ ގޮތުން ހޭލުންތެރި
ވާންވެއްޖެ. ހުރިހާ ދިމާލަކުން ހުރިހާ ރަށަކުން އެއް ފިކުރަކާއި ޚިޔާލާތެއްގެ
ދަށުގައި އެއްބައެއްގެ ގޮތުގައި ތެދުވާން ވެއްޖެ. ބާކީ މާގިނަ ދުވަސްތަކެއް
ނެތް. އިސްތިޢުފާއަށް ގޮވުން މަދުކޮށް އެއް ފިކުރެއްގެ މައްޗަށް 910
އިއްތިޙާދުވާން ވެއްޖެ. އޭރުން އެ ވަށާލެވުނީ. ދެން ޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ
ބާރާއެކު އިންތިޚާބެއް ބާއްވަން . އެދުވަހަކީ ޙައްޤަށް ނަސްރުދެއްވާ ހަތަރު
އުދަރެހުން އާ ޑިމޮކްރަސީއެއްގެ އުފާތައް ފެންނާނެ ދުވަސް. ޤުރުއާނުގައި
ވަހީކުރައްވާފައި އޮންނަނީ وك� حق ع��� ��ىً .������ މިހިސާބުން
ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. 915
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ގަވާއިދުގެ ބައެއް
ވާހަކަތައް ގެންދަން ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަން. އެގޮތަށް ވާހަކަ ކުރިއަށް
ގެންދަން ދިމާވިގޮތަކީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ގައިމުވެސް އުފަލުން
ކުރިކަމެއްނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް އަސަރު ކުރާތަން ފެނިވަޑައިގަންނަވައިގެން
ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅު ވާއިރު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ތިބޭފުޅުން ދައްކަވާ 920
ވާހަކައިން އަސަރު ކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ކުރިމަތީގައި ގަވާއިދެއް އޮވެފައި
ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާ ފަހަރު ފަހަރު އެހެން ދަންނަވަން ޖެހޭތީ އެކަމާ ކުރާ
އަސަރެއް. އަނެއްހެން އެއްގޮތަކަށްވެސް ދައްކަވާ ވާހަކައަކުން އަދި
މިތާނގައި އަޅުގަ ނޑު އިންނަ މީހެއްގެ ގޮތުގައި އިނދެގެން ތި އިއްވަވާ
އަޑުތަކަކުން އަޅުގަ ނޑަށް އަސަރުތަކެއް ކުރާކަށްނުޖެހޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑަށް 925
އެނގޭ އަޅުގަ ނޑާ ދިމާލަށް ދައްކަވާ ވާހަކައެއް ނޫންކަން. އަޅުގަ ނޑު
ހަމައެކަނި އަސަރުކުރަނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުގައި
އަޅުގަ ނޑު ކުރިމަތީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެއަށް ޢަމަލުކުރަން ތިބޭފުޅުން
34

އެއްބަސްވެވަޑައިގެންފައިއޮތް ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ
ކަންތައްތަކެއް އަންނާތީ އެވާހަކަ ދަންނަވަންޖެހޭތީ. އަދި ކުރިއަށް އޮތް 930
ތާނގައިވެސް އެގޮތައް ދިމާވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނަން. އެކަމާ
އެއްޗެއް ހީފުޅުނުކުރެއްވުން އެދެން. ދެން އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތު
އަރުވަނީ އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ދެރަކޮށް ދިމާވިކަމެއް. ކުރިން
މުލަކަތޮޅު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސުލައިމާނަށް ފުރުޞަތު
އެރުވުނީ. އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ނާރުވާ. އެހެންވީމާ، މިހާރު 935
އަޅުގަ ނޑު މުލަކަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސުލައިމާނަށް
ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މުލަކުއަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު ދެވަނަފަހަރަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ސުލައިމާނު ވާހަކަދެއްކެވުން: 940
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން: އާދެ ކުރިއަށް ގެންދަވާ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މެންބަރު އާދެ، އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިފަހަރު ވިދާޅުވެ ނުލައްވާނެހެން ނިޒާމާބެހޭ 945
ޢަދުނާން ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން: ނުކުތާއެއް ނޫނޭ. އަދިވެސް މުޅިއަކުން ރަނގަޅަކަށްނޫން ލިސްޓް ތިޔަ
ގެންދެވެނީ. ކުރިން ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދެވި ގޮތްކަމަށްވަންޏާ ދެން
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ ލ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޢީމް.
އެއަށްފަހުގައި ފައިސަލް ނަސީމްް� ވާހަކަދެއްކެވުމަށްފަހުގައި ދެން
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ މިހާރު މި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ އަޙްމަދު ސުލައިމާނު. 950
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: މިހާރު މަޖިލީހުގައި ޢަމަލުކުރަމުން މިގެންދާގޮތަކީ އެދުވަހު އެބޭފުޅަށް
ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާއިރު ވަޑައިގެން ނެތީވިއްޔާ ދެން ލިސްޓްގެ 955
އެންމެ ފަހަތަށް އެބޭފުޅުގެ ނަންފުޅު ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު
35

އަޅުގަ ނޑުމެން ލިސްޓް ހަމަޖައްސަވާފައި މިއޮތީ ލިސްޓްގެ ފަހަތުގައި
އެބޭފުޅުންގެ ނަންފުޅުތައް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކުރިއަށް
ގެންދާނަން. އާދެ، މިހާރު މުލަކަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ސުލައިމާނު ކުރިއަށް ގެންދަވާ. 960
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް 3 ވަނަ ފަހަރަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ސުލައިމާނު ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަތުރުކުރާ މަރުޙަލާއަށް ބަލާއިރު މި ދެކެވޭ ހުރިހާ
ވާހަކައެއްގެ ގޮށް ރަނގަޅަށް ޖަހާލެވޭނީ އެންމެ ފުރަތަމަ
ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ކަ ނޑައެޅުމަށްޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މެންބަރުންނަކީ 965
އިޙްލާޞްތެރި ބައެއްކަމުގައި ވެގެން. މިހެން ދަންނަވާލުމުން އަޅުގަ ނޑު
ހިތައް އަރަނީ ކުރީދުވަހެއްގައި ރާއްޖޭގެ ބަރުލަމާނީ ޙަޔާތުގެ ފުންނާބު
އުސް ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެއް. މި މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު ޒިކުރު
ކޮށްލުމުން އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚް އަޙްމަދު ޝަފީޤް އެކަމާ ވަރަށް ކަންބޮޑުވެ
ވަޑައިގެން އިންނެވި. އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ބަހަކަށް ހައްދަވައިގެން 970
ފަހަރެއްގައިވެސް ރައްޔިތުންނަށް ނުވަތަ މި މަޖިލީހުގައި ޢިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ބަދުބަހެއް ދަންނަވާކަ�ށްަ
އަޅުގަ ނޑު ނެތީމު. އަޅުގަ ނޑުވެސް ޤަބޫލުކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެންވެސް
ވާންޖެހޭނީ ވަރަށް އިޙްލާޞްތެރި ހުރިހާގޮތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ހެޔޮއެދޭ
ބަޔަކަށް. ފަހަރެއްގައިވެސް ނުފުއްދޭހާ ވަޢުދުތަކެއްގެ ދަށުން ކޮމްޕިޔުޓަރު 975
ސިސްޓަމުތަކާ އެއްޗިހި ރައްޔިތުންނަށް ދޭންބުނާ ބައެއްކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވެގެންނުވާނެ. ހަމަ އެހެންމެ ވަޒީފާއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އުޅޭނެ، ދިރިއުޅޭނެ އެޕާޓްމަންޓެއް ނުލިބުނަސް ރައްޔިތުންގެ ގޯތިގެދޮރު
ވަގަށްނަގާ ބައެއްކަމުގައިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވެގެންނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާންޖެހޭނީ އެއަށްވުރެ އިޙްލާޞްތެރި ބަޔަކަށް. ޢިއްޒަތްތެރި 980
ރައީސް އަޅުގަނޑުމެން ވާންޖެހޭނީ މި ގޮނޑި ތަމްސީލުކޮށް ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގައި އަޑުއުފުލާ އިރުގައި ބަހުން ރަސޫލާ ޢަމަލުން އަބޫޖަހުލު ހެދޭ
ބަޔަކަށްނޫން. އެއަށްވުރެ ރަނގަޅުވާންޖެހޭނެ. ވަކިއަތޮޅަކުން އިންތިޚާބުކޮށް
36

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި
މަސައްކަތްކުރެއްވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާންޖެހޭނީ ހަމަ އެކަނި 985
ވަކިއަތޮޅެއްގެ މަސްލަހަތަށް މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް ވުރެ މުޅި ރާއްޖޭގެ
މަސްލަހަތަށް މަސައްކަތް ކުރާބަޔަކަށް. އަޅުގަ ނޑު އިންތިޚާބުވެގެން އާ
އަތޮޅު ފިޔަވައި އެހެން އަތޮޅެއް ނުވަތަ އެހެން އަތޮޅެއްގެ ރަށެއްގެ
ޙައްޤެއް ހޯދައިދޭން ޖެހުނަސް އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުވެސް ވަކާލާތު
ކުރަންޖެހޭނެ. ފަހަރެއްގައިވެސް އަޅުގަނޑު ހިންގާ ކުންފުންޏަކުން ނުވަތަ 990
އަޅުގަ ނޑު ކުރާ ވިޔަފާރިއަކުން ޢާންމު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި
އެކަމުގައި ކުރެވިފައިވާ އެގްރީމެންޓާއި ޚިލާފުވެ ކަލޭމެންވެސް އަހަރެން
ހޮވާށޭ އޭރުން މި ޚިދުު�މަތް ދޭނަމޭ އެހެންނޫނީ މި ޚިދުމަތް ލިބޭނީ
އަހަރެން ހޮވި އަތޮޅަށޭ މިގޮތަށް ބުނެގެންނުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި
ރީތި މިސާލު މިހާރުވެސް ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރިން އަދި އުތުރުބުރިން 995
ފެންނަން އެބައޮތް. އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑުގެ ޢިލްތިމާސް އަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާންޖެހޭނީ މިގޮތުން ވަރަށް ރަނގަޅު ބަޔަކަށޭ.
އިޙްލާޞްތެރި ބަޔަކަށޭ. ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އަޑުއުފުލައިދޭ ގޮތަށް
ޢަމަލުކުރާ ބަޔަކަށޭ. ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖަލްސާތައް ބާއްވާއިރު ބައެއްފަހަރު ކޯރަމް ހަމަނުވެގެން 1000
ދޭއެބަ. އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޯރަމްގެ އަދަދު ދަށްކޮށްގެން
ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތް
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އަޅުގަ ނޑު ވަރަށްބޮޑަށް
އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ.
1005
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލިސްޓްގައި އޮތީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝާފިޢު. މިއަދު
އެކަމަކު އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ނެތް.
އެހެންވީމަ، ދެން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ ފެލިދެއަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު. 1010
37

ފެލިދެއަތޮޅުގެ މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` ޢައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ޤާނޫނުއަސާސީގެ އަސާސީ ސި ފަތަކާއި އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް ބަޙުސްކުރެވޭ
ވަގުތުގައި އަޅުގަ ނޑުވެސް 2 ވަނަ ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކުރަން ބޭނުން.
އަޅުގަ ނޑަށް މިފުރުޞަތު ދެއްވިކަމަށްޓަކައި އަދިވެސް އެއްފަހަރު 1015
މަޖިލިސްގެ ރައީސަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެންވެސް މި ވާހަކަދައްކަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ރަނގަޅު
ހަރުދަނާ ޑިމޮކްރަސީއެއް ގެންނާނެ ގޮތަކާއި ބެހޭގޮތުން. އެކަމުގެ
ބޭނުމުގައި އެ މަޤްޞަދުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް މި
ވާހަކަދައްކަނީ. އަދި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރަނީ މިއަދު 1020
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ އައިސްފައި މިއޮތް ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤައުމު ކުރިއަށް ދަތުރުކުރުމުގައި ހަރުދަނާ ބިންގަލެއް މިގޮތުގެ މަތީން
އެޅޭތޯ. އާދެ މަޖިލީހުގެ އެހެން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންވެސް ވާހަކަފުޅުގައި
ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ފަދައިން އަޅުގަ ނޑުވެސް ޖުމްލަގޮތެއްގައި މި
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނުމަށް ޚިޔާލުކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ ހަމަ ދާދީ 1025
އެއްކަހަލަ ޚިޔާލުތަކެއް. މީގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލު ތަފާތުވާ ބައެއް
ކަންތައްތައް ހުރިކަމުގައިވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުވެސް ޖުމްލަގޮތެއްގައި މިކަމަށް
ހުށަހެޅިފައި ހުރި ހުރިހާ ޚިޔާލުތަކަކަށް ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލުތައް ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާލުމުގެ ކުރީގައި ރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން 1030
ޖެހެލަން އެބަޖެހޭ. އެހެން އިބާރާތަކުން ދަންނަވަނީކަމުގައި ވަނީނަމަ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ތާރީޙުގެ ފަތްފުއްތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަން
އެބަޖެހޭ. އާދެ، އެއީ ސަބަބުތަކެއް ނެތިއެއްނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފަސްމަގު އެނގިގެން ނޫނިއްޔާ ކުރިމަގަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކެއް ރާވާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިންމާކަށެއް ނޭނގޭނެ. 1035
އެހެންވީމާ، ފަސްމަގުގައި ހިނގާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާލަންއެބަޖެހޭ.
ޙަޤީޤަތަކީ އެކި މީހުންނަށް އެކި ގޮތަށް ފެންނަ އެއްޗެއްކަމަށް ވެދާނެ
އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތްވާނީ ޙަޤީޤަތަށް އެއާބެހޭގޮތުން ވާހަކަދައްކަން
38

އެމީހަކު ބޭނުންވާގޮތަކަށް އެވަގުތަކު އޭނަ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންވާގޮތަކަށް
ޙަޤީޤަތްވެސް ބަދަލުކޮށް ވާހަކަދެއްކިދާނެ. މިކަހަލަ މަޖިލިސްތަކުގައި 1040
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޙުސްކޮށް ވާހަކަދައްކާއިރުވެސް ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކާލާތުކުރާއިރުގައިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގިނަފަހަރަށް
މި ފެންނަނީ ޙަޤީޤަތް އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އޭތި ފޯރުކޮށް ނުދެވޭތަން. މާޒީގެ ކަންތައްތަކާ
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއޮތް ޙާލަތު ދިވެހި 1045
ހުރިހާ ދަރިންނަށްވެސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވިސްނާ ތަސައްވަރުކުރެވޭނެ.
އާދެ، ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތާރީޙަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އިނގޭ ފުރަތަމަ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އައިސްތިބި މައުޙަލާއަށް
އާދެވުނީ އެތައް ޒަމާނެއް ވަންދެން ސިޔާސީގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް
ދަތި އުނދަގޫ ދުވަސްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިންނަށް ފެނިފައި 1050
ވުމަށްފަހުގައިކަމަށް. 1953 ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
އުސޫލު ތައާރަަ�ފްވެގެން އައުމަށް ފަހުގައި ދެ ޖުމްހޫރިއްޔާއެއްގެ ތިން
ދައުރެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު މިވަނީ ފުރިހަމަކުރުމާ ހަމައަށް
އިސްފައި. އާދެ، އެ ދައުރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދަނީ.
ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަ ކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް ޖުމްހޫރީ 1055
ވެރިކަމެއް ތައާރަފްވެގެން އައުމަށްފަހުގައި ދިވެހިންނަށް ލިބިގެން ދިޔަ
ހުރިހާ މިނިވަންކަމަކާ ނުވަތަ ޙައްޤުތަކަކާ މިކަންތައްތައް ލިބި ދިނުމުގައި
އެމީހުންނަށް ލިބެންވާ ޙައްޤުތަކާއި އެމީހުންނަށް ލިބެންވާ ޙިދުމަތްތަށް
ލިބި ދިނުމުގައި އެއިރެއްގައި އޮތް ސަރުކާރަކުން ވަރަށް މުހިންމު
މަސައްކަތްތަކެއްކޮއް ދިވެހިން އެއިރެއްގައިތިބި ޚާލަތަކުން ރަނގަޅު 1060
ޚާލަތަކަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށްޓަަ�ކައި ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއްވަނީ
ކޮއްފައޭ. ކަމެއްގެ ރަނގަޅާއި ނުރަނގަޅު ދެނެގަނެވޭނީ އެކަމެއް ރަނގަޅަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަޒަންކުރުމުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެ
އެއްޗެތި މިނެކިރާއިރުގައިވެސް ތިލަފަތް ބޭނުންކުރަނީ އެހެންވީމާ،
ޙަޤީޤަތަކީ ރަނގަޅު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންވެއްޖިއްޔާ އެހުރި ނުބައި 1065
39

ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާލަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މި އުސޫލުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާލާއިރުގައިވެސް ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވިފައި ހުރި ރަނގަޅު ކަންތައްތައް މަދުނޫން ވާހަކަ.
އާދެ، މި އުސޫލުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙު
ތަރައްޤީވަމުންއައިސް މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހިސާބަށް 1070
އާދެވުނުއިރުގައި އަނެއްކާވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށްވެސް
ވިސްނަންޖެހިފައި. ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ
17 އަހަރުދުވަހުގެ މަސައްކަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެކުލަވާލި ޤާނޫނުއަސާސީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކުލަވާލެވުނުގޮތް ކަމުނުދާތީއޭ ނޫނީ އެކަމުގައި 1075
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން އޭރުގައި ގެންގުޅުނުގޮތް އެއްގޮތަކަށްވެސް
ކަމުނުދާތީ އެކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނުން ހަނިވެފައިވާ މިންވަރުންނޭ
އެކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވިސްނިފައި ވާލެއް ކުޑަކަމުންނޭ.
ފަހަރެއްގައިވެސް އަޅުގަ ނޑު އެހެނެއް ނުދަންނަވާނަން ސަބަބަކީ ދުނިޔޭގެ
ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުއަސާސީތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން 1080
މުތާލިއާކޮށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައިވެސް ހެދިފައިވާ
ޤާނޫނުއަަ�ސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ އުސޫލީ ގިނަ
ކަންތައްތައް އެގޮތުގައި ކަ ނޑައެޅި ބަޔާންކުރެވިފައި އެބަހުރި.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން މިއުޅޭކަމަކީ ދުނިޔެ ތަރައްޤީގެ މަގުގައި
މިއަޅާ ހަލުއި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޚިޔާލަތާ 1085
ފިކުރަށްވެސް މި ބަދަލު އަންނަމުން މިދަނީ. އެހެންވީމާ، މީގެ 17
އަހަރުކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެން އެމީހުންނަކަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ނިޒާމް އެއީ ސިޔާސީ ނިޒާމްގައި ޕާޓީ
ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ތަފާތު ޕާޓީތަށް ބައިވެރިވާކަހަލަ ގޮތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ބައްޓަންކޮށްފައި ބާއް ވާކަށް އޭރުގައި 1090
ކަންތައްތައް އޮތީ އެހެން ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް އެކަން ވިސްނިވަޑައިނުގަތީ
އެގޮތަށް ބޭނުންނުވީ. އެއީ އޭރުގައި އޮތް ޙަޤީޤަތް އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
40

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުމާ ފިކުރާއި ޚިޔާލު ބަދަލުވީމަ މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މިއާއި އެއްގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަ�ސާަސީ އިޞްލާޙުކުރަން. މިފަދަ އިޞްލާޙުތަކެއް ގެންނަން 1095
ބޭނުންވާކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަ�ސާަސީގެ ވަރަށް ގިނަ
މާއްދާތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެކަމީ ތިބޭފުޅުން ވަރަށް
ބޮޑަށް ޤަބޫލުކުރައްވާނެ ޙަޤީޤަތެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ވިސްނުމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަމަލުކުރަން ނިކުމެގެން މިތިބީ.
އެހެންވީމާ، އެއީ މީގެ ކުރިން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތަކީ އެއީ 1100
ތާކުންތާކުނުޖެހޭ އެބޭފުޅުން ކުރައްވާފައިވާ މަސައްކަތަކީ އަގެއްނެތް
ވަގުތުތަކެއް ބޭކާރުކޮށްލަން ކުރި މަސައްކަތެކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާހިތެއް
ނެތިން ސަބަބަކީ މި ދެންނެވިގޮތަަ�ށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފިކުރާއި ޚިޔާލާތު
ބަދަލުވަމުން އަންނާތީވެ. އަދި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މިހަދާ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށްވެސް ބަދަލުގެންނަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖެހިދާނެ 1105
ދާދިފަހުން ހަމަ ވަރަށް ކައިރި މުސްތަޤްބަލެއްގައިވެސް އެވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަ�ށްަ ގޮތްކިޔަން އެނގޭނެކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އެއިރެއްގައި އެކުރާ މަސައްކަތެއް އިޙްލާސްތެރިކަމާއެކުގައި
ރަނގަޅަށް ކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނިކުމެ ތިބެންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ،
މިކަމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާ ޤާނޫނުއަސާސީ އެކުލަވާލުމަށް 1110
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމުން ދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުވެސް ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ
ޚައިޞިއްޔަތުން މިކަމާމެދުގައި އަދި މެންބަރެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުގެވެސް
ވިސްނުންތަކެއް ވިސްނަންއެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުވެސް އެކަމާދޭތެރޭގައި
ވިސްނަމުން މިގެންދަނީ. ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެބަފެނޭ ވަރަަ�ށް ގިނަ އަޑުތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަަ�ށް އެބައިވޭ ވަރަށް 1115
ގިނަ ހަރަކާތްތަށް ހިނގަމުންދާތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ނުޖްތަމައުން
ފެންނަމުން އެބަދޭ. އަޅުގަ ނޑު ހިތައްއަރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް
ވަރަަ�ށް އިޙްލާސްތެރިކޮށް ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންވެސް ހިނގާށޭ
ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމު މިއަދު މިއޮތް ޚާލަތާއި ދޭތެރޭގައި
41

ވިސްނާލަން. ސިޔާސީ ގޮތުންވިޔަސް އިޖްތިމާއީ ގޮތުންވިޔަސް އިޤްތިޞާދީ 1120
ގޮތުންވިޔަސް މިއިން ކޮންމެ މައިދާނެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނިކަމުގައިވިޔަސް މި ދާއިރާތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ޚާސިލުކުރެވިފައިހުރި އަރުތަތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުކުރެވިފައިހުރި ކަންތައްތަކާ މެދުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަލާލަމާ ހިނގާށޭ. އެއަށް ފަހުގައޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ހިސާބު ކުރިއަށް 1125
ދިއުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގޮތެއް ކަ ނޑައެޅޭނީ. އާދެ، މިހިން
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަންޖެހޭ ސަބަބަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއެއް މި ހެދެނީ
ޤައުމު ދަތުރުކުރާނެ މިސްރާބު ކަ ނޑައެޅުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީ ކޮންމެ
ޤައުމެއްގައިވެސް އެ ޤައުމު ހިންގުމަށްޓަަ�ކައި ބޭ�ނުޭންވާ އަސާސީ
ގަވާއިދު އެހެންވީމާ، އެ ގަވާއިދު ހެދިފައި އޮންނަލެއް ފުރިހަމަކަމެއްގެ 1130
މައްޗަށް އެ ޤައުމެއް ހިނގާނީ އެހެންވީމާ، މި އުސޫލުގެ މަތިން
އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނައިގެން މިކަން
ނުކޮށްފިކަމުގައި ވަންޏާ ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަނެއްކާވެސް އެޅޭނީ
ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެޅުން ކައިރީ ފަހަތަށް ފިޔަވަޅެއް. އާދެ،
މިގޮތަަ�ށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ 1135
ވަރަށް ކުރުކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލާނަން ސިޔާސީގޮތުންވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވަނީ ކާމިޔާބީތަކެއް. ސިޔާސީގޮތުން ލިބިފައިވާ
ކާމިޔާބީތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރާއިރު ރަސްކަމަކުން ޖުމްހޫރިއްޔަތަކަށް
ބަދަލުވުން އެއީ ކާމިޔާބީއެއް. ރައްޔިތުންގެ ޚިއްސާވެގެން ރައްޔިތުންގެ
ކަންތައްތައް ނިންމާނެ މުއައްސަސާތަކެއް ޤާއިމްކުރެވިގެން އޭގެ ބޭނުން 1140
ކުރަމުންދާކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ކާމިޔާބީއެއް.
އެހެންވީމާ، ކާމިޔާބީތަށް އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރާއިރު
މިކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭނެ. އިޤްތިޞާދީ މައިދާނުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ކާމިޔާބީތަކަކީ ދިވެހިރާއްޖެ ޖުމްހޫރިއްޔަތަކަށް
ބަދަލުވި ހިސާބުން ފެށިގެން މިއަދާއިހަމައަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އައިއިރުގައި 1145
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ކާމިޔާބީތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގުނަންވެއްޖިއްޔާ
42

އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތަކަށް ނާރާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވިދާނެއެކޭ.
މީގެތެރެއިން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާއިތުވެ މިދިޔަ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް ފާހަގަކޮށްފައި މިކިޔާ 27 ނުވަތަ 28
އަހަރުގެ ދުވަހުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް ވަރަށް ބާރުލާ 1150
އަޑުލާ އެވާހަކަ އެބަދައްކަން. އަޅުގަ ނޑަކީ މި ވޭތުވެދިޔަ 27
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އާދެ، މި ޤައުމުގައި އުޅެ ބޮޑުވެފައިވާ ދިވެހި
ދަރިއެއް އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް
ހުރިހާގޮތަކުންވެސް ލިބިފައިވަނީ ތަރައްޤީއާއި ތަޙްޒީބު. އެހެންވީމާ، މި
ޙަޤީޤަތް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން ޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު 1155
ފުރަތަމަވެސް މިތަނުގައި ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ. ނުކުރެވިފައިހުރި
ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ...
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
1160
ކޮޅުމަޑުލު މެންބަރު މުޙަންމަދު އަޅުގަ ނޑަ�ށްަ ހީވަނީ މިހާރު އެދަނީ މަޢުޟޫއިން ބޭރުވެގެންހެން. އެއީ
ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން: ސަބަބަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަންބޭނުންވާ އަސާސީ
ސިފަތަކުގެ މައްޗަަ�ށް އެ މަޢުޟޫއާ ބެހޭގޮތުން މިހާރު މި ވާހަކަދައްކަމުން
ދާއިރުގައި ދިވެހި ޤައުމު މިހާތަނަށް ދެކިފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާ މިކަމާ
ބެހޭގޮތުންނެއްނޫން، އެކަމާބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 1165
އެ ތަޤްރީރުދެއްވާނީ. މީ ތަޤްރީރުކުރުމުގެ މައުޙަލާއެއްކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު
ނުދެކެން. އަސާސީ ސިފަތަކުގައި ހިމަނަންވާ ކަންތައްތައް މިތަނުގައި
ހުށަހަޅަން ބޭނުންވަނީ އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ
ދަށުން މިވާހަކަނެގީ މިހާރު މަޢުޟޫއިން ބޭރުވެގެންގޮސް ރާއްޖެ ތަރައްޤީގެ
މަގުގައި އެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކާބެހޭގޮތުން މިހާރު ވާހަކަދައްކަމުން އެދެވެނީ 1170
ޝުކުރިއްޔާ.
43

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެގޮތުން އެ ވިދާޅުވި
ވާހަކަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުވެސް ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ 1175
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެން މި މަޢުޟޫއަށް ވާހަކަފުޅު ވީހާވެސް ބޮޑަށް
ކުރިއަށްގެންދެވުން.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
1180
ފުވައްމުލަކު މެންބަރު މުޙަންމަދު އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ފަށައިގެން މިއުޅޭ މަސައްކަތް ކުރިއަށް
އިބްރާހީމް ދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން: ގެންދިއުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ހުރަހެއް އެބައެޅޭކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ޤަބޫލުކުރެވިއްޖެ މިހާރު މިއަދު ހެނދުނު މި ޖަލްސާއަަ�ށް އައިސް ޖަލްސާ
ފެށުނީއްސުރެން އަޅުގަ ނޑު މި އިންނަނީ ވަރަށް ކެއްތެރިކަމާއެކު
އަޑުއަހައިގެން އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް ދެން އެއްޗެކޭ 1185
ނުދަންނަވާ ނީނދެވުނީމަ ނިޒާމާބެހޭގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ. އަޅުގަ ނޑަ�ށްަ ވިސްނޭގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން
މިކިޔާ ނިޒާމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްއަހަރު ދުވަހުގެ ދިގު މުއްދަތެއް
ނަގައިގެން މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީސް ކުރިއަށް ގެންދާނެގޮތަކާ ބެހޭގޮތުން
އެކުލަވާލި ގަވާއިދުގެ ވާހަކަ މި ދެކެވެނީ. އެއީ ކަންނޭނގެ ނިޒާމަކީ 1190
އެހެންކަމަށް ވަންޏާ އެ ނިޒާމް އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި ކުރަންޖެހޭ
މަސައްކަތަކާ ކޮންޕެޓިބަލެއް ނޫން ނޫނިއްޔާ އެއާއި އެއްގޮތަކަށް
ގެންދެވޭކަށްނެތް. އެހެންނޫންކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުވަތަ
މަނިކުފާނަށް އެ ތަރުޖަމާކުރެވޭގޮތް ތަފާތު. އެހެންވީމާ، މި މަސައްކަތް
އެންމެ ފުރަތަމަ ސާފުކޮއްލައިގެން ނޫނިއްޔާ މިކަންތައް ސާފުވެގެން 1195
ނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ މި މުހިންމު މަސައްކަތައިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަަ�ށް އެއްގޮތަކަ�ށްަވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެހެންނެއް.
އެއީ އެއްކޮޅުން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް އަނެއްކޮޅުން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މި ދަންނަވަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރު
އަޅުގަ ނޑަކީ މިސާލަކަށް މާތް اله ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވި އިންސާނުން މާތް 1200
44

އިންސާނުންގެ މޫނަށް ކުޅުޖަހަން އާދަވެފައިހުރި މީހެއްކަމަށްވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑަށް ގޮވިދާނެ އިންސާނުންނާއިދިމާލަށް ބަކަރިއެކޭވެސް އެކަހަކަ
ގޮތަކަށް އިންސާނުން ތަރުބިއްޔަތުވަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިހިރީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތް. އެހެންވީމާ، މިހިރަ ކަންތައްތައް
ރަނގަޅުކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ ކިހިނެއްތޯ މިފަދަ މުހިންމު މަސައްކަތެއް 1205
ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ އެހެންވީމާަ�، މީތި ތަރުޖަމާކުރުމުގައިތޯ މައްސަލައެއް
އުޅެނީ ނޫނިއްޔާ ނިޒާމް އެކުލަވާލެވިފައި އޮތް ގޮތްތޯ މައްސަލައަކީ މީ
ބަލަންވެއްޖެހެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ޝުކުރިއްޔާ.
1210
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އެދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު ގައި ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް އޮތްކަމަކަށް ހަމަ
ނެތޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ދެން އެހެންވީމާ، ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުންއެދެން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ކޮށި ވިސްނުމަކަށް ނާދޭ 1215
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަކަށެއް މައުލޫއަށް އެހާ ސީދާކޮށް ވާހަކަދައްކާނެގޮތެއް.
އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލުގައި މިހުރީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިތިބަ ހިސާބު
ރަނގަޅަށް އެނގިގެންނޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ދަތުރުކުރަންވީ
މިސްރާބާއި ސްޕީޑް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހޯދޭނީ އެހެންވީމާ، އެހިސާބު
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށްވެސް ވިސްނާލެވޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުގެ 1220
ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު މި މަސައްކަތް މިކުރަނީ.
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އިޙްތިރާމާއެކު ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރާނީ
ޤަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މައުލޫއަށް ހަމަ ވީހާވެސް ސީދާކޮށް ކުރިއަށް
ގެންދެވޭތޯ. އާދެ، ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު އިޝާރާތްކުރި ފަދައިން
މިދެންނެވި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ 1225
ޙަޤީޤަތްތަކެކޭ. ދިވެހިރާއްޖެ އިޤްތިޞާދީގޮތުން ދެކިފައިވާ ތަރައްޤީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ވަޒަން ކުރެވިގެންނޭ ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެ
45

ކުރިއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ރާވަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ރޭވުމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވިސްނުން ގެންގުޅެން އެނގޭނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު
މިތިބަ ޚާލަތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުރިހާ ގޮތަކުންވެސް އެނގެންޖެހޭނެ. 1230
ސިޔާސީ ގޮތުންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ވިސްނުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި އައީ އެހެންވެގެން. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވިސްނުނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޕާޓީސިސްޓަމް އޮންނަންޖެހޭނެކަން. އެންމެ
ރަނގަޅު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންނަށް ފައާިދުހރި ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުތަަ�ށް ހޯދައިދެވޭނީ އެ ނިޒާމް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއަށް 1235
ގެނެވިގެންކަން. އެހެންވީމާ، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނުން ގެންގުޅެންޖެހޭނެގޮތާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ޚިޔާލުކުރަންޖެހޭނެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް މިހާރު ކާމިޔާބު ލިބިފައި
ހުރި ކާމިޔާބީތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދެން ކުރިއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަލުއިކަމާއެކު ކުރިއަށް ދިއުމަށްޓަަ�ކައި 1240
ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހިފައި އޮތް ކަންތައްތަކާމެދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ޚިޔާލުކުރަންޖެހޭނެ އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޤާނޫނުއަސާސީ
އެކުލަވާލުމުގައި ޙަޤީޤަތު ގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅަށް ވިސްނައިގެން
މިކަންކަން ކުރެވޭނީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުން އަޅުގަ ނޑަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ގޮތް އެދުމަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު 1245
މަސައްކަތްކުރާ މީހަކަށްވަތީ އަޅުގަ ނޑު މި ޚިޔާލު މިދަންނަވާލަނީ.
އަޅުގަ ނޑަ�ކީަ ފަހަރެއްގައިވެސް ވަކި ކަހަލަ ބާރުތަކެއް ހޯދާ ގަތުމަށްޓަކައި
މަސައްކަތްކުރާ ބައެއްނޫން. ނުވަތަ މީހެއްވެސްނޫން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލު މިހިރީ ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ޤައުމަށް އޭގެ އެންމެ
މަންފާކުރާނެ ގޮތަށް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އެ ޙާލަތަށް 1250
އަޅުނގަޑުގެ ވިސްނުން ކުރިއަށް މިގެންދަނީ އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑުގެ
ވާހަކަ އަމާޒުކުރާނީ މިގޮތަށް. އާދެ، އިޤްް�ތިޞާދީގޮތުންވެސް ވަރަށް
ކުރުކޮށް އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ އޭގެ ލިސްޓް އަޅުގަ ނޑު
ނުދަންނަަ�ވާނަން. ބައެއް މެންބަރުންނަށް އެ ލިސްޓް ދަންނަވަން
46

ފަށަަ�އިފިއްޔާ އެބޭފުޅުން އެވިދާޅުވާ އެބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުގައި ހުރި 1255
ޚިޔާލުފުޅުތައް ބަދަލުކޮށްލަން ޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެކަމަށް މަޖުބޫރުވެ
ވަޑައިގަންނަވާނެކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ
ކާމިޔާބީތަކުގެ ލިސްޓް އަޅުގަ ނޑުމެން ކިޔަން ފަށައިފިއްޔާ ސަބަބަ ކީ
އެބޭފުޅުންނަށް އެ ވިސްނުން ވިސްނި ވަޑަ�އިަގެންފަ ނުވަތީވެ. އެހެންވީމަ
އަޅުގަ ނޑު ވަގުތު ސަލާމަތްކުރުމުގެ ގޮތުން އެ ލިސްޓް މިތާކަށް އަޅުގަ ނޑު 1260
ނުގެންނާނަން. ދެން، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާލަންވީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރާއްޖޭގައި މިއޮތް އިޖްތިމާޢީ ޙާލަތު. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ދެރަވަމު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޖްތިމާޢީގޮތުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކުރިމަތިވެފައިވާ މައްސަލަތަކާ ދޭތެރޭގަަ�އި. ވަރަށް
ގިނަ ރައްޔިތުން މިކަމާ ކަންބޮޑުވެ ދާދިފަހަކާ ޖެހެންދެކަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1265
ތެރޭގައި ހުރި އާދެ، އިޖްތިމާޢީ ގޮތުންނޭ އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވާނަން
މިހުރިހާ ކަމެއް މީގައި ޝާމިލުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޘަޤާފަތާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އާދަކާދައާ މިހުރިހާ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ވިސްނަންޖެހޭ. ޤާނޫނުއަސާސީ ހެދެމުންދާއިރުގައި މިކަންތައްތައް
ސަލާމަތުން ރައްކާތެރިކުރެވޭނެ ގޮތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޚިޔާލުތައް 1270
އެބަ ބަހައްޓަންޖެހޭ. ޑިމޮކްރެސީއޭ ކިޔައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވެގެން މިއުޅެނީ ކޮންކަހަލަ ކޮން
ބާވަތެއްގެ ޑިމޮކްރެސީއެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް ވިސްނަން
އެބަޖެހޭ. ޑިމޮކްރެސީގެ ކޮންކަހަލ މޮޑިއުލެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް
އެންމެ މުނާސަބުވާނީވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. އިޖްތިމާޢީ 1275
ޙާލަތު އޮތްގޮތަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގަަ�އި ވަރަށް މުހިންމު
ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއަަ�ށް ނެތިގެން މިދަނީ. އާދެ،
ކަންކަމަަ�ށް އިންސާނާ އެދުންވެރިވުން މިއީ އޮންނަކަމެއް. ބޭނުންވުން މިއީ
އޭނަގެ ކިބާގައި ލައްވާފައިވާ ބާރެއް. އެކަންކަން ހާސިލުކުރުމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މުސްލިމުން ކަމަށްވާތީވެ އެކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށް 1280
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ހުދޫދުގެ
47

ތެރޭގައި. ދީން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދީނުގެ ވާހަކަތައް ދައްކާ އެވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެގޮތަށް ގެނެވިދާނެ. އާދެ، އާޔަތްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިއިދާނެ.
ޙަދީޘްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެގޮތަށް ގެނެވިދާނެ. އެހެންވީމަ، މި 1285
މަޢޫޟޫއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާއިރުގައިވެސް މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އިޖްތިމާޢީގޮތުން އަަ�ޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވެފައި މިހުރި އުނދަގޫތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނުގައި ކަ ނޑައެޅިގެން އައިސްފައިވާ
ކަންތައްތަކާމެދުގައި ބައެއް ފަރާތްތަކުން އިހްމާލުވުމުގެ ސަބަބުން 1290
އައިސްފައިވަ ކަންތަަ�އްތަކޭ. އާދެ، ތިމާ އެދޭ ކަންތައްތައް
ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރުމުގައި ޤާނޫނާ ގަވާއިދު އެއީ އޮންނަ
އެއްޗެއްކަން ދަންނަންޖެހޭ. ޤާނޫނަކުން އޭނަވެސް ބޭރެއްނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑެއްވެސް ބޭރެވެގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ، ތިމާ ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ނިކުންނައިރުގައި އެ ޤަަ�އުމެއްގައި 1295
ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުތަކަށް ބަލަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ހުރި
އާދަކާދަތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ. މިކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް މިއަދު މިކަންތައްތައް މިވަނީ ވަރަށް
ބޮޑަށް ބަދަލުވެފައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބޮޑެތި މީހުންނަށް
އިޙްތިރާމްކުރުމެއްނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނަށް ތަބާވުން އެއީ 1300
ވަކި ބަޔަކަށް އޮތް ކަމެއް. ވަކި ބައެއްގެ ޙައްޤުތަަ�ކެއްގެ ވާހަކަ
މިދެކެވެނީ. އަނެއް ބައެއްގެ ޙައްޤެއް ނޯވެ. ތިމާއަށް ޤާނޫނު
ތަންފީޒުކުރަންފެށިމާ ތިމާއަށް އެއީ އުނދަގޫ ކަމަކަށްވަނީ. އެކަމަކު ޤާނޫނު
ތަންފީޒުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަވާލުކޮށްފަ ތިބޭ ފަރާތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އިޙްތިރާމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭންޖެހޭ ޤަދަރާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެފަރާތުގެ 1305
އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންވުމާ މިކަންކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއަކު މިހާރަކު
ނެތް. އެހެންވީމަ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް މީގެ ކުރީގައި ދިމާވެފައިވާ ދަތި
48

އުނދަގޫ ދުވަސްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައިވަނީވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރެއިން ބައެއް ފަރާތްތަކުން. އާދެ، ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި 1310
ހިމެނޭ ބައެއް ފަރާތްތަކުން އެއްވެސް ކަހަލަ ވިސްނުމެއްނެތި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިކަހަލަ އުސޫލުތަކަށް އެެ�އްކިބާވެ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ
އެދުން ކުރިއަަ�ށް ނެރެ ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތެއްގެ ސަބަބުން. ދިވެހި
ޤައުމުވަނީ ބޭރުގެ އަޅުވެތިކަމުގެ ދަށަށް ތާރީޚުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދައްކާފައި އާދެ، ދިވެހި ޤައުމު އެފަދަ އަޅުވެތިކަމަށް ގޮސްފައިވާތަން 1315
ތާރީޚުން ފެންނަން އެބައޮތް. އޭރުގައި ގޯވާއަށާ އެތަން މިތަނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދަތުރުކޮށް..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: މ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނަންގަވާ.
1320
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ ނުކުތައެއް މިނެގީ މިހާރު ވާހަކަދައްކަމުން އެގެންދަވާ
ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެދައްކަވާ ވާހަކާގައި އެންމެފަހަރަކުވެސް
ވިދާޅެއްނުވޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނަން ބޭނުންފުޅުވާ އަސާސީ ސިފަތަކާ 1325
އުސޫލުތައް ކަމަކަށް. އަދި އެކަމުގެ ވާހަކަތަކެއްކަމެއް، މި މަޖިލީހުގެ ތިބޭ
މެންބަަ�ރުންނާ މުޚާތަބުކޮށް ނުވަތަ ރިޔާސަތާ މުޚާތަބުކޮށް އެމަނިކުފާނު
ވާހަކަފުޅުދައްކަމުން އެގެންދަވަނީ، އަޅުގަނޑު ހިތަށް މިއަރަނީ ކުރީގައި
ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު މަނިކުފާނަށް އައްސަވަން އެހާބޮޑަށް އުނދަގޫވެ
ވަޑައިގެންނެވިއިރު މިހާރު ކިހިނެއްތޯއޭ މިވަނީ. ކުރީގައި ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް 1330
ނަންގަވާފައި ފާހަގަކުރެއްވި ވާހަފުޅުތަކަށް މަނިކުފާނު ވިދާޅުވި މަޢުޟޫއިން
އެއްކިބާވެގެން ދާކަމަށް މަނިކުފާނުވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޤަބޫލުކުރާ
ކަމުގައި. ހަމަ ދެވަނަ ފަހަރަށްވެސް ތަކުރާރުވަމުންދާއިރުވެސް ހަމަ
އެއްވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުނުވެ ތިއިންނަަ�ވަނީ މަނިކުފާނަކީ ވަކި
ފަަ�ރާތަކަށް ހެއްލި ގެއްލިފައިވާ ބޭފުޅެއްތޯއޭ. ޝުކުރިއްޔާ. 1335
49

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ފުރަތަމަ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން
ވާހަކަދައްކާފައި ދެއްތޯ އެއީ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ
އަޅުގަނޑު މިހާރު އެއްފަހަރު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ހަމަ ދަންނަވާފީމޭ 1340
ހަމަ މަޢުޟޫއާގެން ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވަން. މަޢުޟޫއިން ބޭރަަ�ށް
ވަޑައިނުގެންނެވުމަށް. ދެން އަނެއްކާވެސް އެހެން ގިނައިރުވަންޏާ ހަމަ
އެހެން ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަން އަޅުގަ ނޑު ތައްޔާރަށް މިއިނީ.
އެއްގޮތަކަށްވެސް އަދި އެކަން އެެ�ހެން ނުކުރާކަށް އިނީކީއެއްނޫން. ދެން
އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ހަމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުންވެސް މި މަޢުޟޫގައި ވާހަކަފުޅު 1345
ކުރިއަށް ގެންދަވަން. އާދެ، ލ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ
ވިދާޅުވެދެއްވާ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
1350
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ ކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް އަދި
މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން: މިހާރު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށްވެސް ހަމަ
އެ މެންބަރުގެ ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަަ�ންކަން ދެއްވަންޖެހޭނެއޭ.
އެހެންނަމަވެސް ދެން އޭގެފަހުން އަންނަ މެންބަރަކު ހަމަ އަނިޔާވެރި
ސަރުކާރެކޭ ވިދާޅުވީމަ މަނިކުފާނަށް އެހަރަވާ ގޮތަކުން އެކަން ހުއްޓުވޭނެ 1355
ގޮތެއް ހައްދަވަންވާނެއޭ ވެރިންނަަ�ށް ސަޖިދަކުރުމަކީ އާދަކާދައޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިހާރުގެ މިއޮތް ތަރައްޤީއަކީ ޒުވާނުންގެ އާބާދީގެ
ބޮޑުބައެއް މަސްތުވާ ތަކެއްޗަށްދިއުމޭ. އިޤްދިޞާދަކީ ޤައުމުގެ ގިނަބަޔަކަށް
ބޭސްފަރުވާކުރުމަށް ސަލާންޖެހުމޭ. މިހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން
މިތަނުގައި އެންމެން މިދައްކަނީ. އަނެއްކާ ދީންވެފައި މިއޮންނަނީ ވެރިން 1360
ޙިމާޔަތްކުރާ އަންޑަނަޔަކަށޭ. 27 އަަ�ހަރުގެ ތަރައްޤީއާ ކުރިއެރުވުމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މިދައްކާ ވާހަކަ...
50

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު .. 1365
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މަނިކުފާނަށޭ މިހާރު މިވިސްނާދެނީ އިނގޭތޯ. މަނިކުފާނޭ މީގައި
މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން: މި ގޯސްހައްދަވަނީ އެހެންވެގެންނޭ އަޅުގަ ނޑު އެވާހަކަދައްކަން 1370
މަޖުބޫރުވެގެން މިއުޅެނީ. މިހާރު އ.އަތޮޅުގެ މެންބަރު އެބޭފުޅާގެ ވާހަކަފުޅު
ދެއްކެވި. މިހާރު ވ.އަތޮޅުގެ މެންބަރު ހަމަ ދައްކަވަނީވެސް ހަމަ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދެއްކުމަށް ބޭނުންފުޅުވާ ވާހަކައެއް.
އެހެންނަމަވެސް ހަމަ ބޭބޭފުޅުން ތެދުވެ އެދި ނިޒާމީ ނުކުތާ
ނަންގަވަންޖެހެނީ މަނިކުފާނު މިކަންކުރައްވާ ގޮތުންނޭ. މަނިކުފާނު 1375
ހަމަޖެހިވަޑައިގެން މިޒަމާނުގެ ތަރައްޤީއަށް މަނިކުފާނު ވަޑައިގަންނަވާށޭ މި
ޑިމޮކްރެސީއެއް ކިތަންމެ ވާހަކައެއް ދެއްކިއަސް މީގައި މިއޮތީ ހަމަ ދެކޮޅޭ.
ތިންކޮޅުވެސް އޮވެގެން މިވާހަކަ ދައްކާނެއޭ. އެޔަކީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން
މީހުންގެ ބަލާގާތްތެރި ދުލަކުން ނުވަތަ މަނިކުފާނު ތިހެން ވިދާޅުވާ
އެެ�އްޗަކުން މައިތިރިކޮށްލެވޭނެ އެއްޗެއްނޫނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ނިޒާމީ 1380
ނުކުތާވެސް ނަގަމުން ގެންދާނަމޭ މަނިކުފާނު ގަވާއިދަށް އެޅެންދެކަ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށް 1385
އަރުވަންއޮތީ ތި ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާވެސް މިނެގެނީ ވަކިހަމައަކުންނޭ.
އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ނި ޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ނެންގެވުމުގެ މައްސަލަ
މިހާރަށްވުރެންވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދާދިފަހުން ސެމިނާރއެއްގައި
ލިބުނު ގޮތަށް އެ މަޢުލޫމާތު ލިބުނު ގޮތުގައި ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
ނެންގެވީމަ ފުރަތަމަ އެމެންބަރަށް ދަންނަވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 1390
ކޮންމާއްދާއަކާ ޚިލާފުވާ ވާހަކައެއް ވިދާޅުވާންތޯ ތި އުޅުއްވަނީ. ގަވާއިދު
51

ކޮން މާއްދާއަކަަ�ށް ޚިލާފުވާ ކަމެއްތޯ. އެ ޚިލާފުވާކަމެއް ނުހިނގާ
ކަމަށްވަންޏާ އެކަހަލަ ކަމެއް މިތާ ނުހިނގައޭ އެހެން ރިޔާސަތުން ބެނެފައި
ކުރިއަށް ގެންދަނީ. މިހެން މިހާވަރަށް އޮންނަ ކަމެއް މިކަމަކީ. އެއީ
ޕާލިމަންޓްރީ ޕްރެކްޓިސް ހިނގަމުންދާގޮތް. އެހެންވީމަ އެހިސާބަށްވެސް 1395
އަޅުގަ ނޑަށް ގެނެދެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު އެހެން ނުގޮ�ސްަ
މިގެންދަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ހަމަ މެންބަރުންނަށް އިޙްތިރާމުކުރާށޭ.
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކައަކީ ގަވާއިދު ހިފަހައްޓާނީ ރިޔާސަތުން އެކަންޏެއްނޫނޭ.
ގަވާއިދު ހިފަހައްޓާނީ މަޖިލިސްގެ މެންބަރުންނޭ. އެހެންވީމަ، ހުރިހާ
މެންބަރުންވެސް ހަމަ، މިހާރުވެސް ތިވެސް ހަމަ ގަވާއިދާ ޚިލާފުކަމެއް 1400
އިނގޭތޯ. ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ނުނެންގެވޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ވާހަކަފުޅުދައްކަވާއިރު
ކޮންމެބޭފުޅެއްވެސް ހަމަ މަޢުޟޫގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެއީ އެދޭކަމެކޭ.
އެެ�އީ މިތާ މިތިއްބެވީ ވަރަށް ގިން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެހެންވެ
މެންބަރުންނަށް ޤަަ�ދަރުކުރުމަކީވެސް ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 1405
ކުރަންޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް. އެހެންވީމަ އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ
ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ގެންދެވުން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ އަނެއްކާވެސް
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ
މިއަދުވެސް ނިމިދާނެހެނެއް. އެހެންނަމަވެސް އެކަމަށް ޢިއްޒަތްތެރި 1410
މެންބަރުން ކެތްތެރިވެ ވަޑައިގަތުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އަޅުގަ ނޑުގެވެސް ހަމަ ޚިޔާލު ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވޭ. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ތާރީޚަށް ބަލާއިރުގައި މިކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ
ހާދިސާތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަނީ ކުރިމަތިވެފައި. އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްް�ނަންޖެހޭ މައްސަލައެއް މިއީ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 1415
އެެ�ބޭނުންކުރާ އެކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހިފާ ވަސީލަތްތައް ތަފާތުވަނީ.
މިގޭ ކުރީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށްވެސް މިކަހަލަ ކަންތައްތައް
އޮއެވަރުތައްވެސް އައިސްފައިވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން.
52

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހަމަ އަމިއްލަ އެދުންއިސްކޮށް ނުކުމެފައިވާ
ބައެއްގެ ޚިޔާލުތަކާ ފިކުރުތަކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް 1420
ރިޢާޔަތްކުރުމެއްނެތި އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުންތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި
ރޭވި ރޭވުންތަކެއްގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން. މިއަދުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤައުމު އޮތް ޙާލަތަށް ބަލާއިރު މިއާ އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް ކަންތައްތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިނގަމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ކެރިހުރެގެން ދަންނަވަން. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް ރާއްޖޭގެ 1425
އެންމެން ދަންނަކަމެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންް�ބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެންނަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭގޮތުން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދޭވާހަކަ. 1430
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ މިވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަނދާންކޮށްގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ޤާނޫނުއަސާސީ އެކުލަވާލުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަންކަމަށް ވިސްނަން
އެނގޭނީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅެނީ މިފަދަ ކަންކަމަށް ހުރަސްއެޅޭނެ
މިކަން މަނާކުރެވޭނެ މިކަންކުރާމީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ އަދަބުތަކާ އެއްޗެހި 1435
ލިބޭނެ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ ލިޔަންޖެހޭނެ އެހެން
ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑު މިއުޅެނީ. އެކަމަކު އެވާހަކަ އަޅުގަ ނޑަށް
ދެންނެވޭނީ މިވާހަކަތައް ތިބޭފުޅުންގެ ކަންފަތްޕުޅަށް އިވިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑަށް ދެންނެވިގެން. އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑަށް ދެއްވުން
އެދެން. އާދެ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ މިހާރު 1440
އަޅުގަ ނޑުމެން ގޭގައިތިބެގެން އީމެއިލުންނާ ނުވަތަ އެނޫންވެސް
ވަސީލަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންކުރަނީ ބޭރުގެ މީޑިއާތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ގޮސް އެކިކަހަލަ ޗެނަލްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންޓަރވިއު ދެނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ ކަރާމަތާ ޢިއްޒަތަކަށް އެއިން
އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ވިސްނާ ވަޑަ�އިަނުގަންނަވާ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1445
އަމިއްލަ ޤައުމުގެ ނަމުގައި ވާހަކަދައްކާކަށް އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އެފަދަ
53

އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ކުފޫ ހަމައެއްނުވާނެ. ކުރީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގޯވާއަށް
ދިޔައީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ދަނީ ލަންޑަނަށްނޫންކަމެއް ނޭނގެ. ނޫނިއްޔާ
ޕެރިަ�ހަށް ނޫންކަމެއް ނޭނގެ. ނޫނިއްޔާ އެނޫންވެސް އެހެންނޫން ތަނަކަށް
ކަމެއް ނޭނގެ ދަނީކީއެއް. އެކަމަކު ކުރަން މިއުޅެނީ ހަމަ އެއްކަމެއް. 1450
މަޤްޞަދަކީ އެކައްޗެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެންނަކީވެސް ދިވެހިރައްޔިތުންނޭ. މި ޤައުމަށް އުފަންވެފައި ތިބި
މިހުންނޭ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަކީވެސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
މިނިވަންކަމާ ސިޔާދަތާ އިސްތިޤުލާލު ނަގާލުމަށްޓަކައި އެއްވެސް މީހަކު މި
ޤައުމުގައި އެގޮތަށް ވިސްނައިގެން އިސްނަގައިގެން އެއީ ކޮންމެ 1455
ކަރަޔަކަށްދިޔައަސް ކޮންމެ ވިލާތަކަށް ދިޔައަސް އެގޮތަށް ކުރާ
މަސައްކަތެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުއްޓަންޖެހޭނެ. އެއިރުން ގެއްލުންވާނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ މިނިވަންކަން
ގެއްލިގެންދާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ ކަރާމަތާ ޢިއްޒަތް
ގެއްލިގެންދާނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތުން 1460
ބީވެގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، އަމިއްލަ އެދުން ކުރިއަށް ނެރިގެން މިގޮތަށް
ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ. ޤާނޫނުއަސާސީ
ހަދަމުންދާއިރުގައި މިކަހަލަ މަސައްކަތްތައް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އެޅޭނެ
ހުރިހާ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
މިދަންނަވަނީ. އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑު ކުރިން އިޝާރާތްކުރީ 1465
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މިތިބަ ޙާލަތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ.
އިޖްތިމާޢީގޮތުންނާ އިޤްތިޞާދީގޮތުންނާ ސިޔާސީގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އާދެވިފައިމިވާ ހިސާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނިގެންނޭ މިކަންކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅުކުރެވޭނީ. މިކަހަަ�ލަ ކަންތައްތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިނގާ. ހިނގަމުން ކުރިއަށް ދަނީ. 1470
އެހެންވީމަ މިކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ސަމާލުކަން
ނުދީފިކަމުގައިވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކުރާ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއެއް
ނުފެންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް އިރެއްގައި އެއްވެސް
54

ގޮތަކުން ހުއްދަކުރެވިފައި އޮވެގެެ�ނެއްނޫން ވަކި ބަޔަކު އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން ބޭނުން މިގޮތަށް. ވަކިބަޔަކު އެމީހުންގެ ޕްރޮޕެގެންޑާ ދުނިޔޭގެ 1475
ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ފަތުރަމުން ގެންދިޔައީ ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ނަމުގައި
އެއިރުގައި ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު. އެއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ
ޤާނޫނުއަސާސީވެސް އޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނުވެސް އޮތް
ކޮބައިތޯ އެއެއްޗެހި. އެވާހަކައެއް ނުދައްކަ. އެބޭފުޅުން އެކި ނަންނަން
ކިޔައިގެން އެކި ގޮތްގަޮ�ތަށް އެބޭފުޅުން އެ މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދިޔައީ. 1480
އެބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެކަންތައް ކުރަމުން އެގެންދިޔައީ. ފަރާތަކަށް
ވަޑައިގެން އެހީތެރި....،
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު ޖަލްސާ ފެށިގެން 1:30 މިނެޓް ވެއްޖެ
އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު އިންޓަރވަލްގެ ވަގުތުކޮޅެއް 1485
ދޭންޖެހޭ. ދެން އޭގެ ފަހުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންނަރު އެދިވަޑައިގަންނަވަންޏާ
އަދި ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ކުރިން ދެންނެވިހެން މިހާރު އިށީނދެ
ވަޑައިގެންނެވުންއެދެން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު އަދި ފުރުޞަތު ބޭނުން އިނގޭތޯ. 1490
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އެހެންވީމަ މިހާރު އަޅުގަ ނޑު 1:30 މިނެޓް ވުމަށްފަހު އާދައިގެ
ގޮތުގެމަތީން 30 މިނެޓްގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
އަރުވާނަން. ދެން ޖަލްސާ ފެށޭނީ 11 ޖަހާއިރު. އާދެ، މި ޖަލްސާގެ ކުރީ 1495
ބާގައި އަޅުގަ ނޑަށް ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ
އަދަދެއް ނުދެންނެވުނު އެއީ، ބޭފުޅުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދިޔަ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް އެކަހަލަ ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނީ. އާދެ، ޖަލްސާއަށް 77
މެންބަރުން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި. ޖަލްސާ ނިމިގެން މިދާއިރު މިހާރު
ތިއްބެވީ 71 މެންބަރުން. އެހެންވީމަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހުގައި 1500
55

ދަންނަވަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންވެސް 11 ޖަހާއިރަށް ވަޑައިގެންދެއްވާ ޖަލްސާ
ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަށް ވަޑައިގެން ދެއްވުން ޝުކުރިއްޔާ.
[އިންޓަވަލް 10.30 ން 11.00 ށް]
1505
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގެން ދެއްވުން އެދެން. ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން
ފަށްޓަން ކަމަށް. އާދެ، މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގެން ދެއްވުން އެދެން.
އާދެ، 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑާލިއިރު
ވާހަކަދައްކަވަން ހުންނެވީ ފެލިދެއަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތްތެރި މެންބަރު މޫސާ
ނިޒާރު. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް 1510
ގެންދެއްވުން އެދެން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެވަނަ ފަހަރަށްވެސް އަޅުގަ ނޑަށް
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ފުރުޞަތު ދެއްވިކަމަށްޓަކާ އަ ޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލުގެ ދުރުމިން ދަތުރުކުރާލެއް
ދުރުކަމުން އަޅުގަ ނޑަށް ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަން ނޭނގިގެން މިއުޅެނީ. 1515
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރެވޭ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާ މިނިވަންކޮށް ބަޙުސްކުރާ މަޖިލީހެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުވެސް އެ ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދިއެދި ހުރީ. އެހެންވީމަ،
މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހިފޭތޯ އަޅުގަ ނޑު
މަސައްކަތްކުރާނަން. އަދިވެސް އެއްފަހަރު އަޅުގަ ނޑު ތިޔަ އެންމެހާ 1520
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކެތްތެރިކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
ފަހަރެއްގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ތަންކޮޅެއް ދިގުވެދާނެ ކަމަށްޓަކާ. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ އިންޓަވަލްކުރިއަށް އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ނިންމާލިއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ދެއްކި ގޮސްފައިވަނީ އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުންވެއްޖެއްޔާ
ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙުގައި ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާ އެކި ކަހަލަ އެކި 1525
ފަރާތްތަކުން އެމީހުން އެމީހުންގެ ބޭނުންތައް ޙާސިލުކުރުމުގައި
ޢަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތާ ބެހޭގޮތުން. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވެމުންދާ
ދަ ނޑިވަޅެއްގައި މިކަންކަމާ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން ވަރަށް
56

ބޮޑަށް ބަހައްޓަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ. ސަބަބަކީ ސިޔާސީ
އެކިއެކި ބޭނުންތަކުގެ ނުވަތަ ސިޔާސީ އެކިއެކި ކަންތައްތަކުގެ 1530
މަޤްޞަދުގައި ބޭނުންތަކުގައި އެ މަޤްޞަދަށް ވިސްނައިގެން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅުތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ކޮންމެ
ތަނެއްގައި ކޮންމެ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރި ކަމުގައިވިއަސް ކޮންމެ
ސިފައެއްގައި މަސައްކަތްކުރި ކަމުގައިވިއަސް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި ބާއްވައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން 1535
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ،
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަމުންދާ ވަގުތެއްގައި މިކަންކަން މިހާރު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހިނގަނީ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ
ބޭފުޅަކުވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ސިޔާސީ މަސައްކަތުގެ ސިޔާސީ މައިދާނަަ�ށް 1540
ތިބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައިވެއްޖެއްޔާ ނިކުމެވަޑައިގެން އެ އުޅުއްވާ ބައެއް
ބޭފުޅުން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ދަރިންގެ ގޮތުގައި ތިއްބެވި ބައެއް
ބޭފުޅުން އެބޭފުޅުން ކުރައްވަމުންދާ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑަށް ލިބިފައި ހުރި
މަޢުލޫމާތުން ބަލައިފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ ގޮތާއި ވަރަށް ބޮޑަށް
ތަފާތު. ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި ފަދައިން ސިޔާސީ ޕާޓީ 1545
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ޤާނޫނެއްގައި ހުއްދަކޮށްފައި ނެތް ޙާލަތްތަކުގައި
ރާއްޖޭގައާއި ރާއްޖޭން ބޭރުގެ މަސްރަޙުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު އެބޭފުޅުން އަމިއްލަފުޅު ނަމުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ
އުފައްދައިގެން އަމިއްލައަށް އުފައްދައިގެން އެ މަސައްކަތްތައް އެ
ހަރާކަތްތައް ހިނގަމުން ގެންދިޔައީ އޭރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި 1550
ޤައުމުގައި ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުއަސާސީ އޮތް ކަމަކަށްވެސް އެބޭފުޅުން
ދެކެވަޑައެއް ނުގަންނަވާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ހެދިފައި ހުރި
ޤާނޫނުތައް އެއީ އެބޭފުޅުން ބައްލަވަން ބޭނުންފުޅު އެއްޗަކަށްވެސް
ވެވަޑައިނުގަންނަވާ. އަޅުގަނޑަށް ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ކިތަންމެ ބޮޑު ކިތަންމެ މޮޅު ޑިމޮކްރަސީއެއް 1555
57

ގެންނަ ކިތަންމެ އިޚްލާސްތެރި ނިޔަތެއްގައި ނުކުމެގެން މަސައްކަތްކުރި
ބަޔަކު ކަމުގައި ވިއަސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތައް
މުގުރާލާފައި އެ އެއްފަރާތަކަށް އެއްލާލާފައި އެބޭފުޅުންނަކަށް އެ
މައިދާނަކަށް ނުކުމެވޭނެ ފުރުޞަތު އޮވެގެން ނުވާނެއޭ. ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި މިކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ 1560
މިކަންކަން ހުއްޓުވަން މިފަދަ މަސައްކަތެއް ދެންވެސް ނުކުރެވޭނެ ގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަށްޓަންކުރަންޖެހޭ. އެފަދަ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކުރިމައްޗައް ވަޑައިގެން ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަދައްކަވަނީ
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކޮށް އެ އިޞްލާޙުކުރާނެ މޮޅު ޚިޔާލުތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅުއްވާ ދެއްވަނީ. އެކަމަކު ބޭފުޅުންގެ 1565
މަސައްކަތްޕުޅުތައް ފައްޓަވާފައި އޮތީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށާއި ޤާނޫނުތަކަށް
ފައިން އަރުއްވާފައި އެބޭފުޅުން ބޭނުން ގޮތަކަށް އެ އެއްޗެތީ އަގު
ވައްޓާލާފައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކަށް އެ ފުރުޞަތު ދެއްވައިގެންނެއް ނުވާނެއޭ.
ޑިމޮކްރަސީގެ ވާހަކަަ�ދައްކަވާއިރު އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް އިޝާރާތްކުރިން 1570
މިވާހަކައަށް. ކޮން ކަހަލަ ޑިމޮކްރަސީއެއްތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ބޭނުންވަނީ. ކޮތްނެއްގަތޯއޭ އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެންމެ ކަމުދާ ނަމޫނާ
ޑިމޮކްރަސީއެއް. އެމެރިކާގަތޯއޭ އިނގިރޭސިވިލާތުގަތޯއޭ ނޫނިއްޔާ
އެނޫންވެސް އެހެން ޤައުމެއްގެތޯއޭ. އެމެރިކާއަކީ މިއަދު ދުނިޔޭގައި އެންމެ
ބޮޑަށް ތަރައްޤީވެފައި އޮތް ޤައުމަށް. ޑިމޮކްރަސީ އެ ޤައުމަށް އައި ގޮތް 1575
ތިބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ތާރީޚުގެ ފޮތްތައް ބައްލަވާ
ބޭފުޅުންނަަ�ށް. އެތަނުގައި ތިބި އުފަން ރައްޔިތުން އެމީހުން ނެތިކޮށްލާފައި
އެމީހުންގެ ސަގާފަތާއި އާދަކާދައާއި އެއްޗެތި އެމީހުން ޤުރުބާންކޮށްފައި
އެމީހުން އެތަނަށް ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި މަސައްކަތްކުރަންފެށީ. އެތަނުގައި
އޮތް މިދެންނެވި އަސާސްތައް ނެތިކޮށްލުމަށްފަހު. އަޅުގަ ނޑު ހިތަށް އަރާ 1580
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް ޑިމޮކްރަސީގެންނަން މަސައްކަތްކުރަން އިސް
ސަފުގައި މި ތިއްބެވި ސިޔާސީ ލީޑަރުން ކަމަށް އެބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ
58

ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވަނީ މިފަދަ ޑިމޮކްރަސީއެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރެއަށް ގެންނަންބާވައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އަޤީދާއާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އާދަކާދައާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަގާފަތާއި މި 1585
އެއްޗެހި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް ނަހައްދަވާ އެބޭފުޅުން ބޭނުންވާ
ޑިމޮކްރަސީއެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ބޭނުންފުޅުވެގެންބާވައޭ އެ
އުޅުއްވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހައިރާންވޭ. އެފަދަ ޑިމޮކްރަސީއެއް
ގެންނާކަ�ށްަ އަޅުގަ ނޑު އަމިއްލަ ނަފްސެއް ތާއީދެއްނުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު
އެކަނިވެސް އެފަދަ ޑިމޮކްރަސީއަކާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަވެސް ކުރާނަން. 1590
އެފަދަ ޑިމޮކްރަސީއަކާ ދޭތެރޭގައި ކުރާ ހަނގުރާމައެއްގައި އަޅު ގަ ނޑު
ބައިވެރިވާނަން އެކަމަށް ޝަހީދުވާންވެސް އަޅުގަ ނޑު މިހުރީ ތައްޔާރަށް.
އެއީ ކީއްވެގެންތޯ އެއީ ޤައުމަށްޓަކާ. ޤައުމުގެ ސިޔާދަތު
ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ހަމައެކަނި އެންމެ
ދިމާލަކުންނޫން. ހުރިހާ ދިމާލަކުން ވިސްނަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، 1595
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މިދަންނަވާ ސިޔާދަތު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކާ
މަސައްކަތްކުރަން ނިކުމުގެން އުޅޭ ވަގުތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެންވެސް މި ހުރިހާ ގޮތަކަށް ވިސްނަންޖެހޭނެ. ޤާނޫނު
ތަންފީޒުވާންޖެހޭނީ ޤާނޫނަށް ބޯނލަބަންޖެހޭނީ ވަކި މީހެއްނޫން. ޤައުމުގެ
ވެރި މީހާ އެކަންޏެއްނޫން. ޤައުމުގައި ތިބޭ ވަކި ފަރާތެއްނޫން. ކޮންމެ 1600
ރައްޔިތެއްވެސް އެ ޤާނޫނާ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތަންޖެހޭނެ.
އެހެންވީމަ، އެފަދަ ބޭފުޅުން ވިސްނަވާ ވަޑައިގަންނަވަންވީ މި ކަންތައްތައް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން މި ވާހަކަދައްކަނީ ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި
ނުކުތާއަކަށް އިތުރު އެއްޗެއް ދަންނަވާލާނަން. ޑިމޮކްރަސީގެ
ވާހަކަދައްކާއިރު ބައެއް ތަންތާނގައި މިއޮންނަ ޑިމޮކްރަސީއަކީ އެއީ 1605
އެބައެއްގެ ދީނާއި ޢަޤީދާއަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ޙުރުމަތްތެރިކަމެއް ނުހިތާ
ޑިމޮކްރަސީއެއް. އާދެ، ހުޅަނގުގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މިއޮންނަނީ
ސެކިއުލަރ ނިޒާމުތައް. ދީނާއި ދަޢުލަތާއި ވަކިވެ އެމީހުންގެ ތެރޭގައި
ދީނަކަށް މިއްލަތަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމެއް ނޯވެ. ދީނަކީ އެމީހަކު އަމިއްލައަށް
59

އުޅެން ކަ ނޑައެޅިފައި އޮންނަ އެއްޗެއް އެއީ. އެންމެން ދަންނާނެ 1610
އެކަންތައް އޭގެ ތަފްޞީލަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދާކަށް ނެތިން. އެތަންތަނުގެ
މަސްރަޙު އޮންނަ ގޮތަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ކުރުކޮށް
ދަންނަވާލާނަން. އާދެ، މާއްދީ ގޮތުން ބޭރުފުށަށް އެތަން ފެންނަނީ ވަރަށް
ކުލަރީތި ވަރަށް ކުރިއަރާފައިވާ ވަރަށް ތަހުޒީބުވެފައިވާ ޤައުމުތަކެއްގެ
ގޮތުގައި. އެކަމަކު އެތެރެ އޮތީ ހޮއެ ހެދިފައި. އެއްވެސް ކަހަލަ އަޚްލާޤީ 1615
އެއްވެސް ކަހަލަ ރަނގަޅު ހަރުދަނާ ގޮތްތަކެއް އެމީހުންގެ ތެރޭގައި ނެތް.
ތަނުގެ ޒުވާނުންނާއި ޤައުމުގެ ކުދިބޮޑުވާ ވާހަކައަކީ ދަރިން އެދަނީ އެއް
ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަކަށް އަޚްލާޤީ ގޮތުން ދަށްވަމުން ތަނުގެ ތެރޭގައި
ނުބައި ކަންތައް އިތުރުވަމުން މިފަދަ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ފެންނަނީ. ވަރަށް ސާފުކޮށް ދަންނަވާކަމަށް ވާނަމަ ދުނިޔޭގެ ބައެއް 1620
ތަންތަނުގައި ޑިމޮކްރަސީގައި އެއް ޖިއްސުން ކައިވެނިކުރުމަކީވެސް އެއީ
ހުއްދަކޮށްފައި އޮންނަ ކަމެއް. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ނުވަތަ ޤާނޫނުގައި
ލިޔެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް. މިއީތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވެގެން މިއުޅޭ
ޑިމޮކްރަސީއަކީ. މިފަދަ ޑިމޮކްރަސީއެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އަދި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ ކިތަންމެ ކުޑަޔަސް އަދި އަޅުގަ ނޑަކީ ކިތަންމެ 1625
ކުޑަ އަތޮޅަކަށް ނިސްބަތްވާ މީ ހަކަށް ވިއަސް އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ
ހެންނެއް. އަޅުގަ ނޑަކީވެސް ދިވެހި ރައްޔިތަކަށްވާތީ މިވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާ ވަގުތެއްގައި މި ޚިޔާލުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން
ނުބަހައްޓައިފި ކަމުގައިވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުވާއިރުގަ އި އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވި ކަންތައްތަވާނީ 1630
އިޙުމާލުކުރެވިފައި. އެހެންވީމަ، އެވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލީ. އާދެ،
ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އަނެއް ކުތާއަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭ ނުކުތާއެއް މިއީ. މިގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަން ނިކުމެގެން ތިބޭއިރުގައި
ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި އެހެން ޑިމޮކްރަސީތަކުގައި ޢަމަލުކުރެވޭ އުސޫލު ރަނގަޅު 1635
ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ނަކަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަން. އަޅުގަ ނޑު
60

ތާއީދުކުރާ ކެމެއް އެއީ. އެއީ ހަމަ ދިނުޔޭގެ ކޮންމެ ޤައުމެއްގައި ނަމަވެސް
އެމީހުން ކަންތައްތަކުރާ އެމީހުން ޢަމަލުކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން
ރަނގަޅު ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކުރަންޖެހޭނެ. އެ ކަންތައްތައް
ނަކަލުކޮށް އެ ކަންތައްތައް ގެނެސްގަތުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަވަސްވެ 1640
ގަންނަންވެސްޖެހޭނެ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަންފާހުރި ކަންތައްތައް
އެހެންވީމަ، އެކަން ކަމަށް ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން އެމެރިކާގެ ތާރީޚަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ އެ ތަންތަނުގައި ރައީސުންނަށް ވަޑައިގަންނަވާ
ބޭފުޅުންގެ ރިޔާސީ ދައުރުރުތަކަށް ކުރިމަތިލެއްވުމުގައިވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް 1645
އެބޭފުޅުންގެ ޕްރޮފައިލް ބަލާ އުސޫލުތަކެއް އެބައޮވޭ. ކޮން ކަހަލަ
ކަންތައްތަކެއްތޯ އެމީހުންގެ މާޒީގައި ކޮށްފައިހުރީ ކިހިނެއްތޯ އެމީހުންގެ
ޢަމަލުތައް ހުރީ އެމީހުންނަކީ ޤައުމުގައި ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުތަކާއި
ގަވާއިދުތަކަށް ކިހާ ވަރަކަށް އި ޙްތިރާމްކޮށްފައި ތިބި ބައެއްތޯ ބަލާ އެމީހުން
އެ ރޭހުން ފެއިލްކޮށް ނުވަތަ އެ ރޭހުން އެއްކިބާ ކުރުމަށް ހެދިފައި ހުންނަ 1650
އުސޫލުތަކެއް އެމީހުންގެ ޑިމޮކްރަސީގައި އެބަހުރި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެކަންތައް ބަލަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙަށް
ނުވަތަ މައިދާނަށް ނުކުމެފައިވާ ގިނަ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވަން
ބޭނުންވަނީ މިފަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރާނެމޭ މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލުގެ ޤައުމުގެ 1655
ލީޑަރުންނަށް ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަކީ މިފަދަ އެއްވެސް ކަހަލަ ޕްރޮފައިލެއް
އެބޭފުޅުންގެ ތާރީޚުގެ ތެރޭގައި ނެތް ބޭފުޅުންނަށް ވުމަށް. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ ސިޔާސީ ލީޑަރުންގެ ގޮތުގައި ނުކުމެ
ވަޑައިގެން އުޅުއްވަނީ ކޮން ބައެއްކަން. ކިހިނެއްކަން އެބޭފުޅުންގެ
ޢަމަލުތައް ހުރީ އެވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ. އެކަންތައް 1660
އަޅުގަ ނޑުމެން ދިރާސާކުރަންޖެހޭނެ އެބޭފުޅުންގެ ޢަމަލުތައް ހުރީ
ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ، އެ ކަންތައްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން ބަހަށްޓައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
61

ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމަ، މިހިރީވެސް
ހައްތަހާވެސް ޤާނޫނުއަސާސީއެއް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ބަޔަކު ނުކުމެގެން 1665
މަސައްކަތްކުރާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަންތައްތައް ހަމައެކަނި
އެންމެ ކަމަކަށްނޫން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން ބަހަށްޓަންޖެހޭނީ. އާދެ،
މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރުމަށްފަހު ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނާލަންވީ އަނެއް ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް އެބަ ދައްކަމު
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް އިސްކޮށް ބާއްވަންޖެހޭނެއޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1670
ދީނަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތުމުގެ ވާހަކަ. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިފައި އޮތް އެންމެ މުހިންމު އެއް ޢިބާރާތަކީ އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުރިހާ ގަވާއިދެއް ހުރިހާ ޤާނޫނުތަކެއް ނުކުމެގެން
އަންނާނީ ނުވަތަ އުފެދިގެން އަންނާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިސްލާމް
ދީނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ކަމަށް. އާދެ، އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެ 1675
މުހިންމު އެއް އަސާސްކަމަށް ބަލައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުތައް
ހެދެމުން މިދަނީ. އާދެ، އެއީ އަޅުގަ ނޑުގެވެސް ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް
މުހިންމު ވަރަށް ބޭނުންތެރި ވާހަކައެއް އަދި އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ވަރަށް މުހިންމު އިބާރާތެއް. އެހެން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިވާ
ގޮތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަކި ކަމެއްގައި ދީން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި 1680
ނެގެނީ. ގިނަ ފަހަރަށް އެމީހަކު ބޭނުންވާ މަޤްޞަދު ޙާސިލުކުރުމަށްޓަކާ އެ
ލަފްޒު ބޭނުންކޮށްލަން މިޖެހެނީ. ބައެއް ބޭފުޅުން މިތަނުގައި
ވާހަކަދައްކަވަމުން ފާހަގަކުރެއްވި ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ވިސްނުމަށް އެބައާދޭ
ހަމައެކަނި ދީނުގައި ހަލާލް ޙަރާމްކުރައްވާފައިވާ ކަންތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ގޮތަށް ނުވަތަ އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި އެކަންކަމަށް ފުށުނާރާ ގޮތަށް 1685
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ހެދީމަ އެ ނިމުނީއޭ. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް.
އެހެން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ވާހަކައަކީ އެއީ އެހާ ފަސޭހައިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރޮނގުދަމާލެވެން އޮތް ކަމެއްނޫނޭ. ދީނުގައި ވަރަށް
ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހިމެނޭ. ދީނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިނގޭނެ
ވަރަށް ބޮޑެތި ކުއްތައްވަނީ މަނާކޮށްފައި. އާދެ، އެކި ކަހަލަ ކަންތައްތައް 1690
62

ވަށްކަންކުރުން ޒިނޭކުރުން އެކަހަލަ ބޮޑެތި ރާބުއިން މަސް ތުވާ ތަކެތީގެ
ބޭނުންކުރުން. ބޮޑެތި ކުއްތައް ކަ ނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައި އެބަހުރި
ދީނުގައި އެކަންކުރާނެ. އެކަމަކު ދީނުގެ ވާހަކަދައްކާ ބަޔަކު ހަމައެކަނި
އެހިސާބުން އެވާހަކަ ހުއްޓާލައިގެން ނުވާނެ. ކޮބާތޯ ނެތި ނުބައި ކިޔުން.
ކޮބާތޯ މީހުންގެ އަބުރާއި ޢިއްޒަތަށް އަރައިގަތުން. ކޮބާތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1695
ދުލުން ހަޑިހުތުރު އެއްޗެތި ކިޔުން. މިވާހަކަ ދީނުގައި ނެތީތޯ. ކޮބައިތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަބުރާ ޢިއްޒަތް ނަގާލުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޅަ
ދަރިންނަށް މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ދަސްކޮށްދިނުން. އެމީހުންގެ
އަޚްލާގިއްޔާތަށް މިކަހަލަ ދަތި ކަންތައްތައް ކުރިމަތިވާ ފަދަ ދެރަ ގޮތްތައް
މެދުވެރިވާ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުން. މުޖްތަމަޢުގައި ނިކުމެ ވާހަކަދެއްކުން. 1700
މިއީ ދީނުގައި ނެތްކަމެއްތޯ. މާ ބޮޑަށް ޙަރާމްކުރައްވާފައޭ އޮތީ އިނގޭތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަކު އަނެކަކަށް ނެތި ނުބައި ކިޔުމާއި އެކަކު
އަނެކެއްކެއްގެ އަބުރާއި ޢިއްޒަތް ގެއްލޭ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުމާއި މީގެ
އެންމެ އާޔަތެއްނޫން އެ ޙަދީސެއް ދެ ޙަދީސެއްނޫން އެތައް ބައިވަރި
ޙަދީސްތައް މިކަމާ ބެހޭގޮތުން އައިސްފައި އެބަހުރި. އެކަމަކު އެވާހަކަތަށް 1705
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދައްކާ މީހަކު ހަމަ ނެތް. އެ ވަރިހަމަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްކަމަށް ވިއަސް އެވަރިހަމަ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ
މަޖިލިސް ކަމަށްވިއަސް. އެބޭފުޅަކަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ
ޙައްޤު ބޭނުންކުރައްވަނިއްޔޭ ހީފުޅުކުރައްވާފައި އެބޭފުޅަކު ދުލަށް އައިހާ
އެއްޗެއް ހަމަ މިތާ ހުރެގެން ވިދާޅުވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ހިތަށް އަރާ އެއީ 1710
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިއްބެވި އަޅުގަ ނޑުމެން މިކިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އިސްލާމީ އުސޫލުތަށް ޤަބޫލުކުރައްވައިގެން އެ ދެނެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންބާވައޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެހެން މެންބަރުންނަށްވެސް 1715
ހަނދުމަފުޅުކޮށް އެރުވުމުގެ ގޮތުން ދަންނަވާލަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކުރިމަތީގައި އޮތީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނެންޖެހޭނެ އަސާސީ
63

އުސޫލުތަކާއި އަސާސީ ސިފަތަކުގެ މައްޗައް ޚިޔާލުފާޅުކުރުން. އެހެންވީމަ،
އެގޮތަށް ވާހަކަފުޅު ބިނާކުރެއްވުން އެދެން.
1720
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މޫސާ އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނަގަންމިޖެހުނީ ވަރަށް ކެތްތެރިވަމުން
މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން: އިނދެފައި މިހާރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ގެންދަވާ މެންބަރުގެ ނަޒަރުގައި
ކޮންކޮން ބޭފުޅުންނެއް މިތަނުން ދަމާނެރެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި 1725
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވޭނީ. އެވާހަކަ ވިދާޅުވެދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް
ރަނގަޅު. އަޅުގަ ނޑު ހިތަށް އަރާތީ ދަންނަވާލީ. މިއީ ނިޒާމަކަށް ނުވެ
ހިނގައިދާނެ ކުރީ ބައިގައި އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވީ.
1730
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ތިޔަ ވިދާޅުވި ނުކުތާއަކީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު
ދެންމެ ހަނދުމަފުޅުކޮށް އެރުވިގޮތަށް މަޢުޟޫގެ ތެރޭގައި ވާހަކަދައްކަވަން
އެދޭ ވާހަކަ ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ދަންނަވާލަން. އާދެ،
ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން އިނގޭތީ.
1735
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވާނަން މިސްކިތު ހުޅުޖެހި މީހާގެ ވާހަކައެއް.
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: އެހެން ނަމަވެސް ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އެމީހެއްގެ އަމިއްލަ ޟަމީރު
ވަޒަންކޮށްލަން އިނގޭނެ ކަންނޭނގެ. އަޅުގަ ނޑު ވަކި ބޭފުޅަކަށް
ނިސްބަތްކޮށްގެންނެއް ނޫން މިތާ މިވާހަކަދައްކަނީކީއެއް. ދިވެހި
ރައްޔިތެއްގެ ޙައިޞިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުގައި އުފެދިފައިވާ ޝުޢޫރެއް 1740
އަޅުގަ ނޑި މި ފާހަގަކުރަނީ އެހެންވީމާ، އެއްގޮތަކަށްވެސް ވަކި ބޭފުޅަކަށް
ނިސްބަޔްކޮށް ދަންނަވާާ� ވާހަކައެއްނޫން.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
64

1745
މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ގަވާއިދުގެ މާއްދާތަކަށް ބަލައިލާއިރު
މުޙަންމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ބަލާލާފައި އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް މިނެގީ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން
ގެންދަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅަކީ މައުލޫއާއި
ޚިލާފްވެގެނެއްނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ގަވާއިދުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ކުރައްވާ ޢަމުރުފުޅަށް ނުކިޔަމަންތެރިވުމުން ކަންތައް ކުރަންވާގޮތް ވަރަށް 1750
ރަނގަޅަށް ބަޔާންކުރައްވާފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ރިޔާސަތުން
ތިންވަނަ ފަހަރު މަޢުޟޫއަށް ވަޑައިގަންނަވަން އަމުރުކުރެއްވިއިރުވެސް
އަމުރަށް ކިޔަމަން ނުވުމުން މި ގަވާއިދަށް ވަޑައިގަންނަވާފައެއްނެތް
އެހެންވީމާ، މި ގަވާއިދުގައި ވަކި އިބާރާތެއް ވިދާޅުވަން ކަ ނޑައެޅިގެން
އެބައޮތް ބަޔާންކުރައްވާފައި އެހެންވީމާ، އެއީ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއްކަމަށް 1755
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭތީ ދަންނަވާލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ. މި ގަވާއިދުގައި ތަކުރާރުކޮށް އެންގުމަށްފަހު
އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ ދޭތެރެއަކުން ގެންނަވަނީ ހަމަ އެ 1760
ޤާނޫނުއަސާސީއެއްގައި މިހިން އޮންނަންވާނެއޭ އެހެން ވިދާޅުވެ އޭގެތެރެއަށް
ގެންނެވުމުން ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ތިކަން
ފާހަގަކޮށްގެން އެހެންވެސް ހަމަ ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު
ތިހެން ހެއްދެވީމަ މި ވާގޮތަކީ ތިބޭފުޅުން ވިދާޅުވެގެން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަނީކަމަށް މިވަނީ އެހެނެއްނޫން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެހާ ގިނަ 1765
ފަހަރަށް އެހެން ދަންނަވަން ޖެހިއްޖިއްޔާ ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނަން
ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށްވެސް އެހެންވީމާ، ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދަވާ. ދެން މިހާރު މިި� ފުރުޞަތުގައި ނިޒާމާބެހޭ
ނުކުތާއެއް އޮންނާނެކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނުދެކެން އެހެންވީމާ،
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ އިނގޭތޯ. ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު 1770
ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
65

ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު މިތާނގައި މި...
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
1775
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެެ�އްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަށް ދެންނެވެން އޮތީ މިހާރު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް މިތާނގައި
ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް ހިނގިކަމެއް މިވަގުތަކު ނުހިނގައޭ މި ވަގުތުކޮޅުގައި
ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން ކުރިއަށް
ގެންދަވާށޭ އެހެން ދަންނަވާނީ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ.
1780
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މުސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެެ�ރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑަށް އަނެއްކާވެސް ފުރުޞަތު
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ދެއްވިކަމަށްޓަަ�ކައި އަޅުގަ ނޑަށް ފުރުޞަތު ދެއްވިކަމަށް ބަލައިގެން
އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅޭ
ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މާފަށް
އެދެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ނިސްބަޔްކޮށް އަޅުގަ ނޑަ�ށްަ އެއްޗެއް 1785
ދެންނެވޭކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އަޅުގަ ނޑު ވަކި ބޭފުޅަކަށް
ނިސްބަޔްކޮށެއް މިތާނގައި ވާހަކައެއް ނުދައްކަން. އަޅުގަ ނޑު މިދައްކާ
ވާހަކައަކީ ހަމައެކަނި ދިވެހި ހަަ�މަ ދަރިއެއްގެ ޙައިޞިއްޔަތުން
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުންފަދަ ބޮޑު މަސައްކަތެއް އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުރަމުން ގެންދާއިރުގައި އެކަމަށް ކުރިމަތިލައިގެން ތިބޭއިރުގައި 1790
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އެހެންވީމާ،
މިކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނިގެންނޫނިއްޔާ ރަނގަޅު
ޤާނޫނުއަސާސީއެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނެހެދޭނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން މިއުޅެނީ.
1795
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މެންބަރު ` ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް
މުޙަންމަދު މަޖުދީ އިބްރާހީމް ނެންގެވީމަ ފުރުޞަތު ނުދެއްވާ އިށީންނަވަން އަމުރުކުރުމަކީ މި ގަވާއިދު
66

ވާހަކަދެއްކެވުން: ތަންދޭކަމެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މ. އަތޮޅުގެ މެންބަރު މ. 1800
އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނެންގެވި
ފުރުޞަތު ނުދެއްވައި މި މަޖިލިސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ މި މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދަށް މަނިކުފާނު ހުރުމަތްތެރިކޮށް ނުހިތާ ކުރިއަށް ގެންދާކަމެއް. އެއީ
މީ ވަރަށް ބޮޑު ނިޒާމެއް މެންބަރަށް އިޙްލާސްތެރިކަމާއެކީގައި އެ ނިޒާމް
ފުރިހަމަކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލާ ހަނދާންކޮށްލަދެން 1805
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާގެ މާއްދާ ވިދާޅުވީމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނެގޭނީ ހިނގަމުންދާ 1810
މައްސަލައަކާ ބެހޭގޮތުން. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި އަދި ގަވާއިދުގެ މާއްދާއަކާއި
ޚިލާފްވާކަމަށްވާނަމަ އެހެންވީމާ، ހިނގަމުންދާ މައްސަލައަކަށް ނުވާާ�ނެއޭ
ބޭފުޅަކު ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދާއިރު ބޭފުޅަކު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
ނެންގެވީމަ އެެ�އަށް ދޭން ޖަވާބުދީފައި އެ އޮންނަ ހުސްވަގުތުކޮޅުގައި ދެން
އަލުން އެ ނަންގަވާނެ ވަގުތެއް ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނަންގަވާނެ ވަގުތެއް 1815
އަންނާނެކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ޤަބޫލެއް ނުކުރަން އަދި އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
ތިޔަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނެއްވެސް ޤަބޫލުފުޅެއް ނުކުރައްވާނެ.
އެހެންވީމާ، އެވަގުތަކު މެންބަރަކު ތެދުވެވަޑައިގަތީމަ އަޅުގަ ނޑު މި
ދަންނަވަނީ ދެން މިހާރު މިވަގުތު އެކަން ކުރިއަށް ނުގެންދަވާ ކުރިއަށް
ގެންދަވާށޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު މިހާރުވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު 1820
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު
އަރުވަމުންނޭ މި ގެންދަވަނީ އޭނަ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވާށޭ. ވ.
އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށް ގެންދަވާ. ފ. އަތޮޅު މެންބަރު
ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
1825
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
67

ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު އާދެ، 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނެފައި ވަނީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި
އަޙްމަދު ޙަމްޒާ ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާގޮތުގެ މަތިން ނިޒާމާބެހޭ ނުު�ކުތާއެއް މެންބަރަކު ހުށަހަޅަން
އެދިއްޖެނަމަ އެވަގުތު ހިނގަމުންދާކަމެއް ވަގުތުން މެދުކަ ނޑާލާ އެ 1830
ނުކުތާއެއް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުު�ޞަތު މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ މެންބަރަކަށް
ދޭންވާނެއޭ މީ އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާބެހޭ ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަޅުގަ ނޑުގެ
ސުވާލަކީ މި މާއްދާއަށް ޢަމަލުކުރައްވަނީ ކޮން ގޮތްތަކެއްތޯ
ކަ ނޑައެޅުއްވުން މުހިންމޭ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ނިޒާމާބެހޭ ދެވަނަ
ނުު�ކުތާއަކީ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ގައި އެބަބުނޭ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް 1835
ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއް ބައްދަލުވެ މެންބަރަކު ދައްކަމުންދާ ވާހަކައަށް އަންނަވި
ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ސަބަބަކާހުރެ ހުއްޓާލުމަށް މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ
ކޮމިޓީގެ ރައީސަށް އެންގިދާނެއޭ. އާދެ، އޭގައި ބުނެފައި އަދި (ށ) ގައި
އެބަބުނޭ މި މާއްދާ (ހ) ގެ ދަށުން މެންބަރަކު ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގާނަމަ އެވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް އަންގާ ސަބަބު 1840
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބަޔާންކުރަންވާނެއޭ. އަދި މީގެ އިތުރު ން 24 ވަނަ
މާއްދާގެ (ށ) ގައި އެބަބުނޭ މަޖިލީހުން ކޮންމެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް
ފަހުގައިވެސް އެ މައްސަލައެއްގެ ބަޙުސް ވަގުތު ހުޅުވާލާ އެ
މައްސަލައަކާމެދު ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މެންބަރުން ޚިޔާލުފާޅުކޮށް
ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދޭންވާނެއޭ އެހެންވީމާ، 1845
އަޅުގަ ނޑުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ 16 ވަނަ މާއްދާއާ 24 ވަނަ މާއްދާގެ
(ށ) އެ މާނަކުރައްވަނީީ� ކޮން ގޮތަކަށްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގުން
ވަރަަ�ށް މުހިންމޭ އެހެން މި ދެންނެވީ ބައެއް މެންބަރުން
ވާހަކަދައްކަވާއިރު މެންބަރުން ވިދާޅުވޭ މައުލޫއިން ބޭރުގައޭ އަނެއްކާ
އަނެއްބައި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވާއިރު އެހެން އެބަގެންދަވާާ� އެހެންވީމާ، 1850
މިކަމަަ�ށް ގޮތެއް ނިންމަވާފައި އަދި މި ދެންނެވި 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
ވެސް ގެންދަވާގޮތެއް ކަނޑައެޅުއްވުން މުހިންމުކަން އެހެންވީމާ،
68

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެކަމަށް ނިންމަވާގޮތެއް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދެން އެނގެން ޝުކުރިއްޔާ.
1855
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހިތުން މި ނެންގެވި ވާހަކައަކީ ނިޒާމާބެހޭ
ނުކުތާއެއްނޫން. މައްސަލައެއް ސާފުކުރުވަންވެގެންް� ނެންގެވި ކަމެެ�އް.
ދެން މި ދަންނަވާލަނީ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވަމޭ ހަމަ އޭގެ ހަމަ އެ 22 ވަނަ މާއްދާ ފެށޭ މާއްދާ އޮތްގޮތްވެސް 1860
ބައްލަވާލެއްވުން ރަނގަޅު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ
ޚިލާފަށް ނުވަތަ މި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް ހިނގަމުންދާކަމަށް އެއްވެސް
މެންބަރަކަށް ފެނިއްޖެނަމަ ވަގުތުން އެ ކަން މަޖިލީހުގެ ރައީސްއަށް
އަންގާނެއޭ އަދި މިފަދަ ކަމެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސްއަށް އަންގާނީ ނިޒާމާބެހޭ
ނުކުތާއެއް މިހެން ބުނެގެންނޭ. ދެން މި މާއްދާގެ (ބ) ގައި މި އޮންނަނީ 1865
މި މާއްދާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
ފާހަގަކުރެވޭނީ އެވަގުތަކު ހިނގަމުންދާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުންނޭ. އެހެންވީމާ،
ކަމެއް ނުހިނގާ އޮންނަ ހުސް ވަގުތެއްގައި އެ ނަަ�ގާނެތަނެއް ހަމަ
ނާންނާނެކަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންވެސް ޤަބޫލުކުރެއްވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން.
ދެން 16 ވަނަ މާއްދާ އަދި 24 ވަނަ މާއްދާ އެ ދެމާއްދާގައި ވާގޮތަށް 1870
ހަމަ ފުރުޞަތު އަރުވަމުން މިދަނީ ދެން ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅެއްގައި
މައުލޫއިން ބޭރުވާކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިއްޖިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު އެވާހަކަ
ދަންނަވާލަން ދެން އެބޭފުޅަކު އިއުތިރާޒްވެސް ކުރައްވާ އަދި ބައެއްފަހަރު
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތެދުވެވަޑައިގެންވެސް އެބަ އެވާހަކަ ވިދާޅުވޭ. ދެން
މީ އެހެންވީމާ، މާނަކުރުމުގައި އެކިބޭފުޅުން އެކި ގޮތަށް މި ގެންދަވަނީ 1875
އަޅުގަ ނޑު މާނަކުރާގޮތް ދެންނެވީމަ ޤަބޫލުފުޅު ކުރައްވާކަމަށްވަންޏާާ�
ވަރަށް އޮމާންކޮށް މިކަން ދާނެ. އެކަމު އެހެން ނުވާކަމަށްވަންޏާ ދެން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހިނގާ ބަޙުސްތަށް ހިނގަންޖެހޭނެއޭ
އަބަދުވެސް އިނގޭތޯ އެކަމާ އެ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް އެކަން
69

ޤަބޫލުކޮށްގެން ކުރިއަށް ދިޔައީމަ ރަނގަޅުވާނެ އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން 1880
އެންމެންގެވެސް މަޤްޞަދަކީ އެކައްޗެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް
އެގޮތަށް ގެންދެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު ބަލާނަން. އާދެ، ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ދަންނަވާނީ ދެން ފުރުޞަތެއް އަޅުގަ ނޑެއް ނާރުވާނަން މިވަގުތު މިހާރު
ދެން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާށޭ އިނގޭތޯ. ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި 1885
މެންބަރު ކުރިއަށް ގެންދަވާ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން އައިހެންް�
މިވަގުތަކު ދެން ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ވިދާޅުވާނެތަނެއް ނެތޭ. އެހެންވީމާ،
ކުރިއަށް ނުގެންދަވާ މިހާރު ތިބޭފުޅުން ތިއްބެވުން އެދިވަޑައިގެން އެދެމޭ
ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންދިޔަދެއްވާށޭ.
އާދެ، ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވާ. 1890
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންވެސް މިތަނުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ކެއްތެރިވެ ބައެއް
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބޭފުޅުންގެ ޝުއޫރުތަކާ ޚިޔާލުތަަ�ށް އެބޭފުޅަކު...
1895
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޢުޟޫއަށް ވާހަކަދައްކަވާ. އިތުރު ވާހަކަނުދައްކަވާ
މަޢުޟޫއާއިގެން ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވާ.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ބޭނުންފުޅު ގޮތަކަށް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދެވިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޑުއަހާށޭތިބީ އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެނަށް އަޅުގަ ނޑަށްވެސް އެ 1900
ފުރުޞަތު ޑިމޮކްރަސީގެ ތެރެއިންނަމަވެސް ދެއްވާށޭ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި މި ފާހަގަކޮށްލަނީ މި 1905
ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ގަވާއިދުގައި ވާގޮތުން ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނެގިދާނެ މަޖިލިސް ހިނގަމުންދާ
ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް މަޖިލީހުގައި ކަމެއް ނެތި އޮންނަ ވަގުތެއް
70

ނޯންނާނެ މަޖިލިސް ހިނގަމުންދާއިރެއްގައި. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގައި
ހިނގަމުންދާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭގޮތުންވެސް ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް
އޮވެއްޖިއްޔާ ނިޒާމީ ނިކުތާއެއް ނެގޭނެ. ދެން ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނަގަން 1910
މެންބަރަކު އެދެންޖެހޭ ވަކި ވަގުތެއް ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައެއް ނެތް.
އެހެންވީމާ، މ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑުގެ އަޙް އަޙްމަދު
ސުލައިމާނަށް މަނިކުފާނު ތި ހިއްތެވީ ވަރަށް އިހާނެތިކޮށް. އެހެންވީމާ،
އަލުން އެނބުރި އެމަނިކުފާނަށް އެއް ފުރުޞަތު ދެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު
އެދެން. އެއީ އެމަނިކުފާނަށްވެސް އެ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނަގައި އެ 1915
މަނިކުފާނު އެ ދަންނަވަންޖެހޭ ވާހަކައެއް ދެންނެވުމުގެ ފުރުޞަތު
ލިބެންޖެހޭނެކަމަށް ދެކެން އެހެންވީމާ، އެއީ ހަމަ ގައިމުވެސް މި ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް މަނިކުފާނު ކުރިއަށް ގެންދަވާކަމެއް އެހެންވީމާ އެވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލީ.
1920
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފައްފަށުން މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑު މިފަހަރު
ފުު�ރުޞަތު އަރުވާނީ ގަވާއިދާ ޚިލާފްވާ މާއްދާއަކާ އަދި އެކަމެއް ހަމަ
ވިދާޅުވެފައި ވިދާޅުވެދެއްވުން އެދެން. ދިގުކޮށެއް ނޫން ކުރުކޮށް އެހެން
ވިދާޅުވެދެއްވުން އެދެން. 1925
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
އަރިއަތޮޅު އުތުރުބުރީ މެންބަރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މަނިކުފާނަށް ވަރަށް އިޙްލާސްތެރިކަމާއެކު
މުޙަންމަދު މަޖުދީ އިބްރާހީމް ރައީސެއްގެ ޙައިސިއްޔަތުން އިޙްތިރާމްކުރަން. ހަމަ މިއާއެކުގައި ނިޒާމީ 1930
ވާހަކަދެއްކެވުން: ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުން މަނިކުފާނަށް މިއަރިސްކުރަނީ ޔައުމިއްޔާއިން މިއަދު
މަނިކުފާނު ތި ވިދާޅުވި ނުފޫޒުގެ ޢިބާރާތް އު ނިކޮށްލެެ�އްވުމަށް.
ނުދެއްވާނަމޭ މެންބަރަކު އެދުނު ނިޒާމީ ނުކުތާ ނުދެއްވާނަމޭ ގަދައަޅާ ތި
ވިދާޅުވި ޢިބާރާތް ޔައުމިއްޔާއިން އުނިކޮށްލަންޖެހޭނޭ ވާހަކަ. ޝުކުރިއްޔާ.
1935
71

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ގަވާއިދު ބުނާގޮތުން ޔައުމިއްޔާއިން އުނިކުރަންޖެހޭ ކަންތައް
އުނިކުރުންވެސް އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު މިތާނގައި ކަމެއް
ނިންމާ ނިންމުން އެނިންމި ގޮތް ބަދަލުކުރާކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ ތިބޭފުޅުންނަށް ފަހުން އަޅުގަ ނޑާ ދޭތެރޭ ފިޔަވަޅެއްއަޅުއްވަން 1940
ޖެހިވަޑައިގަންނަވާ ދުވަހު ޔައުމިއްޔާއިން އެކަމުގެ ކަންތައް ފެންނަން
ނޯންނަ ގޮތް ވެގެން ހިނގައިދާނެއޭ. އެހެންވީމަ އަޅުގަ ނޑު ކޮންމެހެން
އަޅުގަ ނޑު އެހެން މިވަގުތު ފުރުޞަތެއް ނާރުވާނަމޭ މިދެންނެވި ދެންނެވުން
އަނބުރާ ގެންނާކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ނެތިން. އާދެ، ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވާ. 1945
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދަން ފުރުޞަތު ދެއްވިކަމަށްޓަކައި
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ރިޔާސަތަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ވީހާވެސް
ކުރުކޮށްލެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްއެބަކުރަން. އެވާހަކަ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަކުރިއަށް ގެންދަމުން 1950
ދެންމެ އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިފަދައިން ޤަނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެންވެސް ބޭނުންވޭ އިސްލާމްދީނާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރާގޮތް އެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔަން. އެއީ އެންމެ މުހިންމު ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ބަޔާންކުރަންވެސް ބޭނުންވޭ މިހާރުވެސް
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެކަން އޮތީ އެހެން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ 1955
ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު މިއަންނަ އެކިއެކި ޚިޔާލުތަކާ
ޝުޢޫރުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަމާ ދޭތެރޭގަަ�އި
ވިސްނާގޮތާ މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ޢަމަލުކުރުވޭގޮތް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ
ދިމައެއް ނުވާހެން. އާދެ، އެއީ ސިޔާސީ މިނިވަންކަމުގެ ނަމުގައި
ޑިމޮކްރެސީގެ ނަމުގައި ބައެއް ފަރާތްތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި 1960
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިން އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑު ވަކި
މީހަކަށް ނިސްބަތްކޮށްފައި ދަންނަވާ ވާހަކައެއްނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މުޖުތަމަޢުން ފެންނަމުންދާ ކަމެއްގެެ� ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ.
72

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މިހާރު އަށަގަންނަމުންދާ ވަރަށް
ނުބައި ނުރަނގަޅު އާދައެއްމިއީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދީނީގޮތުން 1965
ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންވެފައި ހުރި ބައެއްކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ހުރުމަތްތެރިކޮށް ނިހިތޭ ކަންތައްތައް. އާދެ، އޭގެެ�ތެރޭގައި ޚާއްޞަކޮށް
އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ ސިޔާސީ މިނިވަންކަމުގެ ނަމުގައި ޑިމޮކްރެސީގެ
ނަމުގައި ސިޔާ ސީ މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް ނިކުމެ މަސައްކަތްކުރާ
ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވަކި ބޭފުޅަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްކުރާ ގޮތަކަށްނޫން. 1970
އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ މީހަކަށް އެ ބަސްރައްދުވާނެ. އެބޭފުޅުން
އެހެންމީހުންނަށް ނިސްބަތްކޮށްފަަ�އި ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެމީހުންގެ އަބުރާ
ޢިއްޒަތަށް އަރައިގަންނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މިވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލަން. މިއީ
ދީނީގޮތުން ކަ ނޑައެޅިގެން މަނާކަމެއް. ހަމަ އެގޮތަށް ޤައުމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެމަތީން ހޮވާފައި ހުންނަ ވެރިއަކަށް ނުވަތަ 1975
އެފަރާތަކަ�ށްަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިތުގައި ދެކޮޅުވެރިކަމެއް ނުވަތަ
ނުރުހުންތެރިކަމެއް އުފެދިގެން އަންނަ ވަގުތުގައިވެސް އިސްލާމީ އުސޫލުން
ބަލާކަމުގައިވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ފުންކޮށް
އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންޖެހޭނެ. ހުޅަނގުގެ ޑިމޮކްރެސީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަސްކޮށްދެނީ މަގުމައްޗަށް ނިކުމެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1980
ޤައުމުގައި ހުންނަ އެންމެ އިސްވެރިއަކަށްވިއަސް އަދި އެނޫން
ފަރާތަކަށްވިއަސް އެމީހަކަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަށް ތިމާ ހިތުހުރިހާ އެއްޗެއް
ގޮވާ ހެދުން. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމަށް ހުއްދައެއްނުކުރެ. އެ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
މިއުޅެނީ ޤަނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވޭ ވަގުތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން 1985
ބޭނުންވަނީ ކޮންކަހަލަ ޑިމޮކްރެސީއެއްހޭ އެއީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މިކަހަލަ
ޑިމޮކްރެސީއެއްކަމަށް މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް އެބަހީވޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ސިޔާސީ ލީޑަރުންކަމަށް ވިދާޅުވާ ބޭފުޅުން
އެބޭފުޅުން ހިތުހުރިހާ އެއްޗެއް އެ ޝުޢޫރުތައް އުފެދެމުންއަންނަ ހުރިހާ 1990
73

ގޮތަކަށް، ދީނީގޮތުންވެސް ޤާނޫނީގޮތުންވެސް ގަވާއިދާ އެއްވެސް
އުސޫލަކަށް ނުފެތޭގޮތަށް އެބޭފުޅުން މަޖިލިސްތަކުގައިވެސް ވިދާޅުވަމުން
އެބަގެންދަވާ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހައިރާންވޭ. އެހެންވީމަ އެބޭފުޅުން އެގޮތަށް
އެ ޝުޢޫރުތައް ފާޅުކުރާކަމަށްވަންޏާ އެކަންކަން ހުއްޓުވޭނެ އުސޫލަތަކެއް
ޤަނޫނުއަސާސީގައި ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭނެ. އާދެ، އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 1995
ޅަދަރިންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަސްކޮށްދެވޭ ނުރަނގަޅު އާދައެއް އެއީ
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަންކަން އޮތްގޮތަށް ބަލާއިރުގައިވެސް
އެކަންކަމުގެ ތަފްސީލަަ�ށް އަޅުގަ ނޑުމެންދާ ކަމަށްވަންޏާ އެތައް ބައިވަރު
ޙަދީޘްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ކިޔަންޖެހޭނެ. އެތައްބައިވަރު އާޔަތްތަކެއް
މިތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެވާހަކަތައް މިތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން 2000
ގެންނަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު އެވަގުތުވެސް އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް ހިފާކަށް
ބޭނުމެއްނެތިން އެއީ އަޅުގަ ނޑަށް މިހާރުވެސް ވަގުތު މިބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް
ބަލާއިރު ބައެއް ބޭފުޅުން އެކަމާދޭތެރޭގައި އެބަ ޝަކުވާކުރައްވާ.
އެހެންނަމަވެސް މި މަޢުޟޫއަކީވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ
ވަރަށް ފުންކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަަ� ދައްކަންޖެހޭނެ މަޢުޟޫއެއްކަން. 2005
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބުނާގޮތުންވިއްޔާ ޤައުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އިސްކޮށްފައި ހުންނަ ވެރިއަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތްހަމަނުޖެހިގެން
ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެމީހަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އޭނަ ޢަމަލުކުރާ
ގޮތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން ނިކުންނަން
ޖެހޭނީވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތު އެންމެކުރިއަށް 2010
ނެރިގެން. އިޞްލާޙުކުރަން ނިކުމެފައި ތަން ފަސާދަކުރާ
އުސޫލަކުންނެއްނޫން. ތަން ހަލާކުކޮށްފައި ދެން ކޮން އިޞްލާޙެއްތޯ
ކުރެވޭނީ. އިޞްލާޙުކުރަން ނިކުންނަ މީހާއަކީ މުސްލިޙަކަށް ވާންޖެހޭނެ.
މާނައަކީ އިޞްލާޙުކުރެވޭ މީހަކަށް ވާންޖެހޭނެ. އެކަމަކު އިޞްލާޙުކުރަން
ނިކުންނަ މީހާގެ ހުރީ މުޅިން ތަން ފަސާދަކުރާ ސިފަތައް. އަދި އެފަދަ 2015
ކަންތައްތަކަށް އޭނަ ގޮވާލަނީ. އެދަފަ ކަންތައްތައް މީހުން ލައްވާ ކުރުވަނީ.
ކޮށްފަ މިބުނަނީ ރައްޔިތުންކުރިމަތީގައި ތިމަންނަ މިއަންނަނީ މި ޤައުމު
74

އިޞްލާޙުކުރާށޭ. އަޅުގަ ނޑަކަށް އެކަން ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
އެއްގޮތަކަށްވެސް ޤަބޫލެއްނުކުރާނަން. އެހެންވީމާ މިދަންނަވާ
އުސޫލުގެމަތީން އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ... 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް އެހެންވީމަ ކުރިއަށް
ގެންދަވާ. މާލޭގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާޠިފް.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ) 2025
މާލޭ މެންބަރު އަޙްމަދު އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑަ�އިަގަންނަވާ
ޢާޠިފް ވާހަކަދެއްކެވުން: ހުރިހާ ޚިޔާލެއްވެސް މިތާ ފާޅުކުރައްވަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް މަނިކުފާނު
އެކަމުގައި އެކި ގޮތްގޮތަށް ޢަމަލުކުރައްވާތީ މަނިކުފާނު ތިޔަ ޚިލާފުވެ
ވަޑައިގަންނަ ވަނީ މި ގަވާއިދުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް. ދެން އެއީ 2030
ކިހިނެއްކަން އެނގިވަޑައި ނުގެންފިއްޔާ ސުވާލުކޮށްލައްވާ. އަޅުގަ ނޑު
އެޖަވާބުވެސް ދޭނަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވިދާޅުވެފައި މިއޮންނަނީ މަޖިލީހުގެ 2035
ރައީސަކީ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގައި ބަޙުސްކުރެވޭ މައްސަލަތަކުގައި
ބައިވެރިވުމެއްނެތި އަދި ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހުމެއްނެތި ޤާނޫނުއަސާސީއާ
މިގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތީން އަދި މަޖިލީހުގެ ނިންމުންތަކާވެސް އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތީން ޖަލްސާތަކާއި މަޖިލީހުގެ އެންމެހާ ކަންކަން ހިންގުމުގެ އެންމެ
އިސްވެރިޔާއޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތެދުތެދަށް ދަންނަވާނަމަ އަދި 2040
އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ދަންނަވަން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުގެ ލަޔާޤަތު ތަންދޭ
އެންމެމަތީ މިންވަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު މިގެންދަނީ މީގައިމިވާ ގޮތާ އެއްގޮތަށް
ޢަމަލުކުރަމުންނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެގޮތަށް ހަމަ ކުރިއަށް
ގެންދާނަން.
2045
75

(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
މާލޭ މެންބަރު އަޙްމަދު އެނގިވަޑަ�އިަ ނުގެންފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަ ދޭނަމޭ. މީގައި
އެބަބުނޭ
ޢާޠިފް ވާހަކަދެއްކެވުން: ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހުމެއްނެތި އެހެންކިޔާފައި މި މައްދާ މިއޮންނަނީ. 2050
އެހެންވެގެން މިވާހަކަ މިދަންނަވާލީ. ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހެވެނީ އެއްބަޔަކު
ހިތަށްއެރިހާ އެއްޗެއް ކިޔަންފެށީމާ އެކަމަށް އިންޒާރުކުރައްވާފައި
އަނެއްބަޔަކު ހިތަށްއެެ�ރިހާ އެއްޗެއް ކިޔާއިރު އިންޒާރުނުކުރެވޭ
ކަމަށްވަންޏާ އެ ޖެހެވެނީ ވަކި ފަރާތަކަށް. އަޅުގަ ނޑަ�ށްަ ޤަބޫލުކުރެވޭ
ގޮތުގައި ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުު�ންވެސް އެބޭފުޅަކަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ 2055
ޚިޔާލު ހަމަ ކުރައްވަންވީ. ކުރިން ވާހަކަދެއްކި ބޭފުޅަކުވެސް
ޤާނޫނުއަސާސީއާ މިއިންކަމަކުން ރިލޭޓްވާގޮތެއް ވިދާޅެއްނުވޭ. މިހާރުވެސް
ވާހަކަދައްކަވާ ބޭފުޅަކުވެސް ވިދާޅެއްނުވެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ރިލޭޓްވާ
ގޮތެއް، ކަންތައްތަކެއް ހުރިގޮތުގެ ވާހަކަ ކޮންމެ ބޭފުޅަކުވެސް މިދައްކަވަނީ.
އެހެންވީމަ އެދެކަމަކީ އެއްކަހަލަ ދެކަންތައް. ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހެވޭކަމަށް 2060
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ އެހެންވީމަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތަކުރާކޮށް މިދަންނަވަނީ ހަމަ ވ.އަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަަ�ށްވެސް މިދަންނަވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް 2065
ގެންނަވަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ އިޞްލާޙުތަކާ އަދި އޭގައި ހުންނަންވީ
ސިފަތަކާ މިއާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާށޭ. މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު
ވަރަށް ދުރުދުރުން ގެންދަވާފައި ކުއްލިއަކަށް އޭގެތެރެއަށް ގެންނަވާ މިހެން
ހައްދަވަމުން އެ ގެންދަވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަކި ފަރާތަކަށް
ނުޖެހޭކަމަށްވާނަމަ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި 2070
މެންބަރަށްވެސް އަޅުގަނޑު މިހެނެއްވެސް ނުދަންނަވާ އިންނާނީ. އެހެންވީމާ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކެރިގެން ދަންނަވާނަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު މި
މައްސަލާގައި މި މަޖިލިސްގެ ޖަލްސާތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ވަކި
76

ފަރާތަކަށް ނުޖެހި އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް މިގެންދަނީ. އަދި ކުރިއަށް
އޮތްތާނގައިވެސް ގެންދާނީ އެގޮތަށޭ. އެހެންވީމާ ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި 2075
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުންއެދެން. މިވަގު ހަމަ އަޅުގަ ނޑު
ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަން އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މިގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް
ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް އެދި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
އަރިހުގައި ދަންނަވަން. ވާހަކަފު ޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން.
2080
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް މަސައްކަތްކުރާނަން
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަކަފުޅު ކުރުކޮށްލެވޭތޯ. އެންމެ ބޭފުޅުންގެ ކެތްތެރިކަމަށް އަދިވެސް
ދަންނަވަން. އާދެ،
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ކުރިއަށް ގެންދަވާ އިނގޭތޯ މ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 2085
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު އާދެ، އދ.ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރީ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއިރު މި
ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން: ގަވާއިދުގައި އިންޒާރު ދިނުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ޢިބާރާތް މަނިކުފާނު 2090
ދެފަހަރު ބޭނުންފުޅުކުރައްވާ އަދި އެންމެފަހުން އިންޒާރުދޭނީ
މިހެންކަމަށްވެސް ވިދާޅުވީ. ހަމަ މިހާރު ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ދާއިރުގައިވެސް ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމަށް
ބޭނުންވާ މަަ�އިގަ ނޑު އުސޫލުތަކާ ޚިޔާލުތައް ކަމުގައި އޮތަސް އެކަމަކަށް
ރިޢާޔަތެއް ނުކުރެ. އެހެންނަމަވެސް މަނިކުފާނު މި ގަވާއިދުގައި އެފަދަ 2095
ފަރާތަކާމެދު އަޅުއްވަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ކުރައްވަންޖެހޭ އިންޒާރުގެ
ޢިބާރާތް އެންމެފަހަރަކުވެސް ވިދާޅެއްނުވެ. އެހެންވީމާ މޭލޭގެ ޢިއްޒަތްތެރި
ޢާޠިފް އެވިދާޅުވި ވިދާޅުވުމަކީ އެއީ ސީދާ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް މި ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށްދާކަމެއް. އެހެންވީމާ ހަނދާންކޮށްލަދޭން ޝުކުރިއްޔާ.
2100
77

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ކޮންމެއަކަސް މީގައި މިހާރު ތިޔަ ނަންގަވާ ނިޒާމީ
ނުކުތާއަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަވާ އިދާ ޚިލާފުވާކަމަށް ނަންގަވާ ނުކުތާއެއް. ދެން،
އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑު ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަން
މަސައްކަތްކުރާނަން. އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް މިހާތަނަށް ގަވާއިދާ 2105
ޚިލާފުވީކަމަކަށް ނުދެކެން. އަޅުގަ ނޑު ހިތުން ރިޔާސަތުގައި އިންނަ
މީހަކަަ�ށް އިޚްތިޔާރު އެބައޮތް އެމީހަކު ކަނޑައަޅަން ގަވާއިދާ ޚިލާފުވީ
ކިހާވަރަކަށްކަން ކިހިނެއްކަން އެކަން ކަ ނޑައަޅައި ގޮތާއިދޭތެރޭގައި
ޝުކުވާކުރެއްވުން އަޅުގަނޑު ހިތުން އެއީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއްނޫން.
އެހެންނަމަވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް އެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް އެކަން ކުރިއަށް 2110
ގެންދަވަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކުރިއަށް މިގެންދަނީ
ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ އާދެ، މިހާރު އިންޒާރުކުރާ ހިސާބަށް
ހިނގައްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުނ އިންޒާރުކާރަނަން. ވ.އަތޮޅު ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު އެދެން ހަމަ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުން.
އެވާހަކަ މިހާރު ދަންނަވަން އޮތްގޮތަށް މިދެންނެވުނީ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު 2115
ވަރަށް މަސައްކަތް އެބަކުރަން ހަމަ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ މިކަހަލަ ވަގުތެއްގައި
ނާރުވަން. އެހެންވީމަ، އަނެއްކާވެސް ހަމަ ދަންނަވަން މިޖެހެނީ ހަމަ އެއް
މެންބަރަކަށް ދެވަނަ ފަހަރަށްވެސް ދަންނަވަން މިޖެހެނީ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ދެރަވޭ މިހެން ދިމާވާތީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު
އެދެނީ މި ފުރުޞަތުގައި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވަން. ދެން އަނެއްކާވެސް 2120
މަސައްކަތް ކުރިއަށް ދާންފެށީމަ ދެން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަން. ވ.އަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އަޅުގަ ނޑު މިހާރުވެސް މިދައްކަނީ ޤާނޫނާ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ހިތާކަމުގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ބަލާނަން ވީހާވެސް ވަރަކުން 2125
އެއަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތޭތޯ ރައީސް އަޅުގަނޑު އެފަދަ ގޮތަކަށް ޤާނޫނާ
ޚިލާފަށް ނުވަތަ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް ކުރެވެންޏާ އިޝާރާތްކޮށްލެއްވުން
78

އެދެން އަޅުގަ ނޑު އެއަަ�ށް އިޙްތިރާމްކުރާނަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ ޤައުމު އިޞްލާޙުކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެން
ނުކުމެ އުޅޭއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާންޖެހޭނެއޭ އިޞްލާޙު ގެންނަން 2130
އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢު
މިއަދު މުޖުތަމަޢުއަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ހާލަތަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި ހަރުލާފައި ހުރި ހުރިހާ އަޚުލާޤީ ރަނގަޅު
ސިފަތަކެއް މިދަނީ ނެތިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކާބަފައިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބުރަ މަސައްކަތް ކޮށްގެން ގެނެސްދެއްވި އިސްލާމީ 2135
ރިވެތި އުސޫލުތަކާއި ދިވެހި އާދަކާދައާއި ޘަޤާފަތް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރެއިން މަދު ބަޔަކު ނުކުމެ ކުރާ މަސައްކަތެއްގެ ސަބަބުން މިދަނީ ހަމަ
އޮޔާ ވަޔާ އެކުވެ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އަލްވަދާއު ކިޔަމުން. މިއީ
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރާ ވަގުތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ
ކަމެކޭ... 2140
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މިހާރު މިދަންނަވާލަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުން އެދެން. އެ
އިންޒާރު މިދަންނަވާލީ. 2145
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
މުލަކަތޮޅު މެންބަރު އަޙްމަދު ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާގެ ދަށުން
ސުލައިމާން ވާހަކަދެއްކެވުން: ފުރަތަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިޒާމީ ނުކުތާ 2150
ނުނެގޭނެ ދަ ނޑިވަޅެއް ޙާލަތެއް ގަވާއިދަކުން އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނެއޭ.
ދެން ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއަކީ މިއަދު ތަންކޮޅެއް ކުރިން
ލ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވިދާޅުވި ފަދައިން މި
ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން މަކުނަށް،
79

ބުޅަލަށް، ކުއްތާއަށް ގޮވިއިރުވެސް މަނިކުފާނު އިންނެވި އިނގޭތޯ ހަމަ. 2155
އެހެންނަމަވެސް މޫސާ ނިޒާރު މިހާރު އެ ދައްކަވާ ވާހަކާގައި ވަކި
ބޭފުޅެއްގެ ވާހަކަފުޅެއް އޮޅުވާލައިގެން އިތުރުފުޅެއް ނުހައްދަވާ ދެއްކޭ
ވާހަކަ ބަދަލުކޮށްލައިގެން. އެހެންކަމާއެކުވެސް ތިހެން ވިދާޅުވެ މޫސާ
ނިޒާރުގެ ފުރުޞަތު ނަންގަވާލައްވަން އުޅުއްވާތީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ދެރަވަން އަދި އެކަން އަޅުގަ ނޑު ކުށްވެރިކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ 2160
ފަށްފަށުން ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން ވަރަށް އިޙްތިރާމާއެކު އަދަބާއެކު
އެބޭފުޅާގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާށޭ އެހެން
ބޭފުޅުންނަށްވެސް ދެއްވާ ފަދައިން. އެ ދައްކަވަނީ ހަމަ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި
ގުޅުން ހުރި ވާހަކަތަކޭ އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ގުޅުން ހުރި ވާހަކަތަކެއް ނެތޭ.
ޝުކުރިއްޔާ. 2165
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އެއަށް ޖަވާބެއް އެރުވުު�މުގެ ކުރިން އަދި ހަމަ ވ.
އަތޮޅުގެ އަނެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމަށް އަޅުގަ ނޑު
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. 2170
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު ޔޫސުފް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުވެސް ދަންނަވަން އޮތީ
ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ތިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންް�ގެ އަޚު މޫސާ ނިޒާރު 2175
ދައްކަވަމުން ގެންދަވާ ވާހަކަ ދޭތެރެދޭތެރެއިން ހުއްޓާލެއްވުމަށް ނޫނީ
މަޢުޟޫއަށް ވަޑައިގެންނެވުމަށް ތިޔަ ކުރައްވާ އިޝާރާތްް�ކުރައްވާ
ކަމަށްވަނީނަމަ އެއީ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) މި މާއްދާތަކާ
ރައީސް ޚިލާފުވެލައްވަނީއޭ. އާދެ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ނިންމުންތައް
ނިންމަންވާނީ މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިވެ މެންބަރުންނަށް 2180
އިޙްތިރާމް އަދާކުރުމާއެކީގައޭ މިއޮންނަނީ (ނ) ގައި ދެން (ށ) ގައި
80

މިއޮންނަނީ އަޅުގަ ނޑު ކުރިން (ނ) ދަންނަވާލީވެސް ވަރަށް ބޮޑު
ބޭނުމެއްގައި އެކަން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާނެކަމަށް ހީކުރަން. މަޖިލީހުގެ
އަބުު�ރާ ޢިއްޒަތް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރަކީ މަޖިލީހުގެ ރައީސްއޭ. އެހެންވީމަ،
އެވާހަކަ ދަންނަވާލީ. ޝުކުރިއްޔާ. 2185
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ދެ މެންބަރުންގެ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއަށްވެސް ހަމަ
ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑު އޮތީ ހަމަ ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން
އައި އެއްޗެއް. އަޅުގަ ނޑު މިގެންދަނީ ހަމަ ވީހާވެސް ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށޭ. 2190
އަޅުގަނޑު ފަށްފަށުން މިދަންނަވަނީ ހުށަހެޅިފައި އޮތް މައްސަލައަކީ
ގަވާއިދުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ހިމެނެންވާނެ އަސާސީ ސިފަތަކާއި އަސާސީ އުސޫލުތަކާ ބެހޭގޮތުން
ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމޭ. އެ ޚިޔާލުފުޅުތައް އެގޮތަށް ގެންދަވާށޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަދެއްކެވިޔަސް 2195
އަދި އެކަމަށް ގެންެ�ދެވިޔަަ�ސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އަސާސީ ޤާނޫނުގައި
ހިމެނެންވާނެ ގޮތްތަކަށް އަދި އެ ސިފަތަކާ ގުޅުއްވައިގެން އެގޮތަށް
ގެންދަވާނަމަ އެއަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ދެންނެވޭކަށް ނޯންނާނެއޭ ގަވާއިދާ
ޚިލާފުވެއެކޭ. އެކަމަކު މިހާރު މުޅިން އެހެން ކަހަލަ ވާހަކަތަކެއް އެއީ
ކޮންމެ ސިފައަކަށް ދެއްކެވި ކަމުގައިވިޔަސް މުޅިން ބޭރު ވާހަކަތަކެއް އެއީ 2200
އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ދައްކަވާ ކަމަށްވަންޏާ އެވާހަކައެއް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުވރސް އެދެނީ ހަމަ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން މިދެންނެވި
ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް މަޢުޟޫއާއި ގުޅުއްވައިގެން
ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވަން އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން. 2205
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، ޑިމޮކްރަސީގެ ނަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ހަލާކުގެ ތެރެއަށް
81

ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ދާކަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދެއް ނުކުރާނަން. ކުރާ މަސައްކަތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބެންޖެހޭނީ އެންމެންވެސް އެއްވަރެއްގައި އެއްގޮތަކަށް
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑަކީ އެހާ ބަލާޣާތްތެރި މީހެއް ނޫން 2210
އަޅުގަ ނޑުގެ ދޫ އެހާ ފަސޭހަތެރިއެއް ނޫން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑުގެ
ހިތުގައި ހުރި ހުރިހާ އެއްޗެއް އެހާ ކުރު ޢިބާރާތަކުން ސާފުކޮށް
ދަންނަވާލަން އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ދަތި. އަޅުގަ ނޑު މި މަސައްކަތްކުރަނީ
މާވަޑިއަކު ކުރާ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވާ އަސާސީ ސިފަތައް
ފެންނާނީ އަޅުގަ ނޑު ޖަހާފައި މިވާ އިމަަ�ށް ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑު ޖަހާފައި 2215
މިވާ މިނަށް މި ލަކުޑިގަ ނޑު ކޮށާ މަށާ ރީތިކޮށްލެވުނީމަ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް
އަޅުގަ ނޑު މި ގެންނަން އުޅޭ ކިއްސަރު ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެހެންވީމަ،
އެހިސާބަށް ކެތްް�ތެރިކަން ހިފަހައްޓާލަން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
އެހެންވީމަ، އެ އަސާސީ ސިފަތަކާ އުސޫލުތައް އަޅުގަ ނޑަށް
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނެވޭނީ އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކަތައް 2220
ދަންނަވާލެވުނީމަ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ އަނެއްކާވެސް އަމާޒު
މިކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު މިހާރު އޮތް ހާލަތުގެ ތެރެއިން
އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިތިބަ ހިސާބު. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ އެންމެންވެސް މި އެދެނީ އިޞްލާޙަށް. އެންމެންވެސް
މިއެދެނީ ރަނގަޅު ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން. އަޅުގަ ނޑަކީވެސް އެކަމަށް 2225
ތާއީދުކުރާ ތަރުހީބު ދޭ މީހެއް. އެހެންވީމަ، އެއީ ކޮންމެ ގޮތަކަށް
މަސައްކަތް ކުރި ކޮންމެ ޖަމާޢަތަކަށް ނިޞްބަތްވެގެން މަސައްކަތްކުރައްވާ
ބޭފުޅެއް ކަމުގައިވިޔަަ�ސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް ހިނގާށޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެނަށް ފައިދާ ހުރި
ޤާނޫނުއަސާސީއެއް އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު ހެދުމަށް. އެހެންކަމަށްވަންޏާ 2230
މިދެންނެވި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ވިސްނުން ބަހައްޓަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ،
ދީން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންގެ އަސާސްކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ލިޔެފައި އެކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދީނުގައި އެ އޮތް ކަމަކަށް ނުވެފައި އަޅުގަ ނޑުމެން މީހެއްގެ އަބުރާ
82

ޢިއްޒަތަށް އަރައިގަންނަންވީމަ އެއީ ދީީ�ނުގައި އޮތް ކަމަކަށް ނުވެއޭ. 2235
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވެރިންނަށް ހަޑިހުތުރު އެއްޗެހި ގޮވަންވީމަ
އެއީ ދީނުގައި އޮތް ކަމަކަށް ނުވޭ ދީނުގައި އެއްވެސް ތަނެއްގައި އެކަން
އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަނދާނަކަށް ނާދޭ. ދެން އެހެންވީމަ،
ދީނުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަންވީ ކޮން ވަގުތެއްގައި ކޮންތާކުބާއޭ
އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރާ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަކީވެސް މުސްލިމުން 2240
މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބޭ ކަމަށްވާނަމަ ހުރިހާ
ހާލަތެއްގައިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިތުގައި އެކަން ބާއްވަންޖެހޭނެ. މިއީ
އެމެރިކާއެއް ނޫން މިއީ އިނގިރޭސިވިލާތެއް ނޫން މިއީ ޔޫރަޕްގެ
ސެކިއުލަރ ނިޒާމު ޤާއިމްކުރެވިފައި އޮތް ދައުލަތެއް ނުވަތަ ޤައުމެއް ނޫން.
މިތާނގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދުލަަ�ށް އެރިހާ އެއްޗެއް ހިތު ހުރި ގޮތަކަށް 2245
ގޮވާކަށް ފުރުޞަތު ދެވިގެން ނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޅަދަރިންނަށް
މިކަހަލަ ނުބައި އާދަތަކާ ކަންތައްތައް ދަސްކޮށްދެވިގެން ނުވާނެ. އެވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅެނީ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަމުންދާ
ވަގުތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން މިކަމަށް ވިސްނަންޖެހޭނެ
މެންބަރުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިކަމަށް ސަމާލުވާންޖެހޭނެ. 2250
ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިކަމަށް މަގުފަހި ނުވާ ގޮތަށް މާއްދާތަކާ ބާބުތަކާ
އެއްޗެހި ލިޔަންޖެހޭނީ. މިއީ ކޮން އެއްޗެއްކަން ދޭހަނުވާ ކަމަށްވަންޏާ
ދޭހަވާ ޢިބާރާތުން މި އެއްޗެހި ލިޔަންޖެހޭނީ. ހަމައެކަނި ދީން އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ މުހިންމު އެއްޗެކޭ ކިޔާފައި ޤާނޫނުއަސާސީ
ލިޔެފައި ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންހާ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 2255
ޢަމަލުތައް ކުރެވޭ ގޮތަކަށް މި ޤާނޫނުއަސާސީ މިފަހަރު ލިޔެގެން ނުވާނެ.
އެއީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
މިއުޅޭ އެއްޗެއް ތިޔަބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިނުގަންނަވާ ކަމަށްވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ސާފުކޮށް ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މިއުޅޭ
ވާހަކައަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ އަސާސީ ސިފަތައް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން 2260
ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތާކަމުގެ ވާހަކަތައް
83

މިފަހަރު ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ލިޔަންޖެހޭނެ. އަދި އެފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާ
މީހުންނަށް ޤަނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ އަޅުގަ ނޑަކީ ޤާނޫނީ
އެހާ ބޮޑު މާހިރެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް
ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް މިހާރު ޤަބޫލުކުރެވޭ މިކަހަލަ ޢަމަލުތައް ކުރާ 2265
މީހުންނަށް ވަގުތުން އެމީހުންގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވޭ ކަހަލަ ގޮތްގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މާއްދާތައް މިފަހަރު ލިޔަން އެބަޖެހޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑު
މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުއަށް އައިސްފައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މުޖުތަމަޢު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އައިސްފައި މިތިބަ
ހިސާބުން ބަލާއިރުގައި ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ފިޔަވަޅެއް އެޅޭނީ 2270
މިކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން އަމިއްލައަށް ޤަބޫލުކޮށްގެންނޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބި ޙާލަތު ނޭނގި ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް ދާނީ. އަޅުގަ ނޑުު�މެން މިސްރާބު ޖަހައިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަތުރުކުރާ މަންޒިލް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން
ނެތިއްޔާ އެނގެން ނެތިއްޔާ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އަމާޒުކުރާނީ 2275
މަންޒިލަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިސްރާބު ޖަހާނީ. އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑު
މިހެން މިދަންނަވަނީ. އެހެންވީމަ، މިވާހަކަތަކަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް
އިޚުލާސްތެރިކަމާއެކުގައި ދަންނަވާ ވާހަކަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންވެސް މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންޖެހޭނެ. އާދެ،
މިވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާލީ ހަމަ ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާއެކުގައި 2280
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހެން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންވެސް މިތަނުގައި
ވާހަކަދެއްކެވި ފަދައިން އަޅުގަ ނޑުވެސް މި މަސައްކަތްކުރަނީ ހަމަ
މިދަންނަވާ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖުތަމަޢުއަށް މިއަދު މިއޮތް ހާލަތު
އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ވާހަކަ ފެށިއިރުގައި ދެންނެވިން ސިޔާސީ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އާދެވިފައި މިތިބަ ހިސާބު، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން 2285
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އާދެވިފައި މިތިބަ ހިސާބު، އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު މިއަދު އޮތް ޙާލަތު. މިކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ރަނގަޅަށް އެނގިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފަހުމްވެގެން ދެން
84

އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ ހަދަން އިށީނީމައޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މުސްތަޤުު�ބަލަށް ރަނގަޅު ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ހެދޭނީ. މިކަންކަން ހަނދާން 2290
ނައްތާލައިގެން މިކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އިހުމާލުކޮށްގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ރަނގަޅު ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ނުހެދޭނެ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
2295
ކޮޅުމަޑުލު މެންބަރު މުޙަންމަދު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިހާރުވެސް އެދަނީ މަޢުޟޫން ބޭރުވެގެން.
ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑުމެން މިވަގުތު މިތާ މި ތިއްބެވި ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށްވެސް ތިޔަ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް އިނގޭނެ. ރާއްޖޭގެ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށްވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ.
އެހެންވީމަ، މި އިޞްލާޙުކުރަން މިއުޅެނީ ނޭނގިގެނެއް ނޫން. އެހެންވީމަ، 2300
ކަންތައް އިޞްލާޙުކުރަން މިއުޅެނީ އެހެންވީމަ މިއަދުގެ ހަތަރުދަން
ލެކްޗަރުގައި އެ ދުއްވާލި ދުއްވާލުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރާއިރުގައި އެ ދެއްކެވި ވާހަކަތަކުން އެއްވެސް އަސަރެއް މި
މަޖިލީހަށް ކުރާނެކަމަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ހިމަނަން ބޭނުންވާ އަސާސީ ސިފަތަކާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަދައްކަން އެއީ 2305
މިސާލަކަށް، ސާފު ބޯފެން ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި
އޮންނަންޖެހޭނެކަމާ މީހުން ލަފާ ފުރާ ފުރުމަށްޓަކާ ބަނދަރެއް ކޮންމެ
ރަށެއްގައި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އެ ސިފަތަކާ ބެހޭގޮތުން މިއީ ލެކްޗަރު
ދިނުމުގެ މަރުޙަލާއެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ދެވަނަ ފަހަރަށްވެސް
އަޅުގަ ނޑު މިވާހަކަ މިދަންނަވާލަނީ. ޝުކުރިއްޔާ. 2310
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިއީ ހަމަ ރިޔާސަތުން ހުރިހާ މެންބަރުންވެސް
ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަމުން މިގެންދަނީ ދެން އެެ�ކި ބޭފުޅުންގެ
ވާހަކަފުޅުތައް އެކި ގޮތްގޮތަށް ބަދަލުކުރަމުން އެހެންނަމަވެސް ހަމަ އެއް 2315
85

މަޢުޟޫއެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދަވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މިޖެހެނީ
ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ދެންމެ ތ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ތި ނެންގެވި ނުކުތާއަކީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުން
ނެންގެވުނު ނުކުތާއެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނުދެކެން އިނގޭތޯ. ވ.އަތޮޅުގެ 2320
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ އަސާސީ ސިފަތައް
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ވިދާޅުދެއްވަން މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅުންވެސް އަޅުގަ ނޑަށް އެ ވިދާޅުވާ
މަޢުލޫމާތުތައް އަޅުގަ ނޑަކަށް އެހާބޮޑަކަށް އަދިވެސް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ. 2325
ކޮންމެރަށެއްގައި ބަދަރެއް އޮންނަންޖެހޭ ވާހަކަ. ޤާނޫނުއަސީސާގައި
ލިޔަންޖެހޭކެމަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ.
އެހެންވީމާ، އެވާހަކަ ކޮންމެއަކަސް އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންވާކަށްނެތިން.
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބޭހިސާބުން ހަދަން ވިސްނާކަމުގައިވަންޏާ 2330
މިހާރަށްވުރެ ފުންކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ މިއަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް
އެކުވެރިކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލާނަން. ދެން، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ކުރިންވެސް ދެންނެވިފަދައިން މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެނަށް އެހިސާބަށް
އާދެވިއްޖެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ވިސްނެނީ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ އުސޫލީ 2335
ކަންތައްތައް ސިފަތަކުގެ މައްޗަށް އަޅުގަ ނޑު ކޮމެވެސް އެއްޗެއް
ދަންނަވާލާނަން. އާދެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމުހޫރިއްޔާގެ އާދެ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެން ގަބޫލުކުރާ ދީނަކީ އިސްލާމްދީކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ވަރުގަދައަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ލިޔަންޖެހޭ،
ވަރުގަދައަށް ދޭންޖެހޭނެ. ހަމަ އާދައިގެގޮތަކަށެއްނޫން. ފަލައަކުރުންވެސް 2340
ކިޔަންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އެއީ، ބައެއްފަހަރު
އަޅުގަ ނޑުމެނަށް މިހާރު އެކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެނަށް ޢަމަލުކުރެވޭގޮތަށް
86

ބަލާއިރުގައި. އެއީ، ރާއްޖޭގައި މިއޮތް އުޚުއްވަތްތެރިކަމާއި
އެއްބައިވަންތަކަމާއި ހަމަހިމޭންކަމުގެ ސިއްރަކީ ރާއްޖޭގައި މިއޮތް
އިސްލާމްދީން. އަޅުގަ ނޑުމެނަށް މިއަދު މަޢުލޫމާތު ލިބޭގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި 2345
ނިސްބަތްވާ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ރާއްޖޭގެ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ބޭރުގެ
އެކިއެކި ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި ގުޅިގެން އާދެ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެންނަންހުރި ރެކޯޑްތައް. އެވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން.
ރާއްޖޭގައި އިސްލާމްދީން ނޫން އެހެން ދީންތައް ފެތުރުމަށް އެކި
ސިފަސިފައިގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 2350
ފެންނަންހުރި ޙަޤީޤަތެއް. އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވާގޮތުގައި 1990 ގެ
ފަހުކޮޅުގައި ރާއްޖެއިން ވަރަށްގިނަ ބައަކު ބޭރުގެ ބައަކު ފޮނުވާލަންވެސް
ސަރުކާރަށް މަޖުބޫރުވެވަޑައިގެންނެވި. އާދެ، ޑީޕޯޓްކުރަށްވަން. އެއީވެސް
ރާއްޖެއަށް އެގޮތަށް އައިސްތިބި ބައަކު މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދާތީ
ދިވެހިންގެ ބައަކާއި ގުޅިގެން. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައިވެސް 2355
އަޅުގަ ނޑުމެންގެތެރެއިން ފެންނާތީވެ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައިވެސް ފެންނާތީވެ
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މިކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަމާލުކަން
އިތުރުކުރަންޖެހޭނޭ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދީނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންވާ އިޙްތިރާމާއި ޤަދަރު އޮންނަޖެހޭނެ. އެކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ސަމާލުކަން ދޭންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ އެންމެންވެސް 2360
ވާހަކަދައްކާއުޅޭ ބަހަކީ ދިވެހިބަސްކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔަންޖެހޭނެ. އާދެ، އެބައެއްގެ ޤައުމިއްޔަތު
ބިނާވެފައިވާ މުހިންމު ބަހާތައް އެބައަކަށް ދޫކޮށްލައިގެންނެއް އެބައެއްގެ
ޘަޤާފަތާއި އެބައެއްގެ އަމިއްލަ ވަންތަކަމެއް ހިމާޔަތެއް ނުކުރެވޭނެ
ދިފައެއްނުކުރެވޭ. އަމިއްލަވަންތަކަން ނެތްބައަކީ އެއީ އެއްވެސް ކަހަލަ 2365
ގޮތެއް ހުރި ބައަކަށްނުވާނެ. އެބައަކަށެއް އެމީހުންގެ އުސޫލުތަކެއް
ޤާއިމެއްނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކިތަންމެ ކުޑަ
ޤައުމެއްކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަމިއްލަ އަޅުގަ ނޑުމެން
ފަހުރުވެރިވާ ބަހެއް އެބައޮތް. އެބަސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހިމާޔަށްކުރަންޖެހޭނެ.
87

އެއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި 2370
މިވާހަކަތައްވެސް ލިޔަންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އާދެ،
އަޅުގަނޑު މިހެން ދަންނަވާއިރުވެސް އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ވަރަށްގިނަ
ބޭފުޅުން މި މައުޟޫޢުގައި މިގޮތަށް ވިދާޅުވެފައިހުރިކަން. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލުގައި މިވާހަކަ ހުރީތީ ޔައުމިއްޔާގައި
ނޯޓްކޮށްލެވުއްމުގެ ބޭނުމުގައިވެސް އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން މިވާހަކަތައް 2375
ދަންނަވާލަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުވެސް ތާއީދުކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ
ނިޒާމު މިހާރު ދެން ބައްޓަންވެގެން އަންނަންވާނީ މަލްޓިޕާޓީ ސިސްޓަމަށް،
ނުވަތަ ސިޔާސީ ތަފާތު ޖަމާޢަތްތަކެއް ބައިވެރިވެގެން ހިންގާ ސިޔާސީ
ނިޒާމެއްގެ މައްޗަށްކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާކަމެއް އެއީ. އެހެންވީމާ،
މިފަހަރު ޤާނޫނުއަސާސީގައި މަލްޓީޕާޓީ ސިސްޓަމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް 2380
ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާނަން. އެކަމަކު އެ
އުސޫލުތައް ވާންޖެހޭނީ ކުރިންވެސް ދެންނެވިފަދައިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދިވެހިވަންތަކަމާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޘަޤާފަތް ހިމާޔަތްކުރެވޭގޮތެއްގެ މަތިން
ލިޔެވޭ ނުވަތަ ދެވޭ ފުރުޞަތުތަކަކަށް. ހުޅަގުގެ ވަކިތަނެއްގައިއޮތް
އުސޫލެއް ގެނެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެތެރެއަށް އެ ފައްތަންކުރާ މަސައްކަތަކަށް 2385
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދެއްނުކުރާނަން. ސަބަބަކީ އޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެކަށީގެންނުވާ ނުގުޅޭ ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުންނާތީވެ.
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނެންޖެހޭ އަސާސީ ސިފަތަކާއި އުސޫލުތަކުގެތެރޭގައި
ވަރަށްގިނަ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ އެއްޗެއް. އާދެ، ބާރުތައް ވަކިކުރާ ވާހަކަ،
އަޅުގަ ނޑުވެސް ތާއީދުކުރަން އެކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލުގައި އެވާހަކަ 2390
އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު ނޯޓްކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ
ބާރުތައް 3 ބާރު ވަކިކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރެވޭ ނުވަތަ ފާޅުކުރެވޭ
ޚިޔާލުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން. އެއީ މިފަހަރު ޤާނޫނުއަސާސީ
އެކުލަވާ ނިމޭއިރުގައި މި 3 ބާރުތަކަށް އެ ލިބެންވާ ޤާނޫނީގޮތުން ލިބެންވާ
ބާރުތައް ލިބި ޤައުމު ހިންގުމުގައި މިގޮތުން ކުރިމަތިކުރަންޖެހޭ ނުވަތަ 2395
ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ މަސައްކަތަކަށް މަގުފަހިވާގޮތަށް މި ޤާނޫނުއަސާސީ
88

ލިޔަންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ހަމައެގޮތަށް ޤައުމުގެ
ވެރިކަމުގައި ހުންނަ މީހަކަށް ނުވަތަ ޤައުމުގެ ވެރިކަމުގައި ހުރުމަށް ލިބޭ
ފުރުޞަތު އެއީ ވަކިގޮތަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ދައުރުތަކެއްކަމަށް
ބަޔާންކުރުން އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން. އާދެ، އެއީ، 5 އަހަރުގެ ނުވަތަ 2400 6
އަހަރުގެ 2 ދައުރުކަމަށް. އެގޮތަށް ވަކި އަދަދެއް ކިޔާފައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާކަށެއްނެތިން. އެއީ، އަޅުގަނޑުމެންގެތެރޭގައި ބަޙުސްކުރެވޭގޮތަކުން
އެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާނަން. އެކަމަކު އުސޫލެއްގެގޮތުން އެކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިމިޓްކުރެވިފައި ނުވަތަ އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަކި
ޙައްދެއްގެތެރޭގައި ބޭއްވޭގޮތަށް އޮތުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށްބޮޑަށް 2405
ތާއީދުކުރާކަމެއް. އާދެ، ހަމައެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ
އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އެމީހުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޙައްޤުތައް
ފުރިހަމަގޮތުގައި ލިބިދިނުމަށް ބާރުއަޅަންޖެހޭނެ. މިހާރުގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައިވެސް މި ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް
ބަޔާންކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް މިހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެން 2410
ފުއްދާލައިގެން ނުވާނެ. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް
އެކަށީގެންވާގޮތަކަށް ލިބިފައިނެތް ޙައްޤެއް އޮތްކަމުގައި ވަންޏާ އެ ޙައްޤު
އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެވާހަކަތައް
ބަޔާންކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އާދެ، އެހެންވީމާ،
އެގޮތުގެމަތިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަމާއި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 2415
ސާފު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހިމޭންކަމާއިއެކު
ދިރިއުޅެވޭނެ ގޮތްތަކާއި މިފަދަ ކަންތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަނަވަސްކޮށް
ފަސޭހަކަމާއިއެކި ލިބެން އޮންނާނެގޮތަކަށް އެކަން ބަޔާންކުރެވެންޖެހޭނެ.
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ހަމައެކަނި މި ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ
ފެށެނިއްޔަކީ އެމީހަކަށް ލިބެންވާ މިނިވަންކަން އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި 2420
އެމީހަކު ބޭނުންކަމެއްކުރުމަށް ލިބެންވާގޮތުގައެ އްނޫން. އެއީވެސް ޙައްޤެއް.
ހަމައެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަކު އަނެކަކަށް އުނދަގޫނުވާގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން މުޖުތަމަޢުގައި ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް
89

ހިތައިގެން އެއްބައަކު އަނެއްބައަކަށް އެ ފުރުޞަތުދީގެން އެކަކު އަނެކަކަށް
ފުރުޞަތުދީގެން ދިރިއުޅެވޭނެގޮތަށް މި ޤައުމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2425
އިޞްލާޙުކުރެވި ނުވަތަ އެގޮތަށް ފުރުޞަތު ލިބޭގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީ
ބައްޓަންކުރެވިފައިއޮތުން އެއީވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސާނުންނަށް
ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤެއް.
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންތައްތައް މިފެންނަގޮތުން ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެތެރޭގައި ކަންތައްތައް މިދާގޮތުން މިނިވަންކަން މިއޮތީ އޭގެ 2430
ހައްދުންނައްޓާފައި. އާދެ، ފިލޯސަފަރުން ވިދާޅުވާގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް
އެނގިފައިވާ މަޢުލާމާތަށް ބަލާއިރުގައި މިނިވަންކަމަކީ އެއީ ވަކި
ޙައްދެއްގެތެރޭގައި އޮންނަޖެހޭކަމެއް. އިންސާނުންނަށް މިނިވަންކަން އޭގެ
ޙައްދަށް ގެނައުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ މިންގަޑު ދައްކައިދިނުމަށް އޭނަ
ވިދާޅުވެފައި، ފިލޯސަފަރު ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅެއް އަޅުގަ ނޑު 2435
ހަނދާނަށްއާދޭ. އޭނަބުނަނީ، އިންސާނާ އޭނާގެ، އޭނަ އެ ވަކި
ޙައްދެއްގެތެރޭގައި ހުރިކަން ދަލީލުކޮށްދޭ އޭނައަށް ލިބިފައިވާ
މިނިވަންކަންވެސް ވަކިޙައްދެއްގެތެރޭގައި އޮންނަޖެހޭނެ. ކޮންމެ
އިންސާނަކުވެސް މިހުންނަނީ ވަކި ޙުދޫދެއްގެތެރޭގައި. އޭނަގެ އުފަންވުމާއި
އޭނަގެ އުމުރާއި އޭނަގެ އުފެދިބޮޑުވާ މިންގަޑާއި މިހުރިހާއެއްޗެއް 2440
ބަލާއިރުވެސް ވަކި މިންގަޑެއްގެތެރޭގައި އޭނަ މިހުންނަނީ.
އެހެންކަމަށްވަންޏާ އޭނައަށް ލިބިފައިވާ މިނިވަންކަންވެސް އެގޮތަށް އެ ވަކި
ޙުދޫދެއްގެތެރޭގައި އޮންނާނެ އެއްޗެއްކަމަށް އެބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ.
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތަކީ. ކޮންމެ
މީހަކަށްވެސް މިނިވަންކަން ލިބިފައިވާނެ. އެކަމަކު އެލިބިފައިވާ 2445
މިނިވަންކަމުގެ ބޭނުންކޮށްގެން އަނެކާގެ މިނިވަންކަމަށް އަރައިގަނެ އަނެކާގެ
ޙައްޤުތައް ފޭރިގަނެ އަނެކާއަށް ހިތުހުރިގޮތެއް ހަދައި މިހެން
ހަދައިގެނެއްނުވާނެ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ) 2450
90

އައްޑުއަތޮޅު މެންބަރު އިބްރާހީމް ރައްޔިތުންނަށް ކުޑައިމީސް ބަސްބުނުމާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން: މެންބަރުންގެ ޢިއްޒަތާއި ގަދަރަށް ހުތުރުވާކަލަ ވާހަކަ މިތާނގައި ދެއްކުމަކީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް ކޮށްގެންވާނެކަމެއްނޫން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ
އަދާވާތްތެރިންނާއި ދުށުމަނުންނާއި، ރައްޔިތުންނާއި ދެކޮޅުވާހަކަދެއްކުމުގެ 2455
ފުރުޞަތު ނުދިނުމަކީ އަޅުގަ ނޑު އެދޭކަމެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ
އަރިހުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އެކަހަލަ ފުރުޞަތެއް އަޅުގަ ނޑު ނުދެން. އެހެންވީމާ، ނިޒާމާބެހޭ
ނުކުތާއެއްގެގޮތުން ތި ނެންގެވި ނުކުތާ އެގޮތަކަށް ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް 2460
ބަލައިގަނެވޭކަށްނެތް. ވ. އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަ ފުޅު
ކުރިއްއަށް ގެންދުވުން އެދެން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ އާދެ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަގީނުންވެސް މިހާރު މި ލިސްޓްކުރަމުން
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: މިގެންދަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެންނެޖެހޭނެ އަސާސީ ސިފަތަކާއި 2465
އުސޫލުތައް ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް ޞަރީޙަކޮށް ކިޔާދިނުމުގައި
ލިސްޓްކުރަމުން މިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކަވެސް
އަޑުއެއްސެވުމަށް ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ޚިޔާލު ހުރިގޮތް
ދަންނަވާލާނަން. އާދެ، ހަމައެގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން ވަރަށްބޮޑަށް 2470
އަމާޒުކުރަންޖެހޭނެ އެހެންނުކުތާއެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލާނަން. އާދެ،
މީގެކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ކޮންމެސްވަރަކަށް މިޔަށް އިޝާރާތްކޮށްފައި
ވާހަކަދައްކާފައި އޮންނާނީ. އަޅުގަ ނޑު ކުރިން ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި
ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ، އިޖްތިމާއީގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ
ޙާޞިލުކޮށްފައިމިވާ އަރުތައިގެ ސަބަބުން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން 2475
ކުރިއަށް އަޅަންވީ ފިޔަވަޅަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞަދާއި އިޖްތިމާއީ ކަންތައްތައް
91

ބައްޓަންކުރަންވާނީ މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހައިން
ޚިދުމަތްލިބޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށޭ. އާދެ، އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑު ކުރިން
ދެންނެވިން. ރާއްޖެ އިދާރީގޮތުން ވަކި ސަރަހައްދުތަކަކަށް ކަ ނޑައަޅާ 2480
އެގޮތަށް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދެވޭނެގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނުން
ބަހައްޓަންޖެހޭނޭ. ޤާނޫނުއަސާސީންވެސް އެ ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނެގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ޤާނޫނުއަސާސީ ލިޔަންޖެހޭނޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ.
މިހާރުވެސް ވަރަށްގިނަ ބޭފުޅުން ކުރައްވާ ޝަކުވާއެއް އެކި ރަށްރަށުގައި
ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް އެމީހުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ބޭނުންވާ އެންމެ 2485
ފުރިހަމަގޮތުގައި ލިބެމުންނުދާ ވާހަކަ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެވެސް
ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް. އެކަން އެހެން އެ ދިމާވުމަށް މެދުވެރިވާ އެންމެބޮޑު
އެއްސަބަބަކީ އިޖްތިމާއީ ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރާއްޖެ އަދި ޖޯގްރަފީގޮތުންނާއި އިދާރީގޮތުންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ
މިއަދު ހިންގާ ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއުޅެންޖެހިފައިވާގޮތުން. 2490
އެހެންވީމާ، މިކަމަށްއޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ޙައްލެއްކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެނަށް
މިހާރު މި ފެންނަ ނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް މިއަދު މިއައިސްފައިވާ
ތަރައްޤީއާއި ތަހްޒީބުގޮތުން ބަލާއިރު ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރު
ކުރިއެރުން އަޅުގަ� ނަޑުމެންނަށް ލިބޭނީ މިކަންތައްތަކަށް ކޮންމެސްވަރެއްގެ
ޙައްލެއް ގެނެސްގެންކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިފަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2495
އިޞްލާޙުކުރުމުގައި މިކަންކަމާއި ދޭތެރޭގައި ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވިސްނައި ވަޑައިގަތުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު
އުންމީދުކުރާގޮތުގައި މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފުރުޞަތު
ދެވިއްޖިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ މިހާރަށްވުރެ އަދި މާ އަވަހަށް ރާ އްޖެ
ކުރިއަރައިގެން ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ ދުވެލި އިތުރަށް ބާރުވެގެންދާނެ. ހަމަ 2500
އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ވާހަކައަކީ ކުރިންވެސް
ދެންނެވިފަދައިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި އެންމެންގެވެސް މިއޮތް
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އުޚުއްވަތްތެރިކަމާއި އެކުވެރިކަން ބަދަހިކުރުމަށްޓަކައި
92

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނީ އެއްބައިވަންތަކަން ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ދީނީގޮތުން. 2505
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު ޔޫސުފް ޖަދުވަލާބެހޭ އެއީ 10 ވަނަ ނަންބަރުގައި އެވާ ކަންތައްތަކާއި
ނަޢީމަ ވާހަކަދެއްކެވުން: އައްޑުއަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚިލާފުވާތީ އެވާހަކަދަންނަވާލީ. 2510
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑު އެހެންވީމާ، މިހާރު މިއަށް އެއްޗެއް ދަންނަވަންދެން ފުރުޞަތު
ދެއްވުން އެދެން އިނގޭތޯ. އާދެ، އިށީދެވަޑައިގަންނަވާ އިހަށް. ޖަލްސާގައި
ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ މެންބަރަކަށް ދަތިފުޅުވާގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރެއްވުމަށް އެ 2515
ވިދާޅުވި އިޝާރާތްކުރެއްވި މާއްދާގައިވަނީ. ދެން، އަޅުގަ ނޑަށް އެހިސާބަށް
އަދި ކަންތައް ދިޔަކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށްވެސް ގަބޫލުނުކުރެވޭތީ އަދި
އެވާހަފުޅުދައްކަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެގޮތަށް އިޝާރާތްވެސް
ނުކުރުއްވާތީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެއީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެގޮތުގައި ނުނަގާ
އެކަމަށް ފިޔަވަޅެއް ނާޅަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ހަމަ 2520
ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. އާދެ، މި ލ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުވެސް
އެދިވަޑައިގެންފައިއޮތީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުފުރުޞަތު އަރުވަން.
2525
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މޫސާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަ ނޑު ހާޒިރީ ބަލައިލާންވެގެން
މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން: ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ. އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ހީވަނީ މިތަނުން ވަރަށް މީހުން
މަދުވަމުންދާހެން. ބޭފުޅުން، މަޢާފުކުރުއްވާތި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. 2530
އެހެންވީމާ ހާޒިރީ އޮތްގޮތެއް ބަލައިލާން އަޅުގަ ނޑު ވަރަށްގިނަ ގޮތްގޮތަށް
93

ގުނައިވެސްފިން. އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑަށް މިއިންނަނީ ބޭރަށްވެސް
ނުކުންނަން ނުކެރިފައި. އެހެންވީމާ، ބަލައިލާން ފާޅުކޮށްދެއްވައްފާނަންތޯ،
މިހާރު ހާޒިރީ އޮތްވަރެއް.
2535
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، މިހާރު ޖަލްސާގައި 63 މެންބަރުން އެބަތިއްބެވި. އަޅުގަ ނޑަށް
ބޭފުޅެއް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ނިމުނީމަ ދަންނަވާލަންވެގެން އެކަން ނުދެންނެވި 2540
ފުރުޞަތު މިދަނީ. 63 މެންބަރުން މިހާރު އެބަތިއްބެވި. އާދެ، ވ.އަތޮޅުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދަވައިދެއްވުން
އެދެން.
ފެލިދެއަތޮޅު މެންބަރު މޫސާ ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޔާސަތުން އަޅުގަ ނޑަށް ތި ދެއްވާ 2545
ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ހިތްވަރަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ އިޖްތިމާއީ ޙާލަތު މިހާރު އޮތްގޮތުން
ޤާނޫނުއަސާސީ ހެދެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ ނުކުތާ ވަރަށް
މުހިންމުކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަންޖެހޭނެ. އާދެ، އެއީ ދީނީ
އެއްބައިވަންތަކަން ރާއްޖޭގައި ހިމާޔަތްކުރުމާއި ދީނީ އެއްބައިވަންތަކަން 2550
ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ރަނގަޅަށް އެވާހަތައް ލިޔަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑު
ހުށަހަޅަން އަދި އަޅުގަ ނޑު މި ޚިޔާލު ނޯޓުކުރަންވެސް ބޭނުން ބައެއް
ޢިއްޒަތްތެރި އެހެން ބޭފުޅުން މިވާހަކަ މިތަނުގައި މިވާހަކަ ދައްކަވާ
ބަޔާންކޮށްފައިވެސް އެބަހުރި. އެއީ، އަޅުގަ ނޑު ތާއިދުކުރާ ކަމެއްކަމަށްވާތީ 2555
އެވާހަކަ ދަންނަވާލާނަން. އަޅުގަ ނޑުގެވެސް މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް
މުހިންމު މަޤްޞަދެއް މީގައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އެވާހަކަވެސް
މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އާދެ، ތިޔަބޭފުޅުންނަށް
94

އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މި ކުޑަކުޑަ މުޖުތަމަޢުގައި މިތިބަ މަދު
މީސްކޮޅު ސުލްޙަވެރިކަމާއެކުގައި އަމާންކަމާއެކުގައި މިތަނުގައި 2560
އަޅުގަ ނޑުމެންނަަ�ށް މިލިބޭ މަދު ނިޢުމަތްކޮޅުގެ ބޭނުން އެންމެ
ފުރިހަމަގޮތުގައި ހިފައިގެން އުފަލުގައި އުޅެވޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި
އުންމަތުގެ އެކުވެރިކަން ހެޔޮގޮތުގައި ހިފަހައްޓައިގެން. ދީނީ
އެއްބައިވަންތަކަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނެތިއްޖެ ޙާލަަ�ތެއްގައި
މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ނިޢުމަތް ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނެ. 2565
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ކޮންމެވެސްވަރަކަށް މިކަހަަ�ލަ އުކުޅުތައްފެނޭ.
އިންޑިޔާއާއި ޕާކިސްތާނު އަދި ޢަަ�ރަބި އިސްލާމީ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި
މަޒްޙަބީ ޚިލާފުތައް އުފެދިގެން އައިރުގައި ހިނގާފައިހުރި ބައެއް ޙާދިސާތައް
ތިޔަބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލާނަން ވަރަށް
ކުރުކޮށް. އާދެ، އެތަންތާނގެ ވެފައި އޮތްގޮތަކީ އެކި މަޒްޙަބުގެ 2570
ޖަމާޢަތްތަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހުން އެތަންތަނުގައި އެ ޚިޔާލުތަ އް
ޤަބޫލުކޮށްގެން އެއަށް ތާއީދުކޮށްގެން އުޅެން ފެށުމުން ވީގޮތަކީ އެ
މުޖުތަމަޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަނުޖެހުން އުފެދި ބައިބައިވުން އުފެދި
ތަޅާފޮޅުން އުފެދި ލޭއޮހޮރުވުންތަކާ ހިސާބަށް ދާންޖެހުނު. މިކަމުގެ
ރައްކާތެރިކަން ގޮސްފައި އޮތް މިންވަރަކީ ކޮންމެ މަޒްޙަބެއް ގެ ބަޔަކުވެސް 2575
އެބަޔަކަށް ނިސްބަތްވާ މިސްކިތް އެބަޔަކު އަޅަން އަމިއްލައަށް ނިންމީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ކޮންތާކުތޯ ކޮންމެ މަޒްޙަބަކަށް ނިސްބަތްވާ
މިސްކިތް އަޅާނީ. މިހާރުވެސް މިއުޅެނީ ދިރިއުޅޭނެ ގޯއްޗެއް ނެތިގެން. އެ
މިސްކިތަށް އަރާފައި ޝާފީ މަޒްޙަބަށް ނިސްބަތްވާ މީހަކު އެ މިސްކިތުގައި
ނަމާދުކުރީމާ ދެން އެތަން މި ފެންނަނީ އެހެން މަޒްޙަބުގެ މީހަކަށް. 2580
ފެނުނީމާ ހަދާގޮތަކީ، ނޫނިއްޔާ ޝާފީ މަޒްޙަބަށް ނިސްބަތްވާ ބަޔަކު
އަޅާފައިހުރި މިސްކިތަކަ�ށްަ އެހެން މަޒްޙަބެއްގެ މީހަކު އަރާ ނަމާދުކުރީމާ
އެ މަޒްޙަބާ ޚިލާފަށް ނަމާދުކުރީމާ މި ހަދާގޮތަކީ ގޮސް އެ މިސްކިތުގެ
އޭނާ ނަމާދުކުރަންހުރި ތަނެއް ކަ ނޑާނަގާ އެތަން ތަޅާ އެތާނގެ ހުންނަ،
ތިރީގައި ޖަހާފައި ހުންނަ މުށި ދާންދެކަށް ނޫނިއްޔާ އެބައިތަކެއް ނަގާ 2585
95

އުކާލާ މިހިސާބެއްގައި ކަންތައްތައް މިއޮންނަނީ. މިހާވެސް ބޮޑު
މައްސަލައެއް މި މައްސަލައަކީ. އެެ�ހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ
މިހާރު މިއޮތް ސުލްޙަވެރިކަމާ މިއަމާންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނައިގެން ކުރިއަށް ގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތުން މިފަހަރު މި 2590
ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑުމެން ގެއްލުވާލައިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޙައްލު ހޯދައިދެވޭނެގޮތަށް މިކަން
ލިޔަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ތަފާތު ޚިޔާލުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އިޙްތިރާމްކުރަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު، އެ ޚިޔާޅުތަކުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި ހުރި، އޮތް އެއްބައިވަންތަކަން ރޫޅިގެންދާ 2595
ގޮތަކަށެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސްކަމެއް ކޮށްގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ،
ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށް ރަނގަޅު
ގޮތެއް ހަދަން ޖެހެނީ. މިކަމަށް އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު އެއް ޙައްލެއްކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ދީނީގޮތުން ފަތުވާ
ނެރޭނެ އިސް އޮފީހެއް ނުވަތަ އިދާރާއެއް ޤާއިމްކުރުން. އެއީ، ޤައުމުގެ 2600
ހުންނަވާ އެންމެ އިސްވެރިއަކު ދީނީގޮތުން އެފަތުވާނެރެ ނުވަތަ އެގޮތުން
އެކަންކުރާކަމަށްވަންޏާ ބައެއް ފަހަރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލު
ތަފާތުވުންތައް އާދޭ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިދާނެ މި އޮފީސް މި
އިދާރާގެ ލިބިފައިވާ ބާރުތަކާ މިކަން ކުރަންޖެހޭނެ ގޮތް އެ އިދާރާއަކުން
ނެރޭ ޙުކުމެއް ނުވަތަ ފަތުވާއެއް އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ތިބި 2605
ހުރިހާ ދީނީ ޢިލްމުވެރިންވެސް އެއަށް އިޙްތިރާމްކުރަންޖެހޭނެ
އެއްޗެއްކަމަށްވާންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެއާ
އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ އެއްޗަކަށްވެސް ވާންޖެހޭނެ. އޭރުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި މި ދީނީ
ކަންތައްތަކާމެދުގައި މި އުފެދޭ ޚިޔާލު ތަފާތުވުންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 2610
ވަރަށް ފަސޭހައިން ޙައްލުކުރެވި އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް ހޯދިދާނެ. އެހެންވީމާ، މިހިރީ
96

ހައްތަހާވެސް ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަން ކުރާ މަސައްކަތެއްގައި
ނުވަތަ ކުރަަ�ން ވިސްނަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރެވިދާނެ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް. އާދެ، ދެ ޖިންސުގެ ވާހަކަ. 2615
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަން މާ ގިނައިރެއް ނުކުރާނަން. އަޅުގަ ނޑު
ހިތުން އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލުގެ ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް
މި ލިބުނު ވަގުތު އަދިވެސް ކުޑަކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ލަފާކުރަނީ. ދެ
ޖިންސުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަދައްކަންޖެހޭ. އިސްލާމްދީނަކީ ހަމަ
ހުރިހާ އެންމެންނަށް ފުރުޞަތުތަށް ތަނަވަސްކޮށްދީފައިވާ ދީން ދީނީގޮތަށް 2620
ބަލާކަމުގައިވަންޏާވެސް. ސިޔާސީ މައިދާނުގަވެސް އެމީހެއްގެ ޤާބިލްކަން
ހުރި މިންވަރަކުން އެމީހަކަށް ފުރުޞަތު ލިބޭނެގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެކަން ބަޔާންކުރުމަށް އެއީ އަޅުގަ ނޑަށްވެސް ފެންނަ
ވާހަކައެެ�އްކަމަށް ދަންނަވަން. މީގައި މިހެން ދަންނަވާއިރުވެސް
އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ދީނީގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޚިޔާލު ތަފާތުވާ ވަރަށް 2625
ތަފާތު މައްސަލަތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެބަހުރިކަން. އެ
މައްސަލަތައް ހުށަހެޅިގެން ބަޙުސްކުރެވޭ ވަގުތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއާބެހޭގޮތުން ދިގުކޮށް ވާހަކަދައްކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަސްދުކުރަނީ އެ
ބަޙުސަކަށް މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވަންނާކަށެއް ބޭނުމެއްނޫން. އާދެ،
މިކަހަލަ ކަންތައްތައް މިގޮތަށް މި ނުކުތާތައް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަމުން 2630
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަަ�ވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށްވެސް މަސައްކަތް
މިކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ރަނގަޅު ޤާނޫނުއަސާސީއެއް ހެދުމަށޭ.
ޤާނޫނުއަސާސީ ހެދުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނުން ބަހައްޓަންވީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު އިޞްލާޙުކޮށް ރަނގަޅުކުރުމަށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
އިޞްލާޙަށް މަސައްކަތްކުރާ ނަމުގައި ޤައުމު ފަސާދަކޮށްގެން ނުވާނެއޭ އަދި 2635
ޤައުމުގެ ދަރިންނަށް އެކަހަލަ ނުރަނގަޅު ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން
ދައްކައިދީގެން ނުވާނެއޭ. ޤާނޫނުއަސާސީ ކިތަންމެ ރަނގަޅަކަށްވެސް
އިޞްލާޙުކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސުލޫކާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އަޚްލާޤު ތަހުޒީބު ނުކުރެވޭކަމިގައިވަންޏާ އެއެއް ތަންފީޒެއްނުވާނެ.
97

ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ފުރަތަމަ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޙްތިރާމްކުރަން 2640
ދަސްނުކޮށްދިނަސް ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކޮށްދިނަސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެއަކުން ލިބޭނެ ފައިދާއެއް ނޯންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ފުރަތަމަ ކުރަންވީކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި ރިވެތި އާދަތަކަށް
އިޙްތިރާމްކޮށް އެކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަހުލުވެރިކުރުވަންވީ. އެކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންވީ. އެއީ، ކުދި ބޮޑު އެންމެން އެއްގޮތުގައި 2645
އެކަން ކުރަންވީ. އޭރުން އަޅުގަޑުމެން ހަދާ ޤާނޫނުއަސާސީއެއްގެ ފައިދާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރާނީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިތަނުގައި ކިތަންމެ
ދިގުކޮށްވެސް ކިތަންމެ ގިނަ ވާހަކައެއްވެސް ދެއްކިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވޭ މަދު ނުރަނގަޅު ޢަމަލެއްގެ ސަބަބުން އެޅޭ ކަތި
މިކަހަލަ ފިޔަވަޅުތަކެއްގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިކުރާ ހުރިހާ 2650
މަސައްކަތެއް ބޭކާރުވެގެންވެސް ހިނގައިދާނެ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ
މައިދާނަށް ނުކުމެވަޑައިގެން އުޅުއްވާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ގޮތުން ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑުމެން
އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ މިފަހަރު
އިޞްލާޙުކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެން ނުކުމެ ތިބިކަމުގައިވަންޏާ މިދެންނެވި 2655
ހުރިހާ ދިމަދިމާލަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުމާ ޚިޔާލު ގެންދަންޖެހޭނެއޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިހާރު ޤައުމު އޮތް ޙާލަތު މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން
އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކުގައި ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެއޭ. އެއަށްފަހުގައި، ދެނޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަސައްކަތް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެށެންވާނީ އަދި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ. އެގޮތުގައި 2660
އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާކަމުގައިވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ ކަހަލަ
ރަނގަޅު ތަހުޒީބުވެފައިވާ ތަރައްޤީވެފައި ޤައުމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެންނަށްވެސް ފެނިގެންދާނެއޭ. މުލައްދަ ނޑީގެ ބާރަކުންނެއް އެއްވެސް
މީހަކަށް އެއްވެސްކަމެއް ހާސިލެއްނުވާނެއޭ. އެއުސޫލު އަޅުގަ ނޑުމެން
ދޫކޮށްލަންޖެހޭނެ. އެއީ، އިޞްލާޙުކުރަން ނުކުންނަ ބައެއްކަމުގައިވިޔަސް 2665
އަދި އެނޫން ބައެއްކަމުގައިވިޔަސް އެއްގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން
98

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނުކުމެއްޖެކަމުގައިވަންޏާ ކާމިޔާބު އެއްވެސް
ފަރާތަކަށެއް ނުވާނެއޭ. ހިތި ކޮންމެ އެއްޗެއް ހަމަ އަހަރުމެން
އެންމެންނަށްވެސް ހިތިވާނެއޭ. ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމުޢަލައިކުމް.
2670
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ވ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު
ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު މަޢުޟޫއަށް
ވަޑައިގަންނަވަންވެސް ދެންނެވުނު. އަދި، ގަވާއިދުގެ 21 ވަނަ މައްދާގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން އިންޒާރުގެ ބަހެއްވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ބޭނުންކުރަންޖެހުނު.
އަޅުގަ ނޑު އެދެން ހަމަ މެންބަރުން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާއިރު ހަމަ 2675
ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން ހުށަހެޅިފައިވާ މަޢުޟޫޢުއަށް ވީހާވެސް ބޮޑަށް
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ގެންދެވުން. ދެން، އަޅުގަ ނޑު
މިހާރު ޖަލްސާގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތިއްބެވި އަދަދު
ދަންނަވާލާނަން. އާދެ، ދެންމެ މިހާރު އެ ވަދެވަޑައިގެންނެވި
މެންބަރާއެކުގައި 58 މެންބަރުން މިހާރު މިތިއްބެވީ. އެހެންވީމާ، 2680
މެންބަރުން ބޭރަށް ނުކުމެވަޑައިގަންނަވަން އެދިވަޑައިގެންނެވީމާ
އަޅުގަ ނޑަށް ހުއްޓަވާލެއްވެންވެސް ދަތިވާނެ. އެެ�ހެންނަމަވެސް،
އެހެންވެއްޖެއްޔާ ޖަލްސާ ކުރިއަށް ނުގެންގޮސް ހުއްޓާލަންޖެހިދާނެތީ ހުރިހާ
ބޭފުޅުންނަށްވެސް އެނގިވަޑައިގެންފައި އޮތުމަށްޓަކައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލީ. ދެން، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ހުވަދުއަތޮޅު 2685
ދެކުނުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ވަޙީދަށް. އާދެ.
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ނިލަންދެއަތޮޅު އުތުރުބުރީ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން 2690
މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަމްޒާ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް މެންބަރަކު ހުށަހަޅަން އެދިއްޖެނަމަ އެވަގުތު
ވާހަކަދެއްކެވުން: ހިނގަމުންދާކަމެއް ވަގުތުން މެދުކަ ނޑާލާ އެ ނުކުތާއެއް ހުށަހެޅުމުގެ
ފުރުޞަތު މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ މެންބަރަކަށް ދޭންވާނެއޭ. މިގޮތަށް ޢަމަލު
މި ނުކުރެއްވުމަކީ މިއީ ގަވާއިދާ ޚިލާފުކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ޢަމަލު
99

ނުކުރައްވަނީ ކޮން ވިސްނުންފުޅެއްގެ ދަށުންތޯ ނުވަތަ މި ގަވާއިދުގެ ކޮން 2695
މާއްދާއެއްގެ ދަށުންތޯ އަޅުގަ ނޑަށް ސާފުކޮށްދިނުން އެދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑަށް އެވާހަކަ ދެންނެވިއްޖެހެން. އާދެ، ހަމަ
ތިޔަ ވިދާޅުވާ މާއްދާ، 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް 2700
އެބައޮވޭ، މި މާއްދާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
ފާހަގަކުރެވޭނީ އެވަގުތަކު ހިނގަމުންދާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުންނޭ. ދެން،
ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ޢިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވެ އެއަށް އަޅުގަ ނޑު
ޖަވާބުދީ އަދި އެއަށް އަޅަންހުރި ފިޔަވަޅުއަޅާ ބައެއް ފަަ�ހަރު އެ
ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް ނަންގަވާ 2705
ކަހަލަކަމެއްނޫންކަމަށް ދަންނަވަން ދިމާވީމާ އެހެން ދަންނަވާފައި ދިޔައިމާ
ދެން އެވަގުތު ހަމަ އަލުން ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއަށް ދަންނަވާނެކަމެއް
އޮންނާނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ނުފެންނާތީ އަޅުގަ ނޑު އެ ފުރުޞަތު
ނާރުވަން މިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އަދި ކުރިއަށް ތާނގައިވެސް
އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް ގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އާދެ، 2710
ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙަންމަދު ވަޙީދު ވާހަކަަ� ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން. ހަމަ މިހާރުވެސް
އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑަށް ކޮންކަމެއްތޯއޭ މިވަގުތު
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކުރެވުނީ. އެކަން ވިދާޅުވެދެއްވާ އިނގޭތޯ.
2715
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ފާދިއްޕޮޅު މެންބަރު ޙުސައިން .....ބަސްފުޅާ ބެހޭގޮތުން ތިޔަ އޮޅުންފިލުވާލަދެއްވި އޮޅުން ފިލުވާދިނުމާ
އިބްރާހީމް ވާހަަ�ކަދެއްކެވުން: ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ޖެހެނީ. ސަބަބަކީ، މިހާރު
އެވަގުތަކު އެ ހިނގާކަމަކީ ޢިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅު 2720
ދެއްކެވުމެއްނޫން. ޙަޤީޤަތުގައި އެހިނގާކަމަކީ މިތާނގެ އެ
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ހުންނެވި ބޭފުޅަކު ދައްކާ ވާހަކަފުޅު އެއީ...
100

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: މިހާރު ޖަލްސާގެ އަދަދު ހަމައެއްނުވޭ އިނގޭތޯ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. 2725
މިހާރު ޖަލްސާގެ އަދަދު ހަމައެއްނުވޭ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. މިހާރު
ޖަލްސާގެ އަދަދު ހަމައެއްނުވޭ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާށޭ.
(ޤާނޫނީ އަދަދު ހަމަނުވެގެން ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑާލުމަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، މިހާރު ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުން ޅ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި 2730
މެންބަރު ޙުސައިން އިބްރާހީމް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ގެންދަވަނިކޮށް
މިއަދު ޖަލްސާގެ މެންބަރުން ނެތުމުގެ ސަބަބުން ހުއްޓާލީ. އާދެ،
ގަވާއިދުގައި މިބުނާގޮތުން މި ގަވާއިދުގެ 1 ވަނަ މާއްދާގައި މިއޮންނަނީ
އެއްވެސް ވަގުތެއްގައި ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެތިބި މެންބަރުން އެ
ނިސްބަތަށްވުރެ މަދުވެއްޖެނަމަ އެޖަލްސާއެއް އެހިސަބުން ހުއްޓާލަންވާނެއޭ. 2735
އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި އަދި ނުވަތަ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެބައޮތް އެ ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑާލާނީ އެކަން ނުވަތަ
ފަހުން ލަސްކުރާނީވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގަވާއިދުގައި މިއޮތީ ހަމަ އެ
އެއްޗެއްސާ އެހިސާބުން ހުއްޓާލަންވާނެއޭ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ހުއްޓާލަން ޖެހެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންދިމާވިގޮތުން 2740
މިތާ ގޯތި ތެރޭގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ތިއްބެވުމުން ދަންނަވާލީމާ
ވަދެވަޑައިގެން މިހާރު އެބަތިއްބެވި 62 ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، އެ 62
މެންބަރުން އެބަތިއްބެވި. އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެން ދާނަން. އާދެ،
63 މެންބަރުން މިހާރު އެބަތިއްބެވި. އެހެންވީމާ، ޖަލްސާ ކުރިއަށް
ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެއީ ނިޒާމާބެހޭ 2745
ނުކުތާއެއްގޮތުގައި ވާހަަ�ކަދައްކަން ހުންނެވި ޙުސެއިން އިބްރާހީމް އެ
ވިދާޅުވެދެއްވުން އެދެން. އަޅުގަ ނޑު ޅ.އަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
އަޅުގަ ނޑަށް ފުރުޞަތު އަރުވާފައި އޮތީމާ ކުރިއަށް ގެންދަވާ. ޅ.އަތޮޅުގެ
101

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިހަށް ވާހަަ�ކަފުޅު ދައްކަވާ ނިމުނީމަ އަޅުގަ ނޑު
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. 2750
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
ފާދިއްޕޮޅު މެންބަރު ޙުސައިން އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އުޅުނު
އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން: ވާހަކައަކީ ފުރުޞަތު ދެއްވައިގެންނޭ އެބޭފުޅަކަށް އެއްޗެއް 2755
ވިދާޅުވެވޭނީވެސް. އެހެންވީމާ، ފުރުޞަތު ދެއްވަންޖެހޭނެއޭ. އެއީ،
ފުރުޞަތު ދެއްވީމައޭ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ އޭނާ އެ ދައްކަވަން
ބޭނުންފުޅުވަނީ ކޮންކޮން ވާހަކަފުޅެއްކަންވެސް. އަދި، އެއީ
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފުކަމަށްވެސް ވެދާނެ ނުވަތަ ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފު
ކަމަކަށްވެސްވެދާނެ ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުން މިއަންނަ 2760
އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަކަށްވެސް ވެދާނެ. އެެ�ހެންވީމާ، އެ ވާހަކަފުޅު
އަޑުއައްސަވާށޭ. އަޑުއައްސަވާފައި ދެން އެއަށް ނިންމުމެއް ނުވަތަ،
ގެންނަވާށޭ. އާދެ، ޙުކުމެއް ކުރައްވާށޭ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އުޅުނު ވާހަކައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އެ ކަން އެހިނދެއްގައި ހިނގާކަމަކާ
ގުޅޭގޮތުންނޭ އެ ވިދާޅުވެފައި އޮންނަނީ ޙަޤީޤަތުގައި އެ ވާހަކަފުޅު 2765
ދައްކަވަން ހުންނެވި ބޭފުޅަކު އެ ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅެއް އެއީ.
ފަހަރެއްގައިވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅެއް ދެއްކެވީމާ އޭގެ
ދިފާޢުގައި ކޮންމެހެން ނުވަތަ އެއާ އިދިކޮޅަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާކަށްނޫން
އެބޭފުޅަކު އުޅުއްވާނީކީއެއް ނުވަތަ އެހެންވެ ސް ވެދާނެ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ
ދަ ނޑިވަޅެއްގައި އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަންއުޅޭ ވާހަަ�ކައަކީ ޢިއްޒަތްތެރި 2770
ރިޔާސަތުން އެބޭފުޅަކަށް ފުރުޞަތު ދެއްވަންޖެހޭނެއޭ މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން.
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ދެން އެ އަނެއްހެން ބަޙުސަކަށް ހައްދަވައިގެން ކުރިއަށް 2775
ނުގެންދެވުން އެދެން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާގައި އަޅުގަ ނޑަށް
102

ހަމަ ވީހާ ރަނގަޅަށް ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދަން. ދެން، ތިލަދުންމަތީ
އުތުރުބުރީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުވެސް ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއް
ވިދާޅުވިކަމަށް އެނގިފައި އޮތީމާ، އެއްޗެއް ވިދާޅުވޭ.
2780
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ތިލަދުންމަތީ އުު�ތުު�ރުބުރީ މެންބަރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތަވާށޭ
މީގައި 2785
އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން: ހުއްޓާލަން އޮތްކަމަށްވަންޏާ ހުއްޓާލާށޭ. އެއީ، އެކަން އެހިސާބުން
ގޮސްފިކަމަށްވަންޏާ. ދެން، އަނެއްކާ ހަމަ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަކި
ވަގުތެއްގައި ވަޑައިގަތީމާ ނުވަތަ މި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް
ކުރިއަށް ގެންދަވާފައި އެހެން ވަގުތުތަކުގައި ގަވާއިދާ ޚިލާފުވެވަޑައިގަތިމާ
މައްސަަ�ލައަކަށްވާ އުސޫލުން އެކަންތައްތައް ކުރިއަށް ނުގެންދަވާ 2790
ކޮންމެވެސް އެއް އުސޫލަކުން އެއް ހަމައެއްގައި އެކަންތައްތައް
ކުރައްވަމާތޯއޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ، މި މަޖިލީހުގައި ހަމަ އިތުރު މައްސަލަތައް
ހަމަ ހައްތަހާވެސްދާނީ ގޯސްވަމުންނޭ. އެހެންވީމާ، ގަވާއިދު
ބުނާގޮތުންވެއްޖެއްޔާމުން ކޯރަމް ހަމަނުވެއްޖެއްޔާމުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު
ބުނާގޮތުންނަމަ އެހިސާބުން ހުއްޓާލައްވަންޖެހެންޏާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 2795
ގަވާއިދާ ޢަމަލުކުރައްވާކަމީ މަޖިލިސް ޖެހި އެކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު
ނުދެކެމޭެ.� އެހެންވީމާ، އެހެންކަމަށްވަންޏާ އެގޮތަށް
ހުއްޓަވާލައްވަންވީނުންތޯއޭ. ކޮންމެ މި ގަވާއިދުގައި އޮތީ މިހެންކަމަށްވެފައި
އަދި އެެ�ހެންނަމަވެސް، ފަހުން ހަމަވީމާ ކުރިއަށް ގެންދަވާނީއޭ.
އެހެންވާތީވެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވާށޭ 2800
ދަންނަަ�ވަންވެގެން.
103

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ކަންދިމާވާގޮތުން މިވާގޮ ތަކީ ބައެއް ބޭފުޅުން އެކިއެކި އުޒުރަށްޓަކައި
ޖަލްސާ ދޫކޮށްލައްވާ މުޅިން ވަޑައިގަންނަވާކަށްނޫން ބޭރަށް 2805
ވަޑައިގަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، ދެންމެ އެވީ ވަގުތުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ބަލާލާފައި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލީމާ ވަދެވަޑައިގަތީމާ ޖަލްސާ ކުރިއަށް
ގެންދަން. އެެ�ހެންވީމާ، އާދެ، އައްޑުއަތޮޅުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
2810
(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
އައްޑުއަތޮޅު މެންބަރު އިބްރާހީމް މިތާނގައި ޙުކުމްކުރައްވާނީކީ މެންބަރުންނެއްނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން: ގަވާއިދުގައި އޮންނަ ގޮތާބެހޭގޮތުން ރޫލިންގ ނެރުއްވާނީ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ރޫލިންގ ނެރުމަށްފަހު ދެން، އެހެން 2815
މެންބަރުންނަށް އެކަމާ ދެކޮޅުހަދައިގެން މިކަމާ ވާހަކަދެއްކެންޏާ މިތާ
އެއްވެސް ނިޒާމެއް ނޯންނާނެ. އެކަން ހަނދުމަކޮށް އަރުވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، އަޅު ގަ ނޑު ކޮންމެހެން އެގޮތަށް ދަންނަވާކަށް ނެތީމު. އަޅުގަ ނޑު 2820
މިދެންނެވިހެން ކުރީފަހަރަކުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖަލްސާއެއް އެގޮތަށް 15
މިނެޓްއިރު ވަންދެން ބަލާފައި ހަމަނުވީމަ ޖަލްސާ ހުއްޓާލީ. އެހެންވީމާ އެ
އުސޫލު މިއަދުވެސް ހަމަ ގެންދަން އަޅުގަ ނޑު ޤަޞްދުކޮށްގެން އިނީ.
އެހެން ނަމަވެސް ހަމަ ބޭރަށް ނުކުމެފައި ދަންނަވާލީމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުން
ވެދެވަޑައިގެން ހަމަވެއްޖެ. އެހެންވީމާ މި ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑާލުމަށްފަހު 2825
ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެއްގޮތަކަށްވެސް ޖަލްސާ ހުއްޓަވާލައިގެން ގެންދަނީކީ
ނޫން. އާދެ މިހާރު ކުރިން ދެންނެވިހެން ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ވަޙީދަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން.
އާދެ ޢިއްޒަތްތެރި ކޮޅުމަޑުލުގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޝަރީފް ނިޒާމާބެހޭ
ނުކުތާ އަޅުގަ ނޑު އަޑުއަހާނަން. 2830
104

(ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާ)
ކޮޅުމަޑުލު މެންބަރު މުޙަންމަދު ރައީސް މި މަޖިލީހުގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކޮންމެ
ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން: މެންބަރަކަށްވެސް ދެފުރުޞަތު ދެއްވާނަމޭ. އެއީ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތާއި އަދި 2835
ދެވަނަ ފުރުޞަތު. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު ދެއްވި ދުވަހު
އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ދައްކަމުން ވާހަކަ ނިންމާލާފައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
ދެންނެވިން މިއީ އަޅުގަ ނޑުގެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުމޭ އަދި އޭގެ އިތުރަށް
އަޅުގަ ނޑު އެ އަތޮޅެއް ތަމްސީލުކުރާ އަތޮޅަށްގޮސް ރައްޔިތުންނާއި
ބައްދަލުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލުތައް ހޯދައިގެން އައިސް ދެވަނަ ފުރުޞަތު 2840
ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލުތައް އެއްކޮށްލައިގެން ދެނޭ އަޅުގަ ނޑު ދެވަނަ
ފުރުޞަތުގައި ވާހަކަދައްކާނީ. އެހެން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު އެކަން ކޮށް މި
މަޖިލީހަށް މިއަދު އައިސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަރިހުގައި ދެވަނަ
ފުރުޞަތަކަށް އެދުމުން އަޅުގަ ނޑަށް ދެވަނަ ފުރުޞަތު ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ވަނީ ނުދެއްވާފައި. އެހެންވީމާ އެކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. 2845
އެއީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި ވާހަކަދައްކަމުން
ގެންދަނީ ދެވަނަ ފުރުޞަތުގެ ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ އެކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
2850
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެނެންގެވި ނުކުތާއަކީ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ބަލާގަންނާކަށް ނެތީމު. އެހެންނަމަވެސް ހުރިހާ
މެންބަރުންނަށްވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ ބޭނުންފުޅުވާ
ޚިޔާލުފުޅުތައް ހުށަހަޅުއްވާށޭ. ބަޙުޘްގެ ވަގުތު އައީމަ ހަމަ އެ
ޚިޔާލުފުޅުތަކަށްވެސް ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވޭނޭ. އެހެންވީމާ މިހާރު މިގޮތަށް 2855
ހުޅުވާލެވުނު ފުރުޞަތުގައި ދެވަނަ ފުރުޞަތެކޭ އަޅުގަ ނޑު މިއަރުވަނީ.
ތިންވަނަ ފުރުޞަތެއް އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ނާރުވާނަމޭ. އެއީ
އަޅުގަ ނޑުގެ އެކަނި ނިންމުމެއްނޫން. އެއީ އިދާރީ ކޮމިޓީގެ ލަފާގެ މަތީން
އަޅުގަ ނޑު ހިންގަމުން ގެންދާކަމެއް. އެހެންވީމާ އެގޮތަށް އެކަން އަޅުގަ ނޑު
105

ކުރިއަށް ގެންދާނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މިޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން 2860
ފުރުޞަތު ދެއްވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން. މިކަމުގައި ދެން އިތުރަށް
ބަޙުޘްކުރައްވަން ނުހެއްދެވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން އިނގޭތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ އޭގައިވެސް އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގައި
އިޢުލާންކުރިން އެދުވަހެއްގެ ޖަލްސާ ނިމުނުއިރު އެކަމަށް
އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން އެކަމަށް ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ އެހެން 2865
ދަންނަވާފައި ނެތީމަ ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ދެންނެވެން އޮތީ ލިޔުމުން
ހުށަހަޅުއްވާލައްވާށޭ. އެ ޚިޔާލުފުޅުތައް ހަމަ މެންބަރުންނަށްވެސް
ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް ހަދާދެވޭނޭ. އެހެންވީމާ އެގޮތަށް ކުރިއަށް
ގެންދެވުން އެދޭވާހަކަ އެދެން. އެހެންވީމާ ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ވަޙީދު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވަން. 2870
ދެން ޖަލްސާ މިހާރު ޢާންމުކޮށް ނިންމާލާ ގަޑި ވަރަށް ކައިރިވެފައިވަނީ.
އެއީ ގަޑިއެއްގެއިރުތެރޭ ނިންމާލައްވާފިއްޔާ ރަނގަޅު. އެހެންނޫނީވިއްޔާ
ދެން އަންނަދުވަހަކަށް އަނެއްކާވެސް ފުރުޞަތު އަރުވަން އަޅުގަ ނޑަށް
ޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަން.
2875
ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ މެންބަރު ޢައްސަލާމުޢަލައެކުމް. ޝުކުރިއއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މުޙަންމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން: ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނެންވާނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ
ބައެއްކަންތައްތަކާއިމެދު މީގެކުރީގައި އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ވާހަކަދައްކާފައި.
މިގޮތުން މީޑިޔާއަކީ ތަރައްޤީވެ ތަޙުޒީބުވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި 4 ވަނަ
ބާރުކަމުގައިވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރިން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި 2880
މަޖިލީހުގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޑިމޮކްރަސީއަކީ ކޮބައިކަމާއި
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނެންވާނެ އަސާސީ އޮއްޓަރު ހު ރި ރަނގަޅު
ސިފަތަކެއްވަނީ ފާޅުކޮށްފައި. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި އޮންނާނެ
ވެރިކަމުގެ ނިޒާމެއް ކަ ނޑައަޅާނީ ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ސިއްރު ވޯޓަކުން.
ރިޔާސީ ނިޒާމެއް އޮތަސް އަދި ބަރުލަމާނީ ނިޒާމެއް އޮތަސް ރާއްޖޭގެ 2885
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވޭއިރު އޮންނަ ނިޒާމަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ
106

ޑިމޮކްރަސީއެއް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ ނިޒާމަކަށް ވާންޖެހޭނެކަމަށް
އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. ކުދިކުދި ޖަޒީރާތަކެއްގައި ދުރުދުރުގައި
އެތަކެއްރަށެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދިރިއުޅެންޖެހުމުގެ ސަބަބުން ތަރައްޤީއާއި
އަސާސީ ޚިދުމަތްު�ތައް ހޯދުމުގައި ކުރިމަތިވާ ހުރަސްތަކަށް ޙައްލެއް 2890
ހޯދުމަށް އެއްފަސްކުރުމަށް ބާރުއަޅާ މާއްދާއެއް އިޞްލާޙު މިކުރާ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. ރާއްޖެ
އިދާރީގޮތުން މިހާރު ބަހާފައި މިއޮންނަގޮތް ބަދަލުކޮށް ރާއްޖެ އިދާރީގޮތުން
5 ބަޔަކަށް ބެހުމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. އަދި ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި މި
5 ބަޔަށް އިންސާފުވެރިކޮށް ބަލަންޖެހޭނެކަމަށްވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. 2895
ރާއްޖޭގެ ޒުވާނުންގެ ގިނަބަޔަކު މިއަދުވަނީ ވަޒީފާތަކަށް ބޭނުންވެފައި.
ވީއިރު ހޮޓާތަކާއި ރިސޯޓްތައް ހަދަންޖެހިފައިވަނީ ވަކި ރަށެއްގައެއްނޫން
ވަކި އަތޮޅެއްގައެއްނޫން. ހުރިހާ އަތޮޅެއްގައިވެސް ވަޒީފާ ބޭނުންވާ މީހުން
ޒުވާނުން އެބަތިބި. ވީމާ ވަޒީފާތައް ރާއްޖެތެރެއަށް ހަމަޖައްސައި
ހޯދައިދިނުމުގައި ދިވެހިންނަށް ހަމަހަމަ މިންގަ ނޑެއް މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި 2900
ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
އިޞްލާޙުކުރެވޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި މީޑީޔާއަށް ވަރަށް ފުރިހަމަ
މިނިވަންކަމެއް ލިބޭންޖެހޭނެކަމަށް ފެނޭ. ގަލަމާއި ދުލަށް ފުރިހަމަ
މިނިވަންކަން ނުލިބި ޑިމޮކްރަސީއޭ މިކިޔާއެއްޗެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މުމާރަސާއެއް ނުކުރެވޭނެ. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވިގެން ދާއިރު 2905
ގަލަމާއި ދުލަށް މީޑިޔާއަށް ލިބޭނީ ކިހާވަރެއްގެ މިނިވަންކަމެއްކަން މި
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރަނގަޅަށް ބަޔާންކުރެވެންޖެހޭނެ. ގަލަމާއި ދޫ، މީޑިޔާ
އަދި ވަސީލަތްތަކުން ފަރުދުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަރާ އާދެ ދޮގު ޚަބަރާއި
މަޢުލޫމާތު ފަތުރަން ނޫސްވެރިކަމުގެ އުސޫލުތަކާއި މިންގަ ނޑުން އެއްކިބާވާ
ފަރާތްތަކަށް ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްވެސް މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް 2910
ޞަރީޙަކޮށް ބަޔާންވާންޖެހޭނެ. ފާއިތުވެގެން ދިޔަ 27 ހަކަށް އަހަރުގެ
ތެރޭގައި އަދި ކީއްތޯ މީގެ ކުރިން ދުވަހަކުވެސް ރާއްޖޭގެ މީޑިޔާއަށް
ލިބިފައިނުވާ މިނިވަންކަން މިއަދު ރާއްޖޭގެ މީޑިޔާއަށް ލިބިފައިވާކަން
107

ޔަޤީން. މިހާބޮޑު މިނިވަންކަމެއް ލިބުމުގެ ސިއްރުތަކުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިންގެ
ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުވެގެން ދިޔުމާއި ތަޢުލީމީ ޒުވާނުން އިތުރުވުން ހިމެނޭ. 2915
އަދި ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ޚަރަކާތްތައް ފެށުންވެސް މިއީ މީގެ ސަބަބެއްކަމުގައި
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓީވީއާއި ރޭޑިޔޯއަކީ މި ޤައުމުގެ
ތަރައްޤީއާއި ހޭލުންތެރި ކުރުމުގައި މިހާރު މިކުރެވޭ މަސައްކަތަށްވުރެ
ރަނގަޅަށް ޚަރަކާތްތެރިވާންޖެހޭ ވަސީލަތެއްކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން.
މިގޮތުން މި ދެ ވަސީލަތް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިންފޮމޭޝަން އާރޓްސް އިން 2920
ވަކިކޮށް އެއީ އުސްތަޤިއްލު ދެ ކޯޕަރޭޝަން އެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެންނޫނީ މި
ވަސީލަތްތަކުން ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުނުވާނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ދެކެން. މި ވަސީލަތްތަކަކީ ރައްޔިތުންގެ ވަސީލަތްތަކެއްކަމުގައި
ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވޭއިރު ވާންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން.
ރާއްޖޭގެ މީޑިޔާ ރައްޔިތުންގެ އެއްޗަކަށް މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު އެއްޗަކަށް 2925
ހެދުމަށްފަހު ޤާނޫނުއަސާސީން ބާރުލިބޭ ނޫސްވެރިކަމާބެހޭ ޤައުމީ މަޖިލީހެއް
އުފައްދަން އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. ޑިމޮކްރަސީ މުޖުތަޢުތަކުގައި އިންފޮމޭޝަން
މިނިސްޓްރީ އަކީ މާ އަހަންމިއްޔަތުކަން ދެވިފައި އޮންނަ ތަނެއްނޫން.
ރައްޔިތުންގެ މީޑިޔާ ދާނީ ދުރާ ގާތުން ސަރުކާރުން ކުރާ ކަންތައްތަކާއި
މުޖުތަމަޢުގައި ހުންނަ ބަލިތައް ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް 2930
ސަރުކާރަށް ހުށަހަޅަމުން. ދާދީފަހުން ހުވަދުއަތޮޅުގެ ދެކުނުބުރީ ވާދޫއާއި
އަދި ބައެ އް ރަށްރަށަށް ބޯކޮށް ވާރޭވެހި ފެންބޮޑުވެގެން މިރަށްރަށުގެ
ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ޙާލަތު ހިތްދަތިވާ މިންވަރަކަށް ދަށަށްދިޔައިރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޓީވީން މި ޚަބަރު ކަވަރު ކުރުމުގައި ވަނީ
އިޙްމާލުކޮށްފައި. އާދެ މި ޙާދިޘާގެ މަންޒަރާއި ފޮޓޯގަ ނޑެއްހާ މިންވަރުވެސް 2935
ޢާންމު ރައްޔިތުންނަށް ދައްކާފައިވަނީ 48 ގަޑިއިރުވާން ކައިރިވެފައި
ހުއްޓާ. ޤައުމީ ޓީވީ ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތެރޭގައި ހަމަހަމަކަމާއެކު
ތަސައްރަފު ފުދިގެންވާ އޮއްޓަރު ހުރި ޚަބަރާއި މަޢުލޫމާތު އަދި
ރައްޔިތުންގެ ހޭލުންތެރި ކުރުވާ އެއްޗަކަށް ވާންޖެހޭނެ. ހެނދުނާ ހަވީރު
ފޮނުވަމުންދާ ހެނދުނުހެނދުނާ މި ޕްރޮގުރާމަކީ މި ޕްރޮގުރާމުގެ ނަމަށް 2940
108

ވިސްނާލިޔަސް އެއީ ހަމައެކަނި އެދުވަހުގެ ހެނދުނު އަންނަންޖެހޭ
ޕްރޮގުރާމެއްކަމަށް ގިނަބަޔަކު ޤަބޫލުކުރާނެ. މި ވަސީލަތްތަކުގެ ޙާލަތު
މިހިސާބަށް ދިޔުމުން މިކަންތައްތައް މުރާޖާކޮށް ރަނގަޅުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގޮވާލަން. ރާއްޖޭގެ ބޮޑުބަޔަކީ އަތޮޅުތައްކަމަށްވާތީ މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި
އަތޮޅުތައް ހިންގާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ވަރަށްބޮޑު ބާރެއް އެޅިފައި 2945
އޮންނަންޖެހޭނެ. މިގޮތުން ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައިވެސް އިންތިޚާބުކުރެވޭ އަތޮޅު
މަޖިލީހެއް އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. އެއަތޮޅެއްގެ ކޮންމެ
ރަށަކުން މަދުވެގެން މެންބަރަކު މި މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލު ކުރެވެންވާނެ.
އަދި މި މަޖިލީހުގެ ކަންތައްތައް އިންސާފުކޮށް ހިންގާ އެންމެ
އިސްވެރިއެއްކަމުގައި އިންތިޚާބު ކުރެވިފައި ހުންނަ އަތޮޅުވެރިއެއް 2950
ހުންނަންޖެހޭނެކަމުގައިވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. މި މަޖިލީހަކީ އަތޮޅުގެ
ތަރައްޤީއާއި އަތޮޅުގައި ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ޤަރާރެއްނަގާ ތަންފީޒުކުރުމަށް
މަސައްކަތް ކުރުމާއި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާ ހޯދައިދިނުމާއި އެ
އަތޮޅެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ފާގަތި ދިރިއުޅުމެއް ހޯދަަ�ން
މަސައްކަތްކުރާ ތަނަކަށްވެސް ވާންޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. 2955
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ ދެން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވަން މިއޮތީ ހައްދުންމަތީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޢީމަށް.
މިހާރު ގަޑިޖެހެން މިހާރު އެންމެ 2 މިނެޓަށްވެއްޖެ. އެހެންވީމާ ވާހަކަފުޅު 2960
ފައްޓަވާފައި ހަމަ ހުއްޓަވާލަން ޖެހިވަޑައިގަންނަވާނީ. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން ހައްދުންމަތީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙަންމަދު ނަޢީމަށް. ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދަވަން ބޭނުންފުޅުނަމަ ދެން
އަންނަދުވަހެއްގެ ޖަލްސާގައި ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ހައްދުންމަތީގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޢީމް. 2965
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޢައްސަލާމުޢަލައެކުމް. އާދެ އަޅުގަ ނޑަށް 2 މިނެޓްއިރުތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު
109

ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން: މި މަޖިލީހަށް ދަންނަވަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ މުހިންމު ވާހަކަތައް
ހުރުމާއެކީގައި އަޅުގަނޑަށް އެވާހަކަތައް ނުދެންނެވޭނެ ވާހަކަ ވަރަށް
ހިތާމައާއެކީ ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ އަޅުގަ ނޑަށް 2970
އެފުރުޞަތު ދެންއަންނަ ޖަލްސާއަކުން ދެއްވުން. ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރުމުގެ ވާހަކަދެއްކޭއިރު ވަރަށް މުހިންމު ގިނަ ކަންތައްތަކެއްގެ
ވާހަކަ ދައްކަން ޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ވަރަށް
ކެއްތެރިކަމާއެކީގައި މިތާގައި އެހެންބޭފުޅުންވެސް ދެއްކެވި ވާހަކަތައް
އަޅުގަ ނޑު އަޑުއެހީ. އަދި ހަމަ އެހެން އަޅުގަ ނޑު ދައްކާލަން އޮތް މަދު 2975
ވާހަކަކޮޅުވެސް އެހެން އެންމެ ބޭފުޅުން އަޑުއަށްސަވާނެކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ހީކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ވީހާވެސް އަވަހަކަށް މި ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުވެގެން ދިޔުން. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙު ކުރުމުގެ ނަމުގައި އަހަރަކަށްވުރެ ގިނަދުވަހު މަސައްކަތް
ކުރެވުނީ. ނަތީޖާއަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ ސުމެކޭ. އެހެންވީމާ 2980
އަޅުގަ ނޑު މި ގޮވާލަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ހެދޭ ޤާނޫނުއަސާސީ ހެދުމުގެ
ކުރިން އެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް މަގު ފަހިވާގޮތައް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި
ޤާނޫނު ހަދާ މަތީ މަޖިލީހުން ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ރަނގަޅީ މިހާތަނުން 2985
ހުއްޓަވާލައްވާފައި، ދެންއަންނަ ދުވަހަކުން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން. ދެން އިށީނދެވަޑައިގަތުން އަޅުގަ ނޑަށް ރަނގަޅީ.
ހައްދުންމަތީ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޝުކުރިއްޔާ.
ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން: 2990
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން: އާދެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ޖަލްސާގައިވެސް މިކަމާއި ބެހޭގޮތުން
ޚިޔާލުފާޅުކުރެވެމުން ދިޔައީ. ދެން ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު 2995
110

ދަންނަވާލަންޖެހޭ ދެތިން އެއްޗެއް އެބައޮތް. އެއްވާހަކައަކީ ކޮޅުމަޑުލުގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ އެވިދާޅުވީ އެދިވަޑަ�އިަގަންނަވަނީ ދެވަނަ
ފަހަރަށްކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް 50 ވަނަ ޖަލްސާގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައި
އެބައޮތް. 54 ވަނަ ޖަލްސާގައިވެސް ވާހަކފުޅުަ�ދައްކަވާފައި އެބައޮތް.
އެހެންވީމާ ދެވަނަފަހަރަށްވެސް ވަހަކަދެއްކެވުމުގެ ފުރުޞަތު 3000
ލިބިވަޑައިގެންފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ ތިންވަނަ ފަހަރަށް އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް
ފުރުޞަތު ނޭރުވޭނެކަމަށް ދެންނެވިފައިވާ ދެންނެވުން ހަމަ އެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުގެ އަތްމަށްޗަށްވެސް ހިނގަމުންދާނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން އޮތީ ޖަލްސާ މިއަދުގެ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވި ކޮންމެވެސް
މެންބަރެއްގެ ވާހަކަފުޅުގައި ރިޔާސަތުން ޖަލްސާ ލަސްކުރާކަމަށް 3005
ވަގުތުނަގާލަންވެގެން މަރުޙަލާތަކަކަށް ބަހާލައިގެން ގެންދާކަމަށް، މިކަހަލަ
ބަސްފުޅު ބޭނުންފުޅު ކުރައްވާފައި އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ލަސްކުރަން މަސައްކަތެއް ނުކުރަމޭ. އަދި
މިކަމުގައި މަރުޙަލާތަކަކަށް ބަހާލައިގެން މިގެންދަނީވެސް ހަމަ ގިނަ
ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުފުޅުތައް އަޑުއަހާ ގިނަ ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅުތައް އަޑުއަހާ 3010
ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނެ ފުރުޞަތު އެބޭފުޅުންނަށް އެރުވުމަށްޓަކައި. އެގޮތުން
ކުރާކަމެކޭ. އެ ފުރުޞަތު ނާރުވާ ކުރުކޮށްލާފައި މާ އަވަހަށް ދަމާގެންގޮސް
މިކަން ކުރަން އުޅެފިއްޔާވެސް ވާނެ ބަދުނާމު މާބޮޑުވާނޭ. އެހެންވީމާ ހަމަ
އެހެންނުވެ ކުރިއަށް ގެންދެވޭތޯ މަސައްކަތް ކުރަނީ. އަވަސްކުރެއްވުންވެސް
އޮތީ ހަމަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަތްޕުޅުގައޭ. ދެން އަދި ރިޔާސަތުން 3015
އެއްވެސް ކަހަލަ ބަޔާނެއް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދީފައެއް ނޯންނާނެ
މަޖިލިސްގެ އެއްވެސް މެންބަރުންނެއް ބަދުނާމުވާގޮތަކަށް. ވަކި މެންބަރެއް
ކީއްކުރަންތޯ ހަމަ އެއްވެސް މެންބަރަކަށް އިހާނަތްތެރިވާނެ ގޮތަކަށް
މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ބަޔާނެއް ދީފައެއްނޯންނާނެ.
ޖަލްސާއަށް މެންބަރުން ހާޒިރުވެވަޑައިނުގަންނަވައިގެން ޤާނޫނީ އަދަދު 3020
ހަމަނުވެގެން ޖަލްސާ ނުބޭއްވުނު ވާހަކަ، އެކަމާއި ބެހޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް
އެއްޗެއް ދަންނަވަން ލިބުނު ފުރުޞަތުގައިވެސް ގަވާއިދުގައި އެކަން
111

އޮންނަގޮތާއި އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ސާފުކޮށްލަދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު
މަސައްކަތްކުރީ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އިތުރު ވާހަކައެއް އަޅުގަ ނޑު ނުދައްކަން.
ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖަލްސާއެއް ދެން އޮންނާނީ މިއަންނަ އަންގާރަ 3025
ދުވަހު. އާދެ އެއީ މި ޑިސެނމްބަރު މަހުގެ 6 ވަނަ ދުވަހު. އެދުވަހުގެ 9
ޖަހާއިރު ޖަލްސާއެއް އޮންނާނެ. ދެން މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ
ނިންމާލަނަން.
وا���د � رب ا�����ي.� ޖަލްސާ ނިމުނީ. 3030
____
112